

Rudolf Štajner

Svetkovine i njihovo značenje I:
Božić

Sarajevo, 2010, Novi Sad 2011.

Rudolf Štajner

Svetkovine i njihovo značenje I:

Božić¹

SADRŽAJ

Božićna meditacija	3
I Svetkovina Božića: Znak pobjede Sunca <i>Berlin, 24. decembar 1905.</i>	3
II Znamenja i simboli svetkovine Božića <i>Berlin, 17. decembar 1906.</i>	12
III Rođenje Sunčevog Duha kao Duha Zemlje. Trinaest svetih noći <i>Hanover, 26. decembar 1911.</i>	24
IV Božić u vreme žalosne sudbine <i>Basle, 21. decembar 1916.</i>	31
V Objava Magima i pastirima <i>Stuttgart, 1. januar 1921.</i>	43
VI O tri Maga (izvod iz predavanja) <i>Berlin, 30. decembar 1904.</i>	52
VII Otkrivenje kosmičkog Hrista <i>Basle, 26. decembar 1921.</i>	56
VIII Rođenje Hrista u nama <i>Berlin, 27. decembar 1914.</i>	65
Prilozi	72
Prilog broj 1: Pisma o snovima Olafa Astensona	72
Prilog broj 2: Oblikovanje sudbine u stanju spavanja i budnosti	77

---

¹ Osam predavanja održanih u različitim gradovima u vremenu od 1904 to 1922. Ovaj svezak je od izuzetne pomoći za razumevanje dubokog duhovnog značenja svetkovine Božića. Tokom svog života, Štajner je govorio o savremenom duhovno svesnom pristupu godišnjim svetkovinama. Ovde je predložena kompilacija onoga što je u različitim prilikama rekao o Božiću. Osim ovoga, u ciklusu predavanja o godišnjim svetkovinama su obuhvaćene i svetkovine Uskrsa, Duhova i Miholjdana.

Bern, 06. april 1923; GA 224

Prilog broj 3: Zlatna legenda i germanski božićni igrokazi	90
<i>Dornah, 19. decembar 1915; GA 157 i GA 165</i>	
Prilog broj 4: Svetkovina Božića u promenljivom protoku vremena	105
<i>GA 125</i>	
Prilog broj 5: Božić i Svetkovina Božića	119
<i>Štuttgart, 27. decembar 1910; GA 125</i>	
Prilog broj 6: Novorođena Moć i Večna Snaga	128
<i>Berlin, 23. decembar 1913; GA 150</i>	
Prilog broj 7: Božićna misterija, Novalis, vidovnjak	135
<i>Berlin, 22. decembar 1908; GA 108</i>	
Prilog broj 8: Razmišljanja o Novoj Godini	147
I: Godina kao simbol velike kosmičke godine	147
<i>Dornah, 31. decembar 1915; GA 165</i>	
II: O dužnosti jasnog, zdravog razmišljanja	153
<i>Dornah 01. januar 1916; GA 165</i>	
III: Zapažanja i sećanja	164
<i>Dornah, 02. januar 1916. GA 165</i>	
Prilog broj 9: Sunčeva misterija u toku ljudske istorije	173
<i>Dornah, 06. novembar 1921; GA 208</i>	

BOŽIĆNA MEDITACIJA

In der Zeiten Wende
Trat das Welten-Geistes-Licht
In den irdischen Wesenstrom;
Nacht-Dunkel
Hatte ausgewalte;
Taghelle Licht
Erstrahlte in Menschenseelen;
Licht,
Das erwärmet
Die armen Hirtenherzen;
Licht,
Das erleuchtet
Die weisen Königshäupter.

Göttliches Licht,
Christus-Sonne
Erwärme
Unsere Herzen;
Erleuchte
Unsere Häupter;
Dass gut werde,
Was wir
Aus Herzen gründen,
Was wir
Aus Häuptern führen
Wollen.
Rudolf Steiner, Christmas, 1923.

Na prekretnici vremena,
Duh Svetlosti Sveta
Stupi u struju zemaljske evolucije.
Tama noći je vladala;
Blistava dnevna svetlost ulila se u
duše ljudi,
Svetlost koja je zagrejala prosta
pastirska srca,
Svetlost koja je prosvetlila mudre
glave kraljeva.

O, Božanska Svetlosti!
O, Hriste-Sunce!
Zagrej naša srca,
Prosvetli naše glave,
Da dobro bude
Što u mi u srcima zasnivamo
I glavom vodimo ka pravom cilju.

Rudolf Steiner, Božić, 1923.

I

Svetkovina Božića: Znak pobjede Sunca

Berlin, 24. decembar 1905.

Koliko danas ima ljudi koji, dok u ovo doba godine šetaju ulicama i vide svu tu pripremu za svetkovinu² Božića, imaju jasnu, dubokomnu ideju o tome šta ona znači? Koliko retko nailazimo na jasne ideje o ovoj svetkovini, a i kada postoje, koliko su one udaljene od namera onih koji su jednom davno uveli

---

² Danas se često koriste izrazi praznici, blagdani, blagovanje i praznovanje, slavlja, međutim čini mi se da reči svetkovanje/svetkovina najviše odgovaraju osećanju svetog u toku onih dana u godini kojima su drevni narodi označavali sećanje na svoju povezanost sa duhovnim svetovima. (n.p.)

velike svetkovine kao oznake onoga što je večno i neuništivo u svetu! Letimičan pogled na 'refleksije o Božiću' kako su nazvane u novinama, sasvim je dovoljan dokaz za to. Naravno, nema ničeg žalosnijeg i istovremeno otuđenijeg od suštine od misli upućenih u svet na odštampanim stranicama na ovakav način.

Danas ćemo pokušati da sebi predočimo neku vrstu sukusa znanja koje nam otkriva duhovna nauka. Naravno, ne mislim na neki detaljni rezime; mislim na objedinjavanje svega što svetkovina Božića može vratiti u naša srca ukoliko duhovnu nauku ne shvatamo kao dosadnu, drevnu nauku, kao spoljašnju konfesiju, kao filozofiju, nego kao stvarnu i vitalnu struju života koja pulsira kroz nas.

Čovek današnjice se suprotstavlja prirodi oko sebe kao stranac. On je u prirodi mnogo više tuđinac nego što misli, mnogo više nego što je bio u Geteovo vreme. Postoji li još neko ko oseća dubinu reči koje je Gete izgovorio na početku vajmarskog perioda svog života? Posvetio je himnu, neku vrstu molitve Prirodi sa svim njenim tajanstvenim silama:

"Priroda! – okružuje nas i grli; ne možemo se izvući iz nje niti dublje prodreti u njeno biće. Podiže nas bez pitanja i bez upozorenja u kovitlace svog plesa i vrti nas dok iscrpljeni ne padnemo iz njenih ruku ... Svi ljudi su u njoj i ona je u svim ljudima ... Pokoravamo se njenim zakonima čak i kad bi im se rado odupreli ... Ona (Priroda) je sve u svemu. Ona nagrađuje i ona kažnjava – ona sama. Neka radi sa mnoštvom šta joj je volja; ona neće gajiti mržnju prema svome stvorenju. Nisam to ja govorio o njoj, eh, ona je govorila sve to, pravo i krivo. Ona je kriva za sve, za sve zaslužna ..."

Doista, svi smo mi deca Prirode. A, kada mislimo da smo joj najmanje pokorni, može biti da baš tada delujemo najviše u skladu sa velikim zakonima koji prožimaju kraljevstvo Prirode i struje u naše vlastito biće. Ponavljam, malo je onih koji stvarno osećaju dubinu drugih bremenitih Geteovih reči kojima nastoji da izrazi osećanje zajedništva sa skrivenim silama koje su zajedničke i Prirodi i ljudskom biću. Mislim na odlomak u *Faustu* gde se Gete obraća Prirodi, ne kao mrtvom, neživotnom biću kakvom je smatraju mislioci današnjice, nego kao živom Duhu:

*"Uzvišeni Duše, dao si mi, dao
sve za šta moljah. Nisi mi uzalud
obratio iz kamena svoj lik.
Za kraljevstvo si meni predivnu
prirodu dao, a s njom i snagu da je
osećam i da u njoj uživam.
Dozvoljavaš mi ne samo da nju
posetim prepun hladnog divljenja
nego i da u ambis njenih grudi
zagledam kô u dušu prijatelja.
Niz živih bića provodiš kraj mene*

i učiš me da braću svoju poznam
u tihom žbunu, u vazduhu i u vodi.
I kada cela šuma od oluje
hučne zaškripi, kad džinovska smrča
rušec se sobom povlači i mrvi
okolno granje, debla susedna,
te sav breg muklom jekne grmljavinom
od njenog pada, – ti me bezbednoj
pećini vodiš tad, pokazuješ
mom oku mene samog, pa se mojih
sopstvenih grudi tajna i duboka
čudesa širom razotkrivaju.”³

To je bilo raspoloženje duše koje je Geteovo znanje i osećanje Prirode pobudilo u njemu i ove reči su bile pokušaj da se ponovo oživi raspoloženje koje je ispunjavalo srca ljudi u doba kada je sama mudrost još bila organski sjedinjena živim vezama sa Prirodom. Uspostavljanje velikih svetkovina je dokaz tog ‘osećanja sklada’ sa Prirodom i univerzumom.

Svetkovine su postale apstrakcije, savremeni ljudi su ravnodušni prema njima. Reč kao sredstvo razdora i blasfemije često znači više od Reči koja je shvaćena kao snaga kojom je stvoren svet. Ipak, alfabetska reč treba da bude predstavnik, simbol Reči stvaranja u Prirodi oko nas, u velikom univerzumu i unutar nas, takođe, kad se probudi samospoznaja, kojom bi oni koji uistinu razumeju tok Prirode omogućili da celo čovečanstvo bude toga svesno. Zbog toga su uspostavljene svetkovine a znanjem, koje smo stekli iz duhovne nauke, pokušaćemo da razumemo šta su mudri ljudi starine nameravali da izraze svetkovinom Božića.

Božić nije svetkovina koja se vezuje samo za hrišćanstvo. Hiljadama i hiljadama godina pre hrišćanske ere u drevnom Egiptu, u područjima koja i mi nastanujemo a i u Aziji, nalazimo da je na dan, koji je određen kao slavljen Hristovog rođenja, već postojala svetkovina.

Kakav je bio karakter ove svetkovine koja je od pamtiveka proslavljana širom sveta istog dana u godini? Predivne svetkovine vatre u severnim i centralnim područjima Evrope u drevno doba su slavili Kelti u Skandinaviji, Škotskoj i Engleskoj, predvođeni svojim sveštenicima, druidima. Šta su oni proslavljali? Proslavljali su vreme kada se zima bliži svom kraju i počinje proleće. Istina je da Božić pada u zimsko doba, ali priroda već najavljuje pobedu koja je znak nade u predviđanju pobede koja sledi u proleće – znak pouzdanja, nade i vere – da se poslužim rečima koje se u gotovo svim jezicima povezuju sa svetkovinom Božića. Pouzdanja da će Sunce u usponu pobediti suprotne sile Prirode. Dani postaju sve kraći i kraći i ovo skraćivanje

---

³ Iz sabranih dela Johana Volfganga Getea, *Faust*, I deo, IRO „Rad“, Beograd, 1982. str. 300-301.

dana nam izgleda kao izraz umiranja ili bolje reći zapadanja u san sila Prirode. Dani se skraćuju i skraćuju sve do dana kada proslavljamo Božić, kada su i naši preci to proslavljali u drugačijoj formi. Onda dani počinju da se produžavaju i svetlost Sunca slavi svoju pobedu nad tamom. U našem dobu materijalističkog mišljenja to je događaj na koji se više ne obaziremo mnogo.

U starim vremenima, ljudima u kojima je živo osećanje bilo ujedinjeno sa mudročcu, činilo se da je to izraz doživljavanja samog Boga, Boga koji je upravljao njihovim životima. Ravnodnevnicu je bila lični izraz višeg bića – toliko lični doživljaj koliko i kada neki važan događaj primorava čoveka da donosi životnu odluku. A ovo je bilo čak i više od toga. Produžavanje i skraćivanje dana nije bilo samo izraz nekog događaja u životu višeg bića, nego znak nečeg još većeg, nečeg važnog i jedinstvenog.

Ovo nas dovodi do pravog značenja Božića kao svetkovine vrlo visokog reda u kosmičkom i ljudskom životu. U danima kada izvorno okultno učenje nije bilo poricano kao danas materijalističkom mišlju nego je bilo pravo vrelo života ljudi/naroda⁴, svetkovina Božića bila je neka vrsta memorijala, znak sećanja na veliki događaj na Zemlji. U ponoćni čas sveštenici bi okupili oko sebe svoje najbolje učenike, one koji su bili učitelji naroda i govorili im o velikoj misteriji. (Ne govorim vam o nečemu što je domišljato izmišljeno ili otkriveno postupkom apstraktnog zaključivanja nego o onom što je stvarno doživljavano u misterijama u tajnim svetištima tih dalekih vremena.) Ova misterija bila je povezana sa pobedom Sunca nad tamom. Bilo je doba na Zemlji kada je Sunce trijumfovalo nad tamom. A to se desilo ovako: u toj epohi, sav fizički, sav telesni život na Zemlji tek je dosegao stanje animalnosti. Najviše kraljevstvo na zemlji tek je doseglo stanje na kojem je bilo pripremljeno da primi nešto više. A onda se dogodio veliki trenutak u evoluciji kada se besmrtna, neuništiva duša čoveka spustila (na Zemlju). Život se toliko razvio da je ljudsko telo moglo da primi u sebe neuništivu dušu. Ovi preci ljudske rase bili su na mnogo višem stepenu na skali evolucije nego što to savremeni naučnici misle ali viši deo njihovog bića, božanska 'iskra' još nije bila u njima. Božanska iskra spustila se iz više planetarne sfere na našu Zemlju koja je trebalo da postane pozornica njenog delovanja, mesto boravka duše koje ubuduće više nikada ne može biti izgubljeno za nas.

Ove daleke pretke čovečanstva nazivamo lemurskom rasom. Zatim je došla atlantska rasa i posle atlantske rase usledila je naša – arijanska rasa. Ljudska duša se spustila u tela lemurske rase. Ovaj silazak božanskih 'Sinova Duha,' ovaj veliki trenutak u evoluciji čovečanstva slavljen je u sagama svih vremena kao pobeda svetla nad tamom. Odonda ljudska duša deluje u telu i dovodi ga do viših faza razvoja ali nikako ne na način na koji to zamišlja materijalistička nauka. U vreme kada je ljudska duša potaknuta Duhom, nešto

---

⁴ Ovde upotrebljena reč engleskog jezika *people(s)* ima značenje narod, ljudi, svet. (n.p.)

se dogodilo u univerzumu, nešto što je jedan od najpresudnijih događaja u evoluciji čovečanstva.

U tim dalekim vremenima – a ovo je suprotno onome čemu uči savremena nauka – postojala je određena konstelacija Zemlje, Meseca i Sunca. To se nije desilo sve dok Sunce nije preuzelo značaj koji danas ima u procesu razvoja čoveka i života na Zemlji i drugih stvorenja koja pripadaju Zemlji – biljaka i životinja. Pre toga, bića na Zemlji su bila prilagođena uslovima koji su tada vladali na planetarnom telu. Samo oni koji su u stanju da stvore jasnu ideju o procesu razvoja Zemlje i čovečanstva razumeće povezanost Sunca, Meseca i Zemlje sa ljudskim bićem otkako živi na Zemlji. Postojalo je vreme kada je Zemlja još bila spojena sa Suncem i Mesecom, kada su Sunce, Mesec i Zemlja još bili jedno telo. Bića koja su boravila na ovoj planeti izgledala su drugačije od ovih koja danas nastanjuju zemlju; ona su živela u formi koja je odgovarala uslovima postojanja kakvi su vladali na planetarnom telu sačinjenom od Sunca, Meseca i Zemlje.

Oblik i suštinsko biće svega što živi na našoj Zemlji određeno je činjenicom da su se prvo Sunce a zatim Mesec odvojili od Zemlje. Od tada su sile i uticaji ova dva nebeska tela delovali na Zemlju spolja. Ovo je osnova tajanstvene povezanosti Duha čoveka i Duha univerzuma, sa Logosom u kojem su sadržani Sunce, Mesec i Zemlja. U ovom Logosu mi živimo, krećemo se i postojimo. Kao što je Zemlja rođena iz planetarnog tela u kojem su bili sadržani i Sunce i Mesec, tako je i čovek rođen iz Duha, Duše, koja podjednako pripada i Suncu, Mesecu i Zemlji. I zato, kad čovek gleda ka Suncu ili ka Mesecu, ne bi trebalo da vidi samo spoljašnja tela u nebesima, nego treba da u Suncu, Mesecu i Zemlji vidi duhovna bića.

Ova istina je potpuno izgubljena u eri materijalizma. Oni koji u Suncu i Mesecu ne vide tela duhovnih bića ne mogu prepoznati ljudsko telo kao telo Duha. Upravo koliko su prirodno nebeska tela, tela duhovnih bića, tako je i ljudsko telo nosilac Duha. I čovek je povezan sa ovim duhovnim bićima. Kao što se njegovo telo odvojilo od sila Sunca i Meseca a ipak sadrži sile koje su delatne na Suncu i Mesecu, tako je, ista duhovnost koja vlada u Suncu i Mesecu, sadržana i u njegovoj duši. Čovek se razvio na Zemlji u biće kakvo jeste i on zavisi od Sunca kao nebeskog tela od kojeg Zemlja prima svoju svetlost.

I tako su u danima davnine, naši preci osećali sebe kao duhovnu decu velikog univerzuma i govorili su: "Mi smo postali ljudi kroz Sunčev Duh, kroz Sunčev Duh od kojeg potiče Duh u nama. Pobeda Sunca nad tamom spomen je na pobedu Sunca kada je po prvi put obasjalo Zemlju. Besmrtna duša pobedila je sile animalne prirode." Bila je to prava pobeda Sunca kada je, davno, davno, besmrtna duša ušla u fizičko telo i prodrila u mračni svet želja, impulsa i strasti. Tama je prethodila pobedi Sunca i ova tama je sledila prethodnu Sunčevu eru. Tako je to sa ljudskom dušom. Duša potiče od Boga ali mora na neko vreme utonuti u tamu, da bi, izvan ove tame, pomogla razvoj

nosioca za ljudsku dušu. Ljudska duša je polagano sama pomagala razvoj niže prirode čoveka da bi onda preuzela njegovu telesnost za izgradnju svog boravišta. Ulazak ljudske besmrtno duše čoveka u ljudsko telo može se uporediti sa arhitektom koji je sve svoje snage posvetio izgradnji kuće u kojoj će on živeti. Ali u tim davnim vremenima, duša je mogla samo nesvesno raditi na razvoju mesta svog boravka. Silazak je izražen tamom; buđenje svesti, oživljavanje svesti ljudske duše izraženo je u ovom poređenju kao pobeda Sunca. I zato, za one koji su još svesni čovekove žive veze sa univerzumom, pobeda Sunca označava veliki trenutak kada su primili impuls koji je bio od posvemašnje važnosti za njihovo zemaljsko postojanje. I ovaj veliki trenutak je ovekovečen u svetkovini Božića.

A sada pokušajte da zamislite tok ljudskog života koji je povezan sa harmonijom univerzuma. Čini se da čovek postaje sve bliskiji i bliskiji ritmovima Prirode. Ako razmislimo o svemu što obuhvata život duše, naravno Sunca i svega što je povezano sa njim, iznenađeni smo nečim što se tako usko tiče nas, naime, ritmom i čudesnom harmonijom nasuprot haosu i nedostatku sklada u ljudskoj duši. Svi mi znamo da se Sunce pojavljuje i nestaje ritmički i određenim redom. I možemo sebi predočiti sliku zapanjujućih preokreta koji bi se dogodili u univerzumu ako bi samo u deliću sekunde Sunce skrenulo sa svog kursa. Samo zbog ove nenarušive harmonije u kretanju Sunca, univerzum i može da postoji, i od ovog sklada zavisi ritmički životni proces svih bića. Zamislite godišnje kretanje Sunca. — Predočite sebi sliku Sunca koje budi biljke u proleće a onda pomislite koliko je teško ljubičicu ili neki drugu biljku „naterati“ da procveta mimo odgovarajućeg doba u godini. Vreme setve i žetve, sve, čak i sam život životinja zavisi od ritmičkog kretanja Sunca. A u biću samog čoveka sve ono što nije povezano sa njegovim osećanjima, njegovim željama i njegovim strastima ili njegovim uobičajenim razmišljanjem, odvija se nekim ritmom i harmonično. Pomislite na puls, na proces varenja i osetićete moćni ritam i čudesnu mudrost koja je безусловna u celoj Prirodi. Uporedite sa ovim nepravilnost, kaos čovekovih strasti i želja, naročito njegovih ideja i misli. Razmislite o pravilnosti svog pulsa, svog disanja a onda o nepravilnosti hirovite prirode svog mišljenja, osećanja i volje. Kojom mudročću su snage života vođene tamo gde se preovlađujuće ritmične snage sreću sa izazovom haotičnog! I koliko se mnogo ritmovi ljudskog tela oskrvnjuju strastima i žudnjama čoveka! Oni koji su izučavali anatomiju znaju koliko je čudesan način na koji je srce izgrađeno i regulisano i kako je čudesno u stanju da podnese napor kojem je izloženo zbog ispijanja čaja, kafe i alkohola.

Mudrost postoji u svakom delu božanskog, ritmičkoj Prirodi u koju su naši preci gledali sa poštovanjem a čija je duša sâmo Sunce sa svojim pravilnim, ritmičkim kretanjem. Kada su mudri ljudi davnine gledali gore u Sunce, govorili su svojim učenicima: 'Vi ste slika onoga što duša rođena u vama tek treba da postane i što će postati.' Božanski kosmički Red je bio otkriven u svoj

svojoj slavi⁵ u sagama davnine. I, ponovo, u hrišćanskoj religiji imamo '*Gloria in excelsis*.' Značenje '*gloria*' je otkrivenje, ne 'slava' u smislu 'čast.' Zbog toga ne treba da kažemo: 'Slava (čast) Bogu na visini,' nego radije: 'Danas je otkrivenje Boga na nebesima!' Rođenje Spasitelja čini nas svesnim 'Slave' koja struji kroz svemirski prostor.

U ranijim vremenima ova kosmička harmonija je bila postavljena kao veliki ideal pred one koji su trebali da budu vođe svojim sunarodnicima. Zbog toga su, u svim dobima i kadgod je postojala svest o ovim stvarima, ljudi govorili o Sunčevim junacima. U hramovima i svetilištima misterijskih škola postojalo je sedam stepeni inicijacije. Govoriću o njima onako kako su ih znali u drevnoj Persiji.

Prvi stepen je postignut kada se uobičajeno osećanje i mišljenje čoveka podigne na viši nivo, gde se stiče znanje o Duhu. Takav čovek dobija ime '**Gavran**'. 'Gavrani' su oni koji obaveštavaju posvećene u hramu šta se dešava u spoljašnjem svetu. Kada je srednjevekovna pesnička mudrost želela da opiše ličnost velikog Vladara, Posvećenog, koji usred blaga mudrosti sadržanog u Zemlji, mora da sačeka veliki trenutak kada novootkrivene dubine hrišćanstva podmlade čovečanstvo – kada ova poetska mudrost srednjeg veka stvori lik Barbarose⁶, gavrani su bili njegovi glasnici/preteče. U *Starom zavetu* se, takođe govori o gavranima u priči o Iliji.

Oni koji postignu *drugi stepen* inicijacije poznati su kao '**Okultisti**'; na *trećem stepenu* oni su bili '**Ratnici**', na *četvrtom*, '**Lavovi**'. Na *petom stepenu* inicijacije čovek je nazvan imenom svog naroda: bio je '**Persijanac**', 'Indijac' ili štogod je to moglo biti. Jer, prema čoveku, koji je postigao peti stepen inicijacije, odnosili su se kao prema istinskom predstavniku (svog) naroda. Na *šestom stepenu* čovek je bio '**Sunčev junak**' ili onaj koji 'trči stazama Sunca.' A na *sedmom stepenu* bio je '**Otac**'.

Zbog čega je posvećeni šestog stepena poznat kao Sunčev junak? Da bi dostigao ovaj nivo na lestvici duhovnog znanja, čovek mora imati razvijen unutrašnji život u skladu sa božanskim ritmovima koji pulsiraju kroz kosmos. Njegov život osećanja i mišljenja mora se osloboditi haosa, svakog nesklada i njegov unutarnji život duše mora pulsirati u savršenom skladu sa ritmom Sunca na nebesima. Takav je zahtev postavljan pred ljude na šestom stepenu inicijacije. Smatrani su svetim ljudima, idealima i rečeno je, ako bi Sunčev junak skrenuo sa božanske staze ove duhovne harmonije, bila bi to velika nesreća, kao da je Sunce skrenulo sa svog puta. Čovek, čiji duhovni život je pronašao stazu koja je nepogrešiva koliko i staza Sunca na nebesima, nazvan je 'Sunčevim junakom,' a u svim narodima su postojali sunčevi junaci.

---

⁵ Slava Jahvina ima više slojeva značenja – označava Boga samoga, velika Božja dela i njegova ukazanja u svetlosti, gorućem grmu, moći, nebeskom prestolju ... ali i kao spas (Bog saveza spašava svoj narod) (n.p.)

⁶ Frederik I Barbarosa (Crvenobradi), nemački kralj kojeg je papa, Adrian IV, 1155., krunisao za sv. rimskog cara u ceremoniji kojom je naglašena Frederikova podređena pozicija. (n.p.)

Naši naučnici jako malo znaju o ovim stvarima. Oni su svesni toga da su mitovi o Suncu povezani sa životima svih velikih osnivača religija, ali ono što ne znaju je to da je u ceremoniji inicijacije bio običaj da se vodeće figure/likovi pretvore u sunčeve junake. Zapravo ne iznenađuje činjenica da je potrebno da materijalističko istraživanje ponovo otkrije te stvari. U mitovima o Suncu je tražena i pronađena povezanost sa Budom i sa Hristom.

Sunčeva-Duša je važan primer načina na koji mora biti uređen život čoveka. Kako su drevni zamišljali dušu Sunčevog junaka koji je postigao taj unutarnji sklad? Zamišljali su da u njemu više ne živi pojedinačna ljudska duša nego da sile Kosmičke Duše struje u njega. Kosmička Duša je u Grčkoj bila poznata kao *Chrestos*, u uzvišenoj mudrosti Istoka kao *Budhi*. Kada čovek više ne oseća sebe kao jedno biće, kao nosioca pojedinačne duše, nego proživljava nešto od univerzalne Duše, on unutar sebe stvara sliku ujedinjenosti Sunčeve-Duše sa ljudskim telom i on je postigao nešto od velikog značaja za evoluciju čovečanstva.

Ako zamišljamo ove ljude sa svom oplemenjenošću njihove duše, donekle ćemo biti u stanju da vizualizujemo budućnost ljudske rase i odnos budućnosti prema idealu čovečanstva. Kakvo je čovečanstvo danas, odluke donose pojedinci koji usred svađe i sukoba na kraju postižu određeno jedinstvo u odlukama/rešenjima većine. Kada se ova rešenja još smatraju idealom, to je dokaz da ljudi nisu shvatili šta je zapravo istina. Gde u nama doista postoji istina? Istina živi u onom delu našeg bića gde logički mislimo. Bilo bi besmisleno odlučivati većinom glasova da je $2 \times 2 = 4$, ili da je $3 \times 4 = 12$. Kada čovek jednom shvati šta je istina, milioni mogu doći i reći mu da to nije tako, da je ona ovo ili je ono, on će još imati svoju unutrašnju sigurnost.

Došli smo do tačke u oblasti naučnog mišljenja, mišljenja zbog kojeg se ljudske strasti, impulsi i instinkti više ne sukobljavaju. Gdegod se strasti i instinkti mešaju sa mišljenjem, ljudi se još nalaze u svađi i raspravama, u nesmotrenoj zbunjenosti jer život instinkata i impulsa je po sebi uzavreli kaos. Kada su, međutim, impulsi, instinkti i strasti pročišćene i preobraćene u ono što je poznato kao *Budhi* ili *Chrestos*, kada su se razvile do nivoa na kojem se logično, nepristrasno mišljenje danas nalazi, onda će ideal drevne mudrosti, ideal hrišćanstva, ideal antropozofije biti ostvaren. Tada neće biti potrebno glasati o tome šta se smatra dobrim, idealnim i ispravnim, kao što je nepotrebno glasati o onom što je prepoznato kao logički ispravno ili logički pogrešno.

Ovaj ideal može stajati pred dušom svakog ljudskog bića i onda ono pred sobom ima ideal Sunčevog junaka, ideal koji je postigao svaki aspirant na šestom stepenu inicijacije. Nemački mistici srednjeg veka osećali su ovo i to izrazili rečju '*Vergöttung*' – oboženje. Ova reč je postojala u svim mudrim religijama. Šta ona označava? Dopustite da to pokušam objasniti na sledeći način. – Postojalo je vreme kada su oni koje danas smatramo vodećim duhovima univerzuma, takođe prošli kroz stanje u kojem se čovečanstvo kao

celina danas nalazi – stanje haosa. Ovi vladajući duhovi su se izravno hrvali do božanskih visina sa kojih njihove sile struje kroz usklađenosti svemira. Pravilnost kretanja Sunca kroz godišnja doba, pravilnost ispoljena rastom biljaka i životom životinja – ova pravilnost je nekada bila haos. Harmonija je postignuta s puno truda. Čovečanstvo danas stoji u istoj vrsti haosa ali izvan haosa nastaje sklad oblikovan po ugledu na sklad u univerzumu.

Kada se ova misao ukoreni u našim dušama, ne kao teorija, ne kao doktrina, onda ćemo razumeti šta Božić označava u svetlu antroposofskog učenja. Ako je slava, otkrivenje božanske harmonije u nebeskim visinama, pravi doživljaj unutar nas, i ako znamo da će ovaj sklad jednog dana odjekivati u našim vlastitim dušama, onda takođe možemo osetiti šta će ova harmonija doneti samom čovečanstvu: mir među ljudima dobre volje. Postoje dve misli, ili, bolje dva osećanja koja nastaju u praznovanju Božića. Kada sa tim širim uvidom u božanski poredak sveta, otkrivenje, slavu nebesa, mislimo na budućnost koja je pred čovečanstvom, čak i sad naslućujemo tu harmoniju koja će u budućnosti vladati u onima koji znaju da će, što više harmonija kosmosa ispuni dušu, na Zemlji biti više mira i sloge. Veliki ideal mira stoji pred nama kada na Božić razmišljamo o putanji Sunca. A kada mislimo o pobedi Sunca nad tamom tokom ovih blagdanskim dana, u nama se rađa nepokolebljivo uverenje koje našu dušu u razvoju čini srodnijom harmoniji kosmosa – uvek postoji spomen na pobedu svetla nad tamom.⁷ I tako je hrišćanstvo usklađeno sa svim velikim svetskim religijama. Kada zazvone Božićna zvona ona nas podsećaju na to da se ova svetkovina proslavlja širom sveta, gdegod su ljudska bića znala šta ona označava, gdegod su razumela veliku istinu da je duša čoveka uključena u proces razvoja i napretka na ovoj Zemlji, gdegod je u najispravnijem smislu čovek težio da upozna sebe.

Danas ne govorimo o neorderenom, apstraktnom osećanju Prirode nego o osećanju koje je puno života i duhovnosti. I kada pomislimo na ono što je rečeno u vezi sa Geteovim rečima: "Prirodo! Ti nas okružuješ i grliš ..." sasvim je očito da ovde ne govorimo u materijalističkom smislu, nego da u Prirodi vidimo spoljašnji izraz izgleda Božanskog Duha Kosmosa. Kao što je telesno rođeno van telesnog, tako su duša i duh rođeni izvan Božanske Duše i Božanskog Duha. Telo je povezano sa čistim materijalnim silama a duša i duh sa silama srodnim njihovoj prirodi. Velike svetkovine postoje kao znaci da se ove stvari moraju razumeti u njihovoj povezanosti sa čitavim univerzumom; naše snage mišljenja moraju biti upotrebljene na takav način da shvatimo svoju ujedinjenost sa čitavim univerzumom. Kada taj uvid zaživi unutar nas, svetkovine će promeniti svoj sadašnji karakter i postati živi realiteti u našim

---

⁷ Ovde ne možemo ući u detalje podučavanja mudrosti samog hrišćanstva što će biti predmet kasnijeg predavanja. Ali, danas će ovoliko biti rečeno: ništa nije moglo biti ispravnije nego u ovo vreme postaviti svetkovinu Rođenja ovog božanskog Individualiteta koji je za hrišćanina garancija i osiguranje da će njegova božanska duša na kraju nadvladati tamu u spoljašnjem svetu. (nap. R.Š.)

srcima i dušama. Oni će biti središnje tačke u godinama našeg ujedinjavanja sa sveprožimajućim Duhom univerzuma.

Tokom godine ispunjavamo svoje uobičajene zadatke i dužnosti svakodnevnog života, a u vreme svetkovine pažnju usmeravamo na ono što nas povezuje s večnošću. I mada je naš svakodnevni život ispunjen mnogim borbama, u vreme praznika u nama se budi osećanje da iznad svakog ovog sukoba i meteža postoji mir i harmonija.

Svetkovine su spomeni na velike ideale, a Božić je svetkovina rođenja stvarno najvećeg ideala čovečanstva, ideala kojem čovek mora težiti svakim svojim nervom da bi ispunio svoju misiju. Svetkovina rođenja svega što čovek može osetiti, opažati i hteti – takav je Božić kada se ispravno razume.

Cilj duhovne nauke je podsticati istinsko i duboko razumevanje svetkovine Božića. Ne želimo širiti dogmu ili doktrinu ili filozofiju. Naš cilj je da sve što kažemo i učimo, sve što je sadržano u našim spisima, u našoj nauci, pređe u sâm život.

Kada u svemu što pripada njegovom svakodnevnom životu čovek primeni duhovnu mudrost, život će biti njome ispunjen i sa svih propovedaonica, nadaleko i naširoko, bogolika mudrost, živa mudrost Duha će odzvanjati u rečima upućenim 'vernicima.' Onda uopšte neće biti potrebno obelodanjivati stvarne reči 'duhovne nauke'. Kada u sudnici budu sagledana dela ljudskih bića očima duhovnog opažanja, kada uz bolesničku postelju lekar duhovno opaža i duhovno leči, kada u školama nastavnik donosi duhovno znanje detetu koje raste, kada i na ulicama ljudi misle i osećaju i deluju duhovno, onda ćemo dostići svoj ideal jer će duhovna nauka postati opšte znanje. Onda će postojati i duhovo razumevanje velikih prekretnica godine i svakodnevni doživljaji čoveka će biti uistinu povezani sa duhovnim svetom. Besmrtno i večno, duhovno Sunce će preplaviti dušu svetlom na velikim svetkovinama koje će podsećati čoveka na božansko *Ja* unutar njega. Božansko Ja, u biću poput Sunca, i obasjano svetlošću, nadvladaće tamu i kaos i dati svojoj duši mir kojim će, svaki sukob, svaki rat i sva nesloga biti obuzdani.

II

Znamenja i simboli svetkovine Božića

[Predavanje je održano pored Božićnog drveta ukrašenog simbolima (v.tekst), trideset i tri sveće i trideset i tri sveže crvene ruže.] GA 96

Berlin, 17. decembar 1906

Svetkovina Božića, koju ćemo uskoro proslaviti, zadobija novi život kada dublje, duhovnije poimanje sveta bude mogao da je unese u sebe. U duhovnom smislu svetkovina Božića je svetkovina Sunca i danas treba da

razmislimo o njoj. Pre svega, poslušajmo prelepi govor Suncu kojim Gete progovara kroz Fausta: –

Life's pulses newly-quickened now
awaken,
Softly to greet the ethereal twilight
leaping;
Thou Earth through this night too hast
stood unshaken,
And at my feet fresh breathest from thy
sleeping.
Thou girdest me about with gladness,
priming
My soul to stern resolve and strenuous
keeping,
Onward to strive, to highest life still
climbing. –
Unfolded lies the world in twilight-
shimmer;
With thousand throated song the woods
are chiming;
The dales, where through the mist-
wreaths wind, lie dimmer,
Yet heavenly radiance plumbs the deeps
unnumbered,
And bough and twig, new-quickened,
bud and glimmer
Forth from the fragrant depths where
sunk they slumbered,
Whilst hue on hue against the gloom
still heightens,
Where bloom and blade with quivering
pearls are cumbered.
A very Paradise about me lightens!

Look up! – The giant peaks that rise
supernal
Herald the solemn hour; for them first
brightens
The early radiance of the light eternal,
Upon us valley-dwellers later
showered.

Now are the green-sunk, Alpine
meadows vernal

Život pulsira iznova oživljen sada
probuđen,
Da nežno pozdravi večni suton
skaćući;
Ti Zemljo, u ovoj noći smireno stojiš,
A pokraj mojih nogu sveži je dah
tvoga sna,
Ti me nosiš s radošću, puneći
Moju dušu da nastavi odlučno i
naporno se trudi
Da teži dalje, ka najvišim visinama
još se penjući. –
Otvoren leži svet u svetlucanju
sutona;
Iz hiljadu grla pesma drveća
odzvanja;
Doline, gde kroz pramenje magle
vetar se gasi,
Ipak nebesko zračenje proniče
bezbrojne dubine,
A granje i grančice oživljene pupaju
i sjaje
Nićući iz mirisnih dubina u kojima
su snivale,
Dok se naspram sjaju uzdižu nijansa
za nijansom,
Gde glomazni cvatovi i travke
trepere.
Sam Raj me obasjava!

Pogle! – gigantske vrhove kako se
uzdižu
Nadmoćno
Najavljuju sveti sat; jer njih prve
obasja
Rana zraka večne svetlosti,
Iznad nas stanovnika doline koje tek
kasnije zaspe.

---

⁸ Prevod na engleski jezik: Latham.

With radiance new and new
distinctness dowered,
And stepwise downward hath the
splendour thriven.
He sallies forth, and I mine
overpowered
And aching eyes to turn away am
driven.

Thus when a yearning hope, from fear
and wonder
Up to the highest wish in trust hath
striven,
The portals of fulfilment yawn asunder.
Then bursts from yonder depths whose
days ne'er dwindle
Excess of flame — we stand as smit with
thunder.
The torch of life it was we sought to
kindle,
A sea of fire-and what a fire! — hath
penned us.
Is't Love? Is't Hate? that yonder glowing
spindle
In bliss and bale alternating tremendous
About us twines, till we the dazed
beholders
To veil our gaze in Earth's fresh mantle
wend us.

Nay then, the sun shall bide behind my
shoulders!
The cataract, that through the gorge
doth thunder,
I'll watch with growing rapture, 'mid
the boulders
From plunge to plunge down-rolling,
rent asunder
In thousand thousand streams, aloft
that shower
Foam upon hissing foam, the depths
from under.
Yet blossoms from this storm a radiant
flower;
The painted rainbow bends its
changeeful being,
Now lost in air, now limned with

Sada su natopljene zelenim, alpske
livade proleća
Obasjane sve nove i nove jasnije
ostaju,
I svaki korak nizbrdo sjaj se otkriva.
Dalje se sliva i ja sam sam nadvladan
I primoran sam da skrenem bolne
oči.

Tako kad čežnjom nada, od straha i
čuđenja
Do najviših visina želela da stupi
Raskrile se kapije ispunjenja.
Tada taj se iz dubina izlije čiji dani
nikada ne prestaju
Obilje vatre — mi stojimo kao
zgromljeni munjom.
Videli smo to se baklja života pali.
More vatre i kakve vatre! — pali nas
Je li to Ljubav? Mržnja li je? To
sjajeće vreteno
Smenjujući se ogromno blaženstvo i
jad
Oko nas veže dok mi ošamućeni
otkrivajući da velom prekrijemo
pogled na sveži pokrivač Zemlje koji
nas nosi.

Čak i tad, Sunce će ostati iza mojih
ramena!
Mrenu, koja kroz klisuru zagrmi,
Ja ću gledati s rastućim ushićenjem
Usred kamenja
Koje se obrušava, pukotina se otvara
U hiljade i hiljade struja, s visina
sipa
Pena na uzvrištalu penu, dubine
odozdo.
Ipak cvetovi ove bure zračeci cvatu;
Obojena duga krivi svoje
promenljivo biće,
Sad se izgubi u zraku, sad bljesne

clearest power,
Shedding this fragrant coolness round
us fleeing.
Its rays an image of man's efforts
render;
Think, and more clearly wilt thou grasp
it, seeing
Life in the many-hued, reflected
splendour.⁸

najjasnijom snagom,
Senčeći ove mirisave svežine oko nas
koje beže.
Njegovi zraci slikaju napore koje
podnosi čovek;
Promisli i jasnije ćeš razumeti,
Videći
Život u mnoštvu nijansi, odražava
sjaj.

Gete je prepustio da ove reči izgovori Faust, predstavnik čovečanstva, dok gleda zrake jutarnjeg sunca. Ali, svetkovina o kojoj sada govorimo odnosi se na Sunce koje pripada dalekom dubljem kraljevstvu bića a ne sunca koje se rađa svakog jutra. A ovo dublje Sunce će vodilja koju ćemo slediti u našem današnjem razmišljanju.

A sada ćemo poslušati reči u kojima se ogleda najdublje značenje Božićne misterije. U svim epohama ove su reči odjekivale u ušima onih koji su bili učenici misterijskih škola – pre nego što im je bilo dopušteno da i sami učestvuju u misterijama: –

Die Sonne schaue
Um mitternächtige Stunde.
Mit Steinen baue
Im lebenslose Grunde.
So finde im Niedergang
Und in des Todes Nacht
Der Schöpfung neuen Anfang,
Des Morgens junge Macht.

Sunce sija
u ponoćni sat,
kamenjem gradi
beživotni temelj.
Tako se u propasti
i u smrtnoj noći,
rađa novi početak,
jutra nova moć.

Die Höhen lass offenbaren
Der Götter ewiges Wort,
Die Tiefen sollen bewahren
Den friedensvollen Hort.
Im Dunkel lebend
Erschaffe eine Sonne.
Im Stoffe webend
Erkenne Geisteswonne.

Visine daju naslutiti
vječnu Božju riječ,
dubine nek sačuvaju
spokojnu povorku.
Živući u tami
stvaram sunce,
utkivajući u platno,
prepoznajem svetost duha.

Mnogi od onih kojima je Božićno drvo ukrašeno svećama poznat prizor, veruju da je to veoma star običaj – ali to nije tako. Kićenje Božićnog drveta je skorašnji evropski običaj, koji je započeo pre stotinjak godina. Međutim, mada je kićenje Božićnog drveta skorašnji običaj, svetkovina Božića je vrlo stara. Proslavljena je u najranijim misterijama svih religija, ne kao svetkovina

spoljašnjeg Sunca nego kao svetkovina kojom se u ljudima budi slutnja o samom izvoru postojanja. Proslavljali su je svake godine posvećenici u misterije najvišeg stepena, u ono vreme u godini kada Sunce šalje zadnju snagu na Zemlju, daruje joj zadnju toplotu. Ali, proslavljali su je i oni koji možda nisu učestvovali u celoj svetkovini, koji su mogli prisustvovati samo spoljašnjem, slikovitom izražavanju najveće misterije. Kroz vekove je sačuvana slika, varirajući u formi u skladu sa nekim verovanjima.

Božićna svetkovina je svetkovina Svete Noći, koju su u misterijama slavili oni koji su bili spremni za buđenje višeg Ja u sebi, ili, kako bi danas trebalo da kažemo, oni koji su doveli Hrista da se rodi u njima.

Samo oni koji ne shvataju činjenicu da jednako kao i hemijske i fizičke sile, deluju i duhovne sile i da delovanje obe vrste sila ima dejstvo u određenim dobima i periodima u kosmičkom životu, mogu pomisliti da trenutak buđenja višeg Ja u čoveku nema značaja. U većim misterijama čovek je otkrivao sile koje su delovale kroz celo postojanje; video je svet oko sebe ispunjen duhom, duhovnim bićima; on je otvarao svet duha oko sebe koji je zračio svetlom i bojom. Ne može postojati uzvišeniji doživljaj od ovog i kad dođe vreme svi će ga osećati. Mada će se to nekima desiti tek kroz mnogo inkarnacija, ipak će za sve ljude doći trenutak kada će Hrist uskrsnuti u njima, kada će se probuditi nova vizija i novi glas. U pripremi za buđenje, učenici misterijskih škola su prvo poučavani o kosmičkom značaju ovog buđenja i tek onda je izvođen sveti čin. Odigravao se u vreme kada je tama na Zemlji najveća, kada spoljašnje Sunce daje svoju poslednju svetlost i toplinu – u vreme Božića – zbog toga oni koji poznaju duhovne činjenice znaju da u ovo vreme u godini, kroz kosmički prostor struje sile koje su pogodne za takvo buđenje. Tokom pripreme učeniku je rečeno da onaj ko želi da bude pravi znalac mora imati znanje ne samo o onom što se dešava na Zemlji hiljadama i hiljadama godina nego mora biti u stanju i da sagleda celokupni tok evolucije čovečanstva, shvatajući da velike svetkovine imaju svoje vlastito, bitno mesto u toj evoluciji i da moraju biti posvećene kontemplaciji o večnim istinama. Pogled učenika je bio usmeren u vreme kada naša Zemlja nije bila ovakva kao sada, kada nije bilo Sunca, ni Meseca gore u nebesima nego su i jedno i drugo još bili spojeni sa Zemljom, kada su Zemlja, Sunce i Mesec činili jedno telo. Već tada je čovek postojao ali nije imao telo, još je bio duhovno biće. Na ova duhovna bića nije padala sunčeva svetlost izvana, jer je sunčeva svetlost bila unutar same Zemlje. Nije to bila sunčeva svetlost koja sija spolja na predmete i bića kao danas nego je to bila unutrašnja sunčeva svetlost koja je iznutra obasjavala sva bića Zemlje. Onda je došlo vreme kada se Sunce odvojilo od Zemlje, kada je njegova svetlost obasjala Zemlju iz spojašnjeg univerzuma. Sunce se povuklo iz Zemlje i unutrašnja tama je napala čoveka. Ovo je bio početak njegove evolucije prema budućnosti kada će unutarnja svetlost ponovo zasjati u njemu. Ono što se odnosi na Zemlju, čovek mora da nauči svojim spoljašnjim čulima;

on se razvija do stanja na kojem viši čovek, Duhovni Čovek ponovo blista i sija u sebi. Od svetla, kroz tamu, do svetla – takva je staza evolucije čovečanstva.

Učenici misterijskih škola bili su pripremani tim stalno ponavljanim učenjima. Onda su vođeni do stvarnog buđenja. To je bio trenutak kada su, kao odabrani, doživeli duhovno svetlo u sebi; njihove duhovne oči su bile otvorene. Ovaj sveti trenutak je dolazio kada je spoljašnje svetlo bilo najslabije, kada je spoljašnje Sunce sjalo poslednjom snagom. Učenici su se toga dana okupljali i unutrašnje svetlo im se otkrivalo. Onima, koji još nisu bili spremni da učestvuju u ovom svetom predstavljanju, ono se prikazivalo kao slika pomoću koje su shvatili: I za vas će doći veliki trenutak; danas vidite samo sliku; kasnije će ovo što danas vidite samo kao sliku biti stvarni doživljaj. Tako je bilo u nižim misterijama. U slikama je prikaz(iv)ano ono što je kandidat za inicijaciju trebalo da doživi kao stvarnost. Danas ćemo slušati o prikazivanjima nižih misterija. Posvuda je bilo isto: u egipatskim misterijama, u eleuzinskim misterijama u misterijama Male Azije, Vavilonu, Haldeji i u indijskim misterijama Bramana. Svugde su učenici ovih misterijskih škola prolazili kroz isto iskustvo u ponoćni čas Svete noći.

Veče pre toga učenici bi se rano okupili. Trebalo je da u tihoj kontemplaciji postanu svesni smisla i značaja ovog veličanstvenog događaja. Tiho i u tami sedeli su zajedno. Kada se približio ponoćni čas, oni su već dugo boravili u mračnom prostoru utonuli u kontemplaciju o večnim istinama. Onda bi se, pred ponoć, kroz prostor oko njih razlegali tajanstveni zvuci, sada glasniji, sada tiši. Čuvši ove zvuke učenici su znali: Ovo je muzika sfera. Onda bi slabašna svetlost počela da svetluca iz jednog osvetljenog diska. Oni koji su ga videli znali su da on predstavlja Zemlju. Osvetljeni disk je postajao sve tamniji i tamniji – dok na kraju nije postao potpuno crn. U isto vreme okolni prostor je postajao svetliji. Učenici su ponovo znali: crni disk predstavlja Zemlju; Sunce, koje inače obasjava Zemlju, je skriveno; Zemlja više ne može da vidi Sunce. Onda bi se, prsten po prsten, pojavile boje duge oko Zemlje-diska i oni koji su ga videli: znali su: ovo je Iris/Irida koja zrači. U ponoć, na mestu crnog diska Zemlje postepeno bi postajala vidljiva ljubičasto-crvenkasta kugla na kojoj je bila napisana reč, koja se menjala zavisno od naroda kojem su pripadali oni kojima je dozvoljeno da dožive ovu misteriju. Za nas bi ta reč bila *Hristos*. Oni koji su je videli znali su: Ovo se Sunce pojavljuje u ponoćni čas, kada okolni svet počiva u dubokoj tami. Učenicima bi tada bilo rečeno da su doživeli ono što je u misterijama poznato kao "viđenje Sunca u ponoć."

Uistinu posvećena osoba doživljava Sunce u ponoć jer je u njoj materijalno izbrisano: unutar nje živi samo Sunce Duha razbijajući tamu materije svojom svetlošću. Najsvetiji od svih trenutaka u evoluciji čoveka je onaj u kojem on *doživljava* istinu da on živi u večnoj svetlosti, oslobođen tame. U misterijama, ovaj trenutak je bio predočavan slikovito, godinu za godinom, u ponoćni čas Svete Noći. Slikom se potvrđuje istina da kao što postoji fizičko Sunce, postoji i Duhovno Sunce koje, kao i fizičko Sunce mora da se rodi iz tame. Da bi učenici

mogli da to što intenzivnije shvate, nakon što dožive izlazak Duhovnog Sunca, Hristosa, bivaju odvedeni u pećinu u kojoj nisu bili ništa više od običnog kamena, ništa do mrtva, beživotna tvar. Ali, videli su da iz kamena niču/izviru uške kukuruza kao znakovi života koji su simbolično ukazivali na to da iz očigledne smrti niče život, da se život rađa iz mrtvog kamena. Onda im je rečeno: baš kao što se od današnjeg dana nadalje snaga Sunca budi ponovo nakon što se činilo da je umrlo, tako i novi život uvek izvire iz umirućeg.

Na istu istinu se ukazuje u *Evandjelju po sv. Jovanu*, u rečima: "On treba da raste a ja da se umanjujem!"⁹ Jovan, glasnik dolazećeg Hrista, Duhovne Svetlosti, on čiji se dan slavi sredinom leta – ovaj Jovan mora da se 'umanji' i u ovom umanjivanju raste snaga dolazećeg Duhovnog Svetla, čija snaga jača u meri u kojoj Jovan 'slabi.' Tako i novi život, pripreman u semenu-zrnu koje mora da svene i propadne da bi mogla da nastane nova biljka. Učenici u misterijama su morali da shvate da unutar smrti počiva život, da iz onoga što propada i umire, u proleće u punom sjaju niču novi cvetovi i plodovi, da se Zemlja udružuje sa snagama rođenja. Moraju da nauče da se u tom trenutku u najunutarnijem biću Zemlje dešava: *prevladavanje života nad smrću, života koji je prisutan u smrti*. Ovo im se predočava slikom Svetlosti koja postepeno pobeđuje tamu; to je ono što doživljavaju dok vide kako Svetlost počinje da sja u tami. U kamenitoj pećini oni posmatraju kako se zrake Svetlosti snaže i jačaju u slavi iz onoga što nalikuje smrti. Tako su učenici vođeni do toga da veruju u snagu života, u ono što bi se moglo nazvati najvišim Idealom čoveka. Tako su doista (na)učili da (po)gledaju navise u najviši Ideal čovečanstva, do vremena kada će Zemlja dovršiti svoju evoluciju, kada će Svetlost zasjati u čitavom čovečanstvu. Fizička Zemlja će onda postati prah ali duhovna suština će ostati sa svim ljudskim bićima koja su iznutra obasjana Duhovnom Svetlošću. Onda će se i Zemlja i čovečanstvo probuditi u višem postojanju, u novoj fazi postojanja.

Kada je nastalo hrišćanstvo, ono je u sebi nosilo taj Ideal. Čovek je osećao da bi u njemu nastao *Hristos* kao predstavnik duhovnog ponovnog rođenja, kao veliki Ideal celog čovečanstva i povrh toga, da se rođenje dešava u Svetoj Noći, u vreme kada je tama najgušća, kao znak i simbol da se u ljudskoj duši može roditi viši čovek iz tame materije.

Ranije su ljudi govorili o Hristosu, govorili su u drevnim misterijama o 'Sunčevom heroju' koji je utelovljavao isti Ideal koji je u hrišćanstvu utelovljen u Hristosu. Kao što Sunce dovršava svoju orbitu tokom godine, kao što se čini da se njegova toplina povlači sa Zemlje i onda ponovo počne da struji, kako u njegovoj naizgled-smrti ono drži život iznova ga izliva, tako je bilo i sa Sunčevim junakom, koji je snagom svog duhovnog života izvojevao pobedu

---

⁹ *Evandjelje po Jovanu* (3,30) - odnosi se na Jovanovo svedočanstvo o Isusu. *Novi zavet*, izdanje Biblijskog društva, Beograd, 1992.

nad smrću, noći i tamom. U misterijama je postojalo sedam stepeni inicijacije. Prvi, stepen *Gavrana*¹⁰ koji je mogao da pristupi samo do ulaza u hram u kojem se odvijala inicijacija. Oni su bili kanali između vanjskog sveta materijalnog života i unutarnjeg sveta duhovnog života; Nisu potpuno pripadali ni materijalnom ali ni duhovnom svetu. Na ove 'Gavrane' nailazimo iznova i iznova; posvuda su oni glasnici koji prelaze amo-tamo između dvaju svetova, (do)noseći vesti. Nalazimo ih i u našim, germanskim sagama i mitovima: Gavrani Votana (Wotan), Gavrani koji lete oko Kifhausera¹¹ (Kyffhäuser). Na drugom stepenu, učenika uvode od portala u unutrašnjost hrama. Tu se on priprema za treći stepen, stepen *Ratnika* koji je izašao pred svet da bi saznao okultne istine koje su mu saopštene u hramu. Četvrti stepen, stepen *Lava*, dostizao je onaj čija svest više nije bila ograničena individualnošću, nego se širila na čitav plemenski rod (lozu). Zbog toga je Hrist nazvan "Lavom loze Davidove." Petom stepenu pripadao je čovek čija je još šira svest obuhvatila čitav narod/sve ljude. Tako ljudi govore o '*Persijancu*,' o '*Izraelitu*.' Sad razumemo zbog čega je Natan nazvan 'pravim Izraelitom'; jer je dosegao peti stepen inicijacije. Šesti stepen je stepen *Sunčevog heroja*. Potrebno je da razumemo smisao ovog naziva. Onda ćemo shvatiti kakvo strahopoštovanje i uvažavanje je prožimalo dušu učenika misterijske škole koji je (sa)znao za postojanje Sunčevog heroja. On je bio u stanju da, u Svetoj Noći, učestvuje u svetkovini rođenja Sunčevog heroja.

U kosmosu sve teče svojim ritmom: zvezde, kao i Sunce, slede pravilan ritam. Kada bi, makar na trenutak, Sunce napustilo ovaj ritam, u univerzumu bi nastao nagli preokret neopisivih razmera. U čitavoj prirodi, uključujući i čoveka, ritam sve određuje. Tada i samo tada postoji promena (samo u ritmu). Ritam koji tokom godine utiče na sile rasta/razvoja, razmnožavanja, itd., prekida se kada stignemo do čoveka. Jer, svoje korene čovek mora da spozna u slobodi; a što je civilizovaniji, ovaj ritam sve više opada. Kako svetlost nestaje sa božićnog drveta, tako i ritam očito zamire u životu čoveka: prevladava haos. Ali, čovek mora ponovo da sâm, na vlastiti poriv, rodi/stvori ritam iz svog najunutarnijeg bića. Uvežbavanjem svoje volje on mora da uredi svoj život tako da teče u ritmu, nepromenljivom i sigurnom; njegov život mora da krene svojim tokom pravilnošću (ritma) Sunca. Kao što je nepojmljiva promena u sunčevoj orbiti, nepojmljivo je da se ritam života može uništiti. Smatralo se da je Sunčev heroj otelotvorenje tog nepromenljivog ritma; kroz snagu višeg čoveka unutar njega, on je bio u stanju da usmeri ritam toka svog života. I taj Sunčev heroj, taj viši čovek, se rodio u Svetoj Noći. U tom smislu,

---

¹⁰ U engleskom prevodu upotrebljena je reč *raven* koja osim značenja gavran i vrana, znači i crn, ali i prožderati i opljačkati. (n.p.)

¹¹ Niz brežuljaka u Nemačkoj, pod kojim, po legendi počiva car Frederik Barbarosa (12.v.n.e.) i poput kralja Artura čeka čas kada će biti potreban svojoj zemlji da bi ponovo ustao da je odbrani. U skrivenoj odaji pod jednim od brežuljaka, on sedi za kamenom stolom koji je prekrila njegova (crvena) brada koja već vekovima raste. (n.p.)

Hrist Isus je Sunčev heroj i tako je zamišljen u prvim vekovima hrišćanstva. Zato je i svetkovina Njegovog rođenja bila postavljena u ono vreme u godini kada je, od drevnih vremena, proslavljano rođenje Sunčevog heroja. Otuda i sve ostalo što se povezuje sa pričom o životu Hrista Isusa; prvi hrišćani su držali ponoćnu misu (ponoćku) u dubinama pećina u znak sećanja na svetkovinu Sunca. U ovoj misi okean svetla struji u ponoć iz tame kao spomen na izlazak Duhovnog Sunca u misterijama. Otuda rođenje Hrista u pećini – ponovo sećanje na pećinu od kamena iz kojeg je rođen život – život simbolizovan uškama kukuruza. Kako je zemaljski život rođen iz mrtvog kamena tako je i iz dubina rođen Najviši – Hrist Isus. Uz svetkovinu Njegovog rođenja vezuje se i legenda o tri Sveštenika-Mudraca, Tri kralja. Oni su Detetu doneli: *zlato*, simbol spoljašnjeg, mudročću ispunjenog čoveka; *miru/izmir*, simbol pobede života nad smrću; i *tamjan* simbol kosmičkog etera u kojem Duh živi.

Tako, u ukupnom sadržaju svetkovine Božića osećamo neki eho prastarog doba. Stiže do nas u slikama koje pripadaju hrišćanstvu. Simboli hrišćanstva su odrazi mnogo starijih simbola kojima se služio čovek. Svetlost božićnog drveta je jedan od njih. Za nas je to simbol rajskog drveta, koje predstavlja materijalnu prirodu koja sve okružuje. Duhovna priroda je predstavljena Drvetom spoznanja i Drvetom života.

Postoji legenda koja govori o pravom značenju/smislu Drveta spoznanja i Drveta života. Pred dverima Raja stoji Seth žudeći da uđe. Heruvim, koji je čuvao ulaz ognjenim mačem dopusti mu da prođe. To je znak inicijacije. U raju, Seth nalazi Drvo života i Drvo spoznanja čvrsto isprepletene. Arhandel Mihajlo, koji stoji pred Bogom, dopušta mu da uzme tri zrna/semena ovog isprepletanog Drveta. Drvo tu stoji kao proročki pokazatelj budućnosti čovečanstva. Kada celo čovečanstvo prođe inicijaciju i stekne/nađe znanje, preostaje samo Drvo života, smrti više neće biti. No, u međuvremenu, samo onaj ko je iniciran može sa ovog drveta uzeti tri zrna, tri semenke koje simbolizuju tri viša člana čovekovog bića. Kada je Adam umro, Seth je stavio ta tri zrna u njegova usta i iz njih je iznikao gorući grm. Od drveta izrezanog od ovog grma, stalno iznova niču novi izdanci i novo lišće. Ali, u plamenom prstenu oko grma zapisano je: "Ja sam onaj koji je bio, koji jeste i koji će biti" – drugim rečima, onaj koji je prošao kroz sve inkarnacije, snaga stalno-evoluirajućeg čoveka koji se spušta iz svetlosti u tamu i iz tame uzdiže u svetlost.

Štap kojim je Mojsije izvodio čuda odrezan je od drveta ovog grma; vrata Solomonovog hrama načinjena su od njega; drvo je odneto u vode bazena Bethesda i iz tog bazena potiču isceliteljska svojstva o kojima se priča. A od istog tog drveta napravljen je krst Hrista Isusa, drvo Krsta koji je simbol života, koji je prošao kroz smrt a ipak u sebi ima snagu da donese novi život. Pred nama je veliki simbol svetova: Život pobednika nad smrću. Drvo Krsta je niklo iz tri zrna-semena rajskog drveta.

Ružin Krst je takođe simbol smrti niže prirode i uskrsnuća više. Gete ovu misao iskazuje rečima:

"As long as thou best it not,
This Dying and Becoming,
Thou'rt but a dreary guest
Upon the dark earth."

Sve dok najbolje u tebi više ne bude
Ovo umiranje i postajanje
Nisi ništa do tegobni gost
Na tamnoj Zemlji

Rajsko stablo i drvo Krsta su povezani na najčudesniji način. Mada je Krst uvek simbol Uskrsa, ono produbljuje i naše poimanje božićne misterije. Osećamo kako u toj noći Hristovog rođenja, ka nama struji novi, izvirući život. Na to ukazuju sveže ruže kojima je drvo ukrašeno; govore nam: Drvo Svete Noći još nije postalo Drvo Krsta nego u njemu narasta snaga da postane to drvo. Ruže koje izrastaju iz zelenog, simbol su Večnog koje izvire iz Temporalnog (privremenog).

Kvadrat je simbol **četvoročlane** prirode čoveka; fizičko telo, etersko telo, astralno telo i ego.

Trougao je simbol Jastva, Životnog Duha, Duhovnog Čoveka.

Iznad trougla je simbol za *Tarok*. Oni koji su bili inicirani u egipatskim misterijskim školama znali su kako da protumače ovaj znak. Znali su kako da iščitaju *Knjigu o Thothu*, koja se sastoji iz 78 listova na kojima su ispisani svi događaji u svetu, od početka do kraja, od alfe do omega i koja se može iščitavati ukoliko su znaci pravilno poredani. Ove slike prikazuju život koji umire i zatim ponovo izvire u novi život. Kogod je umeo da kombinuje prave brojeve sa pravim slikama, mogao je da čita ovu knjigu.

Ova mudrost o brojevima i slikama podučavana je od pamtiveka. U srednjem veku još je imala istaknuto mesto mada je malo toga preživelo do danas.

Iznad je simbol *Tao* – znak koji je podsetnik na pojam božanskog naših praotaca; dolazi od reči: TAO. Pre Evrope, Azije i Afrike postojale su ljudske civilizacije, ovi naši drevni preci su živeli na kontinentu Atlantide koji je na kraju nestao u snažnom potopu. U germanskim sagama o Nifelhajmu¹² (Nifelheim) ili Nebelhajmu (Nebelheim), još živi sećanje na Atlantidu. Jer, Atlantida nije bila okružena samo vazduhom. Nad zemljom su se kretale ogromne mase oblaka, poput onih koje danas vidimo kako se grozdasto nakupljaju oko vrhova visokih planina. Sunce i Mesec nisu jasno sjali sa nebesa – bili su okruženi dugama – svete *Iris*. U to vreme čovek je razumeo jezik prirode. Danas on više ne razume šta mu govori mreškanje valova, zvuk vetrova, šuštanje lišća, tutnjava groma – ali, u staroj Atlantidi on je to razumeo. Sve to je osećao kao stvarnost. A unutar tih glasova oblaka i voda i lišća i vetrova odzvanjalo je: TAO – *To sam Ja*. Čovek Atlantide je to čuo i razumeo, osećajući da Tao provejava celim univerzumom.

Najzad, kosmički simbol čoveka je *pentagram*, okačen na vrh drveta. Sada ne možemo govoriti o najdubljem značenju pentagrama. No, to je zvezda čovečanstva, čovečanstva koje se razvija; to je zvezda koju su sledili svi mudraci, kao što su to činili sveštenici-mudraci starine. Ona simbolizuje samu suštinu i značenje zemaljskog postojanja. Rađa se u Svetoj Noći zato što iz najdublje tame sja najveće Svetlo. Čovek živi i dalje stremeći ka stanju kada u njemu treba da se rodi Svetlost, gde će reči pune značenja biti zamenjene drugim jednako važnim, gde se više neće govoriti: 'Tama ne razume Svetlost,'

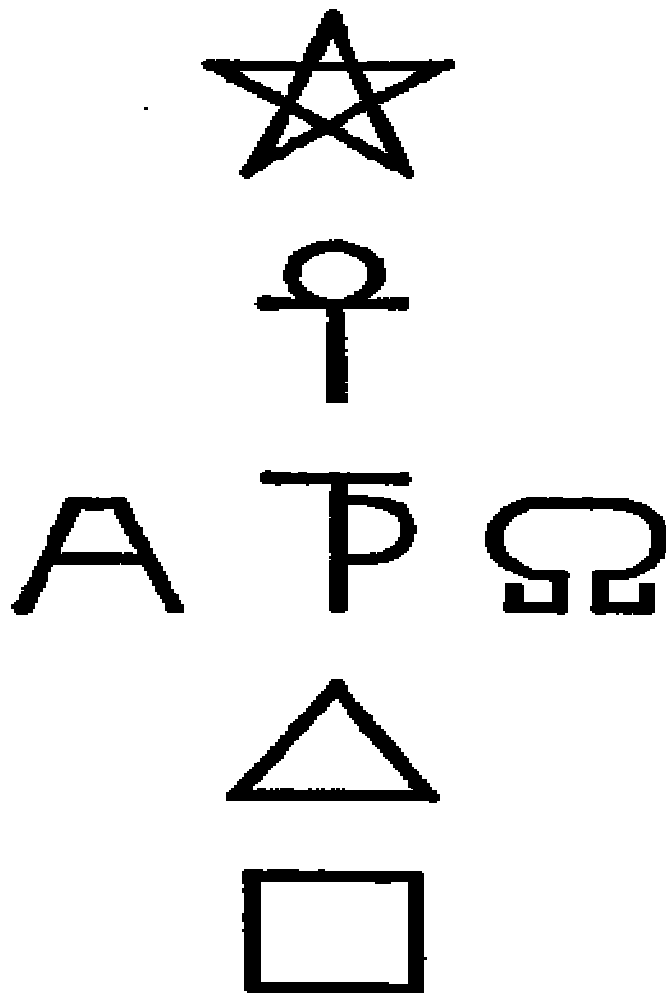
---

¹² U germanskoj mitologiji mesto večne studeni, magle i tame. Odin je kaznio Hel (svet umrlih, gospodarica carstva mrtvih, demonska kći Lokija i Angrbode, sestra Midgard-zmije i vuka Fenrija) da vlada u tom području „devet neosvetljenih svetova“ umrlih koje reka Gjel odvaja od sveta živih. (n.p.)

nego će tada istina zazvoniti iz kosmičkog prostora: Tama postavlja put pred Svetlost koja sja u Zvezdi čovečanstva – i sada Tama razume Svetlost!

To treba da se čuje i Duhovno Svetlo širi zrake od Božićne svetkovine. Proslavićemo ovaj Božić kao svetkovinu najvišeg Ideala čovečanstva, jer će omogućiti da se u našim dušama rodi radosno poverenje/samopouzdanje: I ja moram da doživim rođenje višeg čoveka u sebi! I u meni će se desiti rođenje Spasitelja, rođenje Hristosa!

Položaji simbola na Božićnom drvetu

III

Božić

Rođenje Sunčevog Duha kao Duha Zemlje

Trinaest svetih noći¹³

Hanover, 26. decembar 1911.

Kada se upale sveće na božićnom drvetu, ljudska duša se oseća kao da tu stoji simbol večne stvarnosti i da to (svetlo) uvek mora da bude simbol proslave Božića, i da je tako bilo i u dalekoj prošlosti. Jer u jesen, kada spoljašnja priroda nestaje, kada sunčeva stvorenja zapadaju u san a čovekovi organi za vanjsku percepciju se moraju okrenuti od pojava fizičkog sveta, duša ima priliku – ne samo priliku, nego i poriv da se povuče u najskrovitije dubine, da bi osetila i doživela: sada, kada je svetlost spoljašnjeg Sunca najprigušenija a njegova toplina najslabija, sada je vreme kad se duša povlači u tamu ali može unutar sebe da nađe svoju unutrašnju, duhovnu svetlost. Svetlost na božićnom drvetu stoji, pred nama, kao simbol unutrašnje, duhove svetlosti koja plamsa u spoljašnjoj tami. A zbog toga što osećamo da duhovno svetlo duše sija u tami Prirode, čini se da je to večna stvarnost, zamišljamo da nas osvetljena jelka obasjava u Božićnoj noći i da je isijavala svetlost još od početka zemaljskih inkarnacija.

A ipak, to nije tako. Tek od pre jednog ili dva stoleća božićno drvo je postalo simbol misli i osećanja koja se javljaju u čoveku u vreme Božića. Božićno drvo je skorašnji simbol ali ono, svake godine, iznova otkriva čoveku veliku, večnu istinu. I, upravo zbog toga zamišljamo da je ono uvek moralo postojati, čak i u dalekoj prošlosti. Kao da se sa božićnog drveta razleže božanska objava u kosmičkom prostranstvu, u nebeskim visinama. Ljudsko biće to može da oseti u svojoj duši kao neiscrpni izvor onih sila mira, koje izviru iz dobronamernosti. A tako je, prema legendi o Božiću, odjekivalo kada su pastiri obišli mesto rođenja Deteta čiju svetkovinu proslavljamo na dan Božića. Okupljenim pastirima orilo se iz oblaka, iz kosmičkog prostranstva, iz nebeskih visina, božanske snage se otkrivaju, donoseći mir ljudskoj duši koja je ispunjena dobrim namerama.

Vekovima i vekovima ljudi nisu mogli poverovati da je simbol koji se predočava svetu u vreme svetkovine Božića ikada imao početak. Osećali su u njemu žig večnosti. Zbog toga je u hrišćanskom ritualu taj nagoveštaj večnosti u onome što se simbolično dešava u Božićnoj noći, zaodnut rečima: `Za nas je Hrist ponovo rođen!' (Hristos se rodi! Vaistinu se rodi!) Kao da se svake godine duša poziva da ponovo oseti istinu koju je naučila da se to moglo desiti jednom i samo jednom. Svevremenost ovog simboličkog događaja se unosi (nama) u dom s beskrajnom snagom ako imamo pravu koncepciju samog

---

¹³ Preuzeto iz stenografskih beleški koje autor nije revidirao. (napomena uz tekst na engleskom jeziku)

simbola. Ipak, još davne 353.g.n.e., 353 godine posle pojave Isusa Hrista na Zemlji, rođenje Isusovo nije proslavljano, čak ni u Rimu. Svetkovina Isusovog rođenja je prvi put proslavljena 354.g.n.e. Pre toga, ova svetkovina nije proslavljena između 24. i 25. decembra. Za one koji razumeju nešto od duboke mudrosti koja se odnosi na Misterijum na Golgoti, dan komemoracije Bogu bio je 6. januar. Tokom tri prva veka naše ere, Epifanija/Bogojavljanje je proslavljano kao svetkovina Hristovog rođenja. Svrha ove svetkovine bile je u tome da se u ljudskoj duši oživi sećanje na silazak Hristovog duha u telo Isusa iz Nazareta prilikom krštenja koje je obavio Ivan na Jordanu. Do 353.g.n.e. spomen na događaj krštenja proslavljan je 6. januara kao svetkovina Hristovog rođenja. Jer tokom prvih vekova hrišćanstva još su preostali neki nagoveštaji misterije, koju čovečanstvo najteže razume od svih misterija, naime, silazak Hristovog bića u telo Isusa iz Nazareta.

Kakva su bila osećanja ljudi koji su naslućivali tajne hrišćanstva tokom ovih ranih vekova? Govorili su sebi: Hristov duh utkao se kroz svet koji se otkriva čulima i kroz ljudski duh. U dalekoj prošlosti, Hristov duh se otkrio Mojsiju. Tajna ljudskog `ja' odzvanjala je Mojsiju kao što i nama odzvanja u simbolu božićnog drveta iz zvukova **Ja A O** – alfa i omega kojima prethodi Ja. To je odjekivalo u Mojsijevoj duši kada se pred njim pojavio Hristov duh u gorućem grmu. I isti taj Hristov duh odveo je Mojsija do mesta na kojem ga je ovaj morao prepoznati kao istinsko biće. Ovo je opisano u *Starom zavetu* gde se kaže da je Bog odveo Mojsija na planinu Nebo 'nasuprot Jerihonu' i pokazao mu šta još treba da se desi pre nego se Hristov duh bude mogao inkarnirati u telu čoveka. Na planini Nebo, ovaj duh je Mojsiju rekao: *Ali ti kome sam se ja unapred otkrio možda ne možeš to što imaš u svojoj duši preneti u evoluciju svog naroda; jer oni prvo moraju da se pripreme za ono što dolazi kada se ispuni vreme.*

I kada, posle mnogo vekova, budu dovršene evolucionijske pripreme, isti Duh, koji je zaustavio Mojsija, stvarno je otkrio sebe – postavši telesan, uzevši ljudsko telo, telo Isusa iz Nazareta. Time je čovečanstvo, kao celina, bilo vođeno od stanja Inicijacije označene rečju `Jerihon' do onoga što je pokazano krštenjem na reci Jordan.

Srca i umovi onih koji su u prvim vekovima naše ere shvatili pravo značenje hrišćanstva u prekretnici prilikom krštenja na Jordanu Isusa iz Nazareta u kojeg se spustio Hrist, Hrist Sunčev-Duh-Zemlje. To je bilo – rođenje Hrista – to je bilo slavljeno kao misterija prvih vekova hrišćanstva. Uvid za koji smo se pripremili danas kroz antroposofiju, kroz mudrost koja pripada petoj post-atlantskoj epohi civilizacije, planuo je u formi vizije od ostataka drevne vidovitosti koja je još opstala u toku ere kada se dogodio Misterijum na Golgoti; planuo je u gnosticima, ovim važnim, prosvećenim ljudima koji su živeli na prekretnici stare i nove ere čija se koncepcija Hristove misterije razlikovala od naše u odnosu na formu ali ne i na sadržaj. Ono što su gnostici bili u stanju da pouče ukapavalo je u svet i, mada ono što se stvarno desilo u događaju simbolično predstavljenom krštenjem na Jordanu nije šire

shvaćeno, ipak je postojala slutnja da se Sunčev Duh u to vreme (pojavi) kao Duh Zemlje, da je kosmička snaga boravila u telu čoveka sa Zemlje. I tako je, u prvim vekovima hrišćanstva, 6. januara proslavljana svetkovina rođenja Hrista u telu Isusa iz Nazareta, svetkovina Hristove Epifanije.

Ali uvid, čak i zamagljen, nesigurni uvid u duboku misteriju bledeo je sve više i više dok je vreme prolazilo. Došlo je doba kada čovek više nije mogao da razume da je Biće, nazvano Hrist, bilo prisutno u fizičkom ljudskom telu samo tri godine. Sve će se više razumevati da ono što je postignuto u čitavoj zemaljskoj evoluciji tokom te tri godine boravka ovog Bića u fizičkom telu, predstavlja jednu od najdubljih i najteže shvatljivih misterija. Od četvrtog veka nadalje, dolaskom doba materijalizma, snage ljudske duše – tada još u fazi pripreme – nisu bile dovoljno jake da pojme duboku misteriju koja će, od našeg doba nadalje, biti sve razumljivija. I tako se desilo da je, do iste mere kojom se širila spoljašnja snaga hrišćanstva, umanjivano razumevanje Hristove misterije i svetkovina 6. januara prestala je da ima ikakvo bitno značenje. Rođenje Hrista pomeren je trinaest dana ranije i zamišljano je da se poklapa sa rođenjem Isusa iz Nazareta. Ali, u samoj toj činjenici suprotstavljeni smo nečemu što uvek mora biti izvor inspiracije i zahvalnosti. Zapravo, 24/25 je utvrđen kao dan Hristovog rođenja zbog velike istine koja je izgubljena, kao što smo čuli. A ipak ... mada se čini kao da ova pogreška ukazuje na gubitak velike istine, iza nje se krije tako duboki smisao da – mada su ljudi odgovorni što o njoj ne znaju ništa – ne možemo a da se ne divimo podsvesnoj mudrosti kojom je uspostavljena svetkovina prvog dana Božića.

Uistinu se u određivanju datuma ove svetkovine može videti božanska mudrost. Kao što se božanska mudrost može primetiti u spoljašnjoj prirodi ako znamo kako da odgonetnemo šta se otkriva, tako možemo primetiti delovanje božanske mudrosti u nesvesnoj duši čoveka kada se ima na umu sledeće. U kalendaru je, 24. decembar dan posvećen Adamu i Evi, a narednog dana se proslavlja Hristovo rođenje. Tako je gubitak jedne drevne istine doveo do toga da se datum Hristovog rođenja pomeri trinaest dana ranije i da se podudara sa rođenjem Isusa iz Nazareta – ali, rođenje Isusa iz Nazareta je na predivan način povezano sa idejom o čovekovom poreklu u zemaljskoj evoluciji, njegovim poreklom od Adama i Eve. Sva nejasna osećanja i iskustva povezana sa svetkovinom Isusovog rođenja koja je bila živa u ljudskoj duši – mada ljudi nisu imali svesno znanje šta je iza nje – sva ova osećanja koja su se komešala u dubinama duše govore čudesnim jezikom.

Kada je izgubljeno razumevanje onoga što je strujalo iz kosmičkih svetova tokom događaja koji bi trebalo proslavljati 6. januar sile koje deluju u skrivenim dubinama duše uslovile su stvaranje slike o čoveku kao biću duše-i-duha pre fizičkog utelovljenja, na samom početku evolucije fizičkog ljudskog bića. To je slika novorođenog deteta čija je duša još nedotaknuta delovanjem veze sa fizičkim telom, deteta na početku fizičke evolucije na Zemlji. Ali, ovo

nije ljudsko dete u uobičajenom smislu, to je dete koje je postojalo pre nego što su ljudska bića dostigla tačku prvog fizičkog otelovljenja u zemaljskoj evoluciji. Ovo biće je u Kabali poznato kao Adam Kadmon – čovek koji se spustio iz božansko-duhovnih visina, sa svim onim što je postigao/stekao u toku perioda Saturna, Sunca i Meseca¹⁴ Ljudsko biće u svom duhovnom stanju, rođeno u detetu Isusu – to je božanskom mudročću predočeno čovečanstvu u svetkovini Isusovog rođenja. U vreme kada više nije bilo moguće razumeti šta se spustilo iz kosmičkih svetova, iz nebeskih sfera, na Zemlju, sećanje na njihovo poreklo, o njihovom stanju pre ulaska luciferskih snaga u zemaljsku evoluciju urezalo se u duše ljudi. I kada to više nije moglo da se shvati u najvišem i najistinitijem smislu, o krštenju koje je Ivan obavio na Jordanu moglo bi da se kaže: Iz kosmičkih svetova u ljudske duše je ušla snaga samootkrivenja Božje naravi da bi mir vladao među ljudima koji su dobronamerni – kada je izgubljeno razumevanje o tome kako ova slika može biti predstavljena kao tajna svetkovina, zamenjena je drugom, potvrdom da je na početku zemaljske evolucije, pre nego što su počele da deluju luciferske snage, čovek imao narav, entelehiju¹⁵ koja ga je mogla inspirisati nadom koja ne umire.

Isus u *Evandjelju po sv. Luki* – ne Isus opisan u *Matejevom evandjelju* – je dete kome su se pastiri poklonili. Njima je objava zazvonila: *Sada se božansko otkriva iz nebeskih visina, donoseći mir dušama ljudi koji su dobronamerni*. I tako je, dok je vekovima viša stvarnost bila van shvatanja čoveka, bila uspostavljena svetkovina koja ga svake godine podseća: *Mada ne možeš pogledati u nebeske visine i tamo prepoznati veliki Sunčev Duh, ti nosiš u sebi, od vremena tvog zemaljskog početka Dušu Deteta u stanju njene čistote, neokaljanu učincima fizičke inkarnacije, i sile ove Duše Deteta potvrđuju da možeš pobediti nižu prirodu koja se priljubila uz tebe usled iskušenja Lucifera*. Povezanost svetkovine Isusovog rođenja sa sećanjem na Adama i Evu naglašava misao da je na mestu koje su posetili pastiri, rođena ljudska duša u stanju nevinosti koja je bila svojstvo duše pre prve inkarnacije na Zemlji.

Pošto se više ne razume rođenje Boga, u vreme ove svetkovine se zbog toga slavi rođenje ljudskog bića. Jer, ma koliko velike sile prete propadanjem čoveka i da će njegove patnje nadvladati, postoje dva nepresušna izvora mira, harmonije i snage. Do prvog izvora smo dovedeni kad gledamo kosmički prostor, da je prožet uzvišenim tkanjem, pokretom i toplinom Božanskog Duha. I, ako se držimo uverenja da je ova božansko-duhovna-snaga, utkivajući se kroz univerzum, mogla prožeti naše biće osiguravajući da naše snage ne oslabe – tu se radi o pojmu Uskrsa, jednakom izvoru nade i verovanja koje se uliva iz kosmičkih sfera. A drugi izvor potiče iz maglovite slutnje da je, kao biće duše-i-duha, pre nego što je postao plen luciferskih sila na početku svoje zemaljske evolucije, čovek još bio deo istog Duha koga sada,

---

¹⁴ Ovo su nazivi dati u prethodnim fazama evolucije Zemlje. (nap. R.Š.)

¹⁵ Neprekidna duševna delatnost, stvaralački princip, nerazoriva životna snaga (n.p.)

u pojmu Uskrsa, očekuje iz kosmičkih svetova. Okrećući se izvoru koji treba potražiti u čovekovom vlastitom, originalnom biću, pre početka luciferskog uticaja, možemo sebi reći: Ma šta da te zadesi, ma šta da te muči i odvlači dole od blistavih sfera duha, tvoje božansko poreklo je večna stvarnost mada skriveno u dubinama duše. Prepoznavanje ove najunutrašnije snage duše stvorice osećaj čvrste sigurnosti da te visine možeš dosegnuti. I ako u svojoj duši dočaraš svu tu nevinost, nedužnost, oslobođenu životnih iskušenja, oslobođenu svega što se već dogodilo ljudskim dušama kroz mnoge inkarnacije od početka zemaljske evolucije, onda ćeš imati sliku ljudske duše kakva je bila pre nego što su počele ove zemaljske inkarnacije.

Ali, jedna duša – samo jedna duša – ostala je u ovom stanju, naime duša Deteta Isusa o kojem se govori u *Evandjelju po Luki*. Ova duša je sačuvana u duhovnom životu kada su druge ljudske duše počele da prolaze kroz svoje inkarnacije na Zemlji. Ova duša je sačuvana pod zaštitom najsvetijih misterija kroz atlantsku i poatlantske epohe sve do vremena događaja u Palestini. Onda je poslana u telo predodređeno da je primi i postane jedan od dva dečaka Isusa – dečaka koji je opisan u *Lukinom evandjelju*¹⁶

Tako je svetkovina Hristovog rođenja postala svetkovina Isusovog rođenja.

Ukoliko pravilno razumemo ovu svetkovinu moramo da kažemo: Ono što verujemo da se iznova rađa svake Badnje večeri jeste ljudska duša u svojoj izvornoj prirodi, duh čovekovog detinjstva kakav je bio na početku zemaljske evolucije kada se spustio kao objava iz nebeskih visina. A kada ljudsko srce postane svesno ove stvarnosti duša se ispunjava nepomućenim mirom koji nas može odneti do naših uzvišenih ciljeva, ukoliko smo dobronamerni. Uistinu je moćna reč koja nam može zazvoniti u Božićnoj noći, razumeli mi ili ne njen smisao/značenje.

Zbog čega je svetkovina Hristovog rođenja bila pomerena trinaest dana unazad i postala svetkovina Isusovog rođenja? Da bismo to razumeli moramo prodreti u duboke misterije ljudskog postojanja. Kada se radi o spoljašnjoj prirodi, čovek veruje jer gleda svojim očima, da se ono što sunčevi zraci izmamljuju iz dubina zemlje, što razotkriva svoju lepotu u toku proleća i leta, povlači u iste one dubine u vreme kada je sfera spoljašnjeg Sunca najtamnija, i da je ono što će nići naredne godine pripremano u semenju u dubinama zemlje. Zbog toga što su njegove oči svedoci, čovek veruje da seme biljke prolazi kroz godišnji ciklus, da mora otići dole u dubine zemlje da bi se ponovo otvorilo pod toplotom i svetlošću Sunca u proleće. Pre svega, čovek nema nikakvu predstavu o tome da i ljudska duša prolazi kroz takav ciklus. Niti mu se to otkriva ukoliko nije posvećen u velike misterije postojanja. Kao što je sila sadržana u semenu svake biljke povezana sa fizičkim silama Zemlje, tako je i najunutrašnije biće ljudske duše povezano sa duhovnim silama

---

¹⁶ Prema Rudolfu Štajneru, dečak opisan u *Lukinom evandjelju* se razlikuje od dečaka opisanog u *Matejevom evandjelju*. Videti, između ostalih radova, ciklus predavanja *Od Isusa do Hrista*.

Zemlje. I kao što seme biljke tone u dubine zemlje u vreme koje znamo kao Božić, tako se i duša čoveka, u to vreme, spušta u duboka, duboka duhovna-kraljevstva, izvlačeći snagu iz tih dubina kao što to čini i seme biljke da bi procvalo u proleće. Ono što duša proživljava u ovim dubinama Duha Zemlje je potpuno skriveno od obične svesti. Ali za onoga, čije su duhovne oči otvorene, vreme od trinaest dana i trinaest noći između 24. decembra i 6. januara je vreme dubokog duhovnog iskustva.

Paralelno sa onim što se dešava biljnom semenu u dubinama prirodne zemlje, postoji i duhovno iskustvo u dubinama Duha Zemlje – zaista paralelno iskustvo. A vidovnjak koji to može da doživi, bilo kao rezultat uvežbavanja ili kroz nasledene vidovnjačke sposobnosti, može osetiti kako prodiru u ove duhovne dubine. U toku ovog perioda od trinaest dana i trinaest noći, vidovnjak može da otkrije šta se mora desiti čoveku zbog toga što je prošao kroz inkarnacije koje su bile pod uticajem sila Lucifera od početka zemaljske evolucije. Patnje, koje čovek mora da podnese u duhovnom svetu zato što je Lucifer stajao uz njega od kada je počeo da se inkarnira na Zemlji – najdragocenija vizija od svih predstavljena je u moćnim Imaginacijama koje se mogu pojaviti pred dušom tokom ovih trinaest dana i noći između svetkovine Božića i svetkovine 6. januara Epifanije/Bogojavljanja. U vreme kada seme biljke prolazi kroz svoj najvažniji period u dubinama ispod, ljudska duša prolazi kroz svoja najdublja proživljavanja. Duša izravno gleda sve što čovek mora iskusiti u duhovnim svetovima zbog toga što se, pod uticajem Lucifera, otuđio od snaga koje su stvorile svet. Ova vizija je najjasnija duši tokom ovih trinaest dana i noći. Stoga nema bolje pripreme za otkrivanje Imaginacije koja se može nazvati Hristova Imaginacija i koja nam omogućuje da postanemo svesni da ostvarivanjem pobede nad Luciferom, sâm Hrist postaje Sudija umrlih u toku inkarnacija koje su zahvaćene uticajem Lucifera. Od vremena svetkovine Isusovog rođenja do Epifanije, duša vidovnjaka živi na takav način da joj se otkriva Hristova misterija. Upravo tokom ovih trinaest svetih dana i noći, duša može mnogo dublje da razume sav smisao i značenje Krštenja koje je Jovan obavio na Jordanu.

Vredno je spomena da je tokom stoleća hrišćanstva, gdegod su se snage duhovnog viđenja razvijale na pravi način, vidovnjacima bilo poznato da je vizija prodirala najdublje u toku perioda trinaest svetih noći, u vreme zimskog solisticija. Mnogi vidovnjaci – bilo obučeni u misterijskim školama modernog doba bilo da poseduju unutrašnje snage vidovnjaštva – ukazuju na to da u najtamnijoj tački zimske ravnodnevnice duša može imati viziju svega onoga kroz šta čovek mora da prođe zbog svog otuđenja od Hristovog Duha, da su izravanje i katarza postali mogući kroz izvođenje misterije Krštenja koje je Jovan obavio na reci Jordan i zatim kroz Misterijum na Golgoti, i da vizije tokom trinaest svetih noći kulminiraju 6. januara Hristovom Imaginacijom. Stoga je ispravno nazvati 6. januar danom Hristovog rođenja a ovih trinaest noći periodom tokom kojeg snage vidovnjaštva u ljudskoj duši raspoznaju i

primećuju šta čovek mora da pretrpi kroz svoj život u inkarnacijama od Adama i Eve do Misterijuma na Golgoti.

U toku moje prošlogodišnje posete Kristijaniji¹⁷, bilo mi je interesantno što sam naišao na misao koja je drugim rečima iskazana u mnogim predavanjima o Hristovoj misteriji, utelovljena u prelepoj sagi poznatoj kao *'Legenda o snu.'* Neobično je što je šire prihvaćena u Norveškoj tokom poslednjih deset ili petnaest godina i postala poznata ljudima, mada je njeno poreklo, naravno, mnogo starije. To je legenda u kojoj se na čudesno lep način govori o tome kako je Olaf Asteson iniciran, reklo bi se prirodnim silama, kada je zaspao na Badnje večer, spavao tokom trinaest dana i noći do 6. januara i proživio sve strahote koje ljudsko biće mora proživeti kroz inkarnacije od zemaljskog početka do Misterijuma na Golgoti. I kaže se, da je 6. januar Olaf Asteson¹⁸ imao viziju posredovanja Hristovog Duha u čovečanstvu, Mihajlov Duh je postao njegov prethodnik. Nadam se da ćemo nekom drugom prilikom moći predstaviti ovu pesmu u celosti jer biste onda shvatili da je svest o viziji tokom trinaest dana i noći opstala do danas i da je zapravo ponovo oživljena. Ovde ću navesti nekoliko karakterističnih stihova. Pesa počinje stihovima:

Dođi poslušaj me i počuj moju pesmu

Pesmu o mladiću divnom,

O Olafu Astesonu pevaću

Mnogo je dana spavao snom – samo istinu reći ću.

Bilo je Badnje večer kad je legao

I zaspao bez svesti zadugo,

Tek se trinaestog dana probudio

Kad su u crkvu pošli ljudi.

Da, to je Olaf Asteson bio

Koji je tako dugo snio.

Pesma se nastavlja pripovedajući kako je, tokom trinaest dana i noći, Olaf Asteson bio u svojim snovima proveden kroz sve što čovek mora proživeti zbog toga što je podlegao Luciferovom iskušenju. Zivopisno je prikazano putovanje Olafa Astesona kroz sfere gde ljudi moraju da dožive ono što je često opisivano u vezi sa Kamalokom i kako Hristov Duh, kome je prethodio Mihajlo, struji u ovu viziju.

Tako će, dolaskom Hrista u Duhu, sve više i više biti moguće da ljudi spoznaju kako duhovne sile snuju i upravljaju i da uspostavljanje svetkovina nije odabrano slučajno, nego delovanjem kosmičke mudrosti, koja je često van domašaja ljudske svesti a ipak deluje i vlada kroz istoriju. Ova kosmička mudrost postavila je svetkovinu Isusovog rođenja na početku

---

¹⁷ Od 7.-17. juna 1910., kada su održana predavanja o *Misiji Duše naroda*.

¹⁸ Prema nemačkoj verziji *Legende o snu*, na engleski jezik preveo E.C.M. Ovde dato kao prilog broj 1.

trinaestodnevnog perioda. Dok svetkovina Uskrsa može uvek da nas podseća da će nam dubokoumnost kosmičkih svetova pomoći da u sebi pronademo snagu da nadvladamo sve što je niže, Božićna misao – ukoliko razumemo svetkovinu kojom se slavi čovekovo božansko poreklo i simbol u obliku Deteta Isusa pre Božića – govori nam uvek i ponovo da snage koje donose mir duši možemo naći u sebi. Pravi mir duše postoji samo kada mir ima sigurne temelje, odnosno, kada je to sila koja omogućuje čoveku da spozna: *U tebi živi nešto što te, ukoliko istinu dovede do rođenja, može, štaviše mora, dovesti do božanskih visina, do božanskih snaga.*

Svetla na (božićnom) drvetu su simboli svetla koje sija u našim vlastitim dušama kada shvatimo suštinu onoga što nam se simbolično objavljuje u Božićnoj noći, kao Dete Isus u stanju njegove nedužnosti: najunutrašnije biće same ljudske duše, jako nevino, spokojno, vodi nas našom životnom stazom do najviših ciljeva postojanja. Mogu nam ta svetla na Božićnom drvetu kazati: Ako je ikada tvoja duša slaba, ako ikada poveruješ da su ciljevi zemaljskog postojanja izvan tvog dosega, pomisli na čovekovo božansko poreklo i budi svestan onih sila koje ti daju poverenje i sigurnost u svim tvojim delima, kroz tvoj celi život, sada i u svim dobima koja dolaze.

IV

Božić u vreme žalosne sudbine

Basle, 21. decembar 1916.

Godišnja proslava fizičkog rođenja Bića koje je ušlo u evoluciju Zemlje da bi toj evoluciji dalo smisao, postala je za većinu ljudi stvar navike. Ali ako, ponizno, sa zadatkom našeg duhovno-naučnog pokreta, nismo zadovoljni proslavom svetkovine samo iz navike – kako je to danas veoma često – bilo bi zgodno da u ovo teško vreme razmislimo o mnogim stvarima koje su povezane sa fizičkim rođenjem Hrista Isusa.

Često smo opisivali kako u Hristu Isusu, koliko ljudsko razumevanje dopire, postoje dva bića kao da su jedno: Hristovo Biće i ljudsko Isusovo Biće. U evoluciji hrišćanstva bilo je mnogo sukoba, sukobljavanja dogme, o značenju jedinstva Hrista sa Isusom u Biću čije se fizičko rođenje slavi u svetkovini Božića. Mi, naravno, prepoznamo u Hristu kosmičko, nadzemaljsko Biće, Biće koje se spustilo iz duhovnih svetova da, kroz svoje rođenje u fizičkom čoveku, prenese smisao/značenje zemaljske evolucije. A u Isusu prepoznamo onoga ko je, kao čovek, bio predodređen da se, posle trideset godina pripreme, sjedini sa Hristovim Bićem, da u sebe primi Hristovo Biće.

Razdor i mnogi konflikti dogme nisu se odnosili samo na prirodu jedinstva Hrista sa Isusom, nego i na to da odnos Hrista sa Isusom sadrži nagoveštaj važnih tajni zemaljske evolucije čovečanstva. Ukoliko, nastojeći da razumemo

nešto od jedinstva Hrista sa Isusom, sledimo događaje do danas i razmislimo o onome što tek treba da se desi u evoluciji čovečanstva da bi se ovaj odnos razumeo na pravi način, onda smo dotakli jednu od najdubljih tajni ljudskog znanja i života čoveka.

U vreme kada je trebalo da Hrist stupi u evoluciju čovečanstva, bilo je moguće, kroz osobine koje su bile nasleđe iz dana stare vidovnjačke mudrosti, stvoriti određenu predstavu o uzvišenosti Hristovog Bića. A u to vreme postojala je mudrost o kojoj danas ljudi često govore na način koji je gotovo svetogrđe, a o kojoj jedva da mogu oblikovati neki pravi pojam. Postoji nešto što je sve do danas bilo potpuno iskorenjeno iz ljudske evolucije, a poticalo je iz određenih protivrečnosti dubljem razumevanju hrišćanstva: bila je to gnoza (spoznaja/znanje), mudrost u koju se ulivalo mnogo drevnog znanja otkriveno ljudima u atavističkoj vidovitosti. Svaki trag gnoze, bilo u spisima ili usmenoj tradiciji, bio je odstranjen dogmatskim hrišćanstvom Zapada – na kraju krajeva, gnoza je nastojala da nađe odgovor na pitanje: Ko je Hrist?

Danas se ne postavlja pitanje vraćanja na gnozu – jer gnoza pripada dobu koje je bilo i prošlo. Istina, zatiranje gnoze bilo je uzrokovano zlobom, neznanjem, netrpeljivošću prema znanju i mudrosti ... no, sve što se desilo bilo je neophodno. Kada je antroposofska duhovna nauka optužena da želi da oživi drevnu gnozu, to je bio samo jedan od današnjih znakova zlonamernosti prema njoj. Optužbu su, naravno, izrekli oni čije nezpoznavanje gnoze je ravno njihovom nepoznavanju antroposofije. Ne radi se o oživljavanju gnoze, nego o uvažavanju gnoze kao nečeg što je veliko i moćno, nešto što je nastojalo, u vreme koje sada leži hiljadudevetstotina godina iza nas, da da odgovor na pitanje: Ko je Hrist?

Pred unutarnjim okom gnostika leži prizor duhovnih svetova pun slave, sa hijerarhijama poredanim po redu. Kako se Hrist spustio kroz svetove duhovnih hijerarhija da stupi u halje smrtnog čoveka – sve to stajalo je pred dušom gnostika. I on je nastojao da sagleda kako je Hrist došao iz visina duha, kako je On shvaćen¹⁹ na Zemlji. Najbolji način da se stekne neka predstava o znanju koje je tada postojalo, jeste razmisliti o tome da je sve što je svet proizveo/stvorio posle zatiranja gnoze bilo beznačajno u poređenju sa veličinom gnostičke zamisli o Hristu. Nemerljivo je velika misterijska mudrost evanđelja – daleko veća od bilo čega što je kasnija teologija mogla da otkrije od njih. Da bismo shvatili koliko je beznačajno i sićušno u poređenju sa gnozom sadašnja predstava o Hristovom Biću koje ulazi u ljudsko telo iz kosmičkih visina, iz dalekih kosmičkih svetova.

Ovaj veličanstveni, uzvišeni koncept Hrista je potisnut, ali su sve dogmatske definicije koje su nam predate kao arijanski (Arian) ili atanasijski (Athanasian) principi, slabe u poređenju sa gnostičkom koncepcijom u kojoj je

---

¹⁹ U engleskom prevodu ovog teksta koristi se reč *conceive*, čije je značenje pored smisliti, zamisliti, shvatiti i začeti. (n.p.)

vizija Hristovog Bića bila kombinovana sa mudrošću koja je povezana sa univerzumom.²⁰ Preživeli su tek najslabiji fragmenti ove velike gnostičke koncepcije o Hristu.

Jedan aspekt odnosa Hrista prema Isusu: da je Hrist došao u svet u vreme kada je mudrost mogla da Ga razume, čeznula da ga razume, već se ukorenio. Ljudi, koji govore o drevnoj gnozi kao orijentalnoj fantaziji, koja je morala biti zatrta za dobro zapadnog čovečanstva, uvek su sebe uveravali da su dobri hrišćani, no pravi razlog bio je da je umu toga doba nedostajalo snage da objedini zemaljske i nebeske pojmove. Da bi se razumela ljudska evolucija bilo je potrebno da se ima osećaj za tragično.

Koliko je bilo potrebno vremena da, posle Misterijuma na Golgoti, bude razoren Jerusalimski hram, svetište mira? Solomonov hram bio je unutar grada Jerusalima. Ono što je gnoza sadržavala u obliku *mudrosti*, Solomonov hram je sadržavao u obliku *simbola*. Kosmičke tajne su bile predočene u simbolima i slikama. Namera je bila da onaj ko stupi u Hram, u kojem su se okolne slike reflektovale u njegovoj duši, mora da primeni ono kroz šta bi i sam postao pravi/istinski čovek. Svrha Solomonovog hrama bila je da se u duše onih kojima je bilo dozvoljeno da u njega uđu, ulije značenje/smisao svetova. Hram je otkrivao nešto što Zemlja, kao takva, nije otkrivala, naime, sve kosmičke tajne koje zrače na Zemlju iz kosmičkog prostranstva.

Ako bi starog posvećenika koji je posedovao pravo znanje o Solomonovom hramu, upitali: Zbog čega je sagrađen Solomonov hram? – odgovor bi glasio otprilike ovako: 'Da bi ovde, na Zemlji, postojao svetionik za one Snage koje se pridružuju dušama koje traže svoj put u zemaljska tela.' Pokušajmo da shvatimo ovo, imajući u vidu da su ovi stari posvećenici Solomonovog hrama znali da kada bi se ljudi pridruživali zemaljskim telima u skladu sa svim znakovima zvezda, onda pojedinačne duše moraju biti vođene do tela u kojima bi se mogli ogledati simboli Solomonovog hrama.

To je, po prirodi stvari, moglo da preraste u aroganciju. Ukoliko znanje nije primano s poniznošću, poniznošću *Eseni*, to bi ljude dovelo do *farisejstva*! No, u svakom slučaju, situacija bi bila ovakva: Oko Zemlje gledalo je gore ka nebesima, posmatrajući zvezde; duhovne oči onih koji su vodili duše iz kosmičkih svetova ka Zemlji, gledale su Solomonov hram sa njegovim simbolima. Hram je ličio na zvezdu čija svetlost im je omogućavala da vode duše u tela koja će biti u stanju da razumeju njegove simbole. To je bila centralna zvezda na Zemlji, sjajući posebnim sjajem u duhovne visine.

Kada je Hrist Isus došao na Zemlju, kada se dogodio Misterijum na Golgoti, velika tajna za koju je zamišljeno da se ogleda u svakoj pojedinoj

---

²⁰ Arius: „Sin je nekada stvoren ni iz čega Božanskom Voljom, bio je prvo stvorenje Tvorca univerzuma kojeg stoga treba nazvati Bogom, mada je potčinjen Ocu.“ Na koncilu u Nikeji, 325.g.n.e. ovo je proglašeno heretičkim i zamenjeno anastazijevskim principom vere. „Sin Božji je iz večnosti, nije stvoren, nego rođen od Bića Oca, na sliku i priliku Oca.“ Reke krvi su tekle zbog ovih doktrina, nedokučivih ljudskom umu (Weber: *Lehbruch der Weltgeschichte*, 1875.)

ljudskoj duši bila je ova: "Moje kraljevstvo nije od ovoga sveta!" Upravo tada je spoljašnji, fizički Solomonov hram izgubio svoj značaj i njegova sudbina je bila tragična. Osim toga, u to vreme nije bilo niti jedne žive osobe koja bi mogla da, na osnovu odraza simbola u Solomonovom hramu, u celosti razume (sa)žaljenje Hristovog Bića. Ali, sâm Hrist je sada ušao u zemaljsku evoluciju, postao je deo nje. To je najvažnija činjenica. Gnostici su bili poslednji živi nosioci te drevne atavističke zemaljske mudrosti, koja je bila razumljiva i dovoljna snažna da donekle omogući razumevanje Hrista.

To je jedan aspekt odnosa Hrista prema Isusu. U tim danima, Hristovo Biće je moglo da bude shvaćeno kroz gnozu. No, prema svetskom planu to nije trebalo da se desi – mada se, kada se radi o Hristu, gnoza udružila sa mudročću. I doista se može reći da staza kojom je tada hrišćanstvo krenulo kroz zemlje juga, kroz Grčku, Italiju, Španiju, itd., sve više i više vodila zatiranju uvida u pravu prirodu Hrista. A Rim je, tonući sve dublje, bio određen kao mesto konačnog brisanja razumevanja.

U vezi sa ovim odnosom Hrista prema Isusu, neobično je to što, sa jedne strane, u gnozi nalazimo osvetljavanje uzvišene koncepcije Hrista koja se ugasila nakon što je hrišćanstvo prošlo kroz rimski sistem, dok je, sa druge strane, kada se hrišćanstvo proširilo među narodima severa, istaknut koncept *Isusa*. Na jugu, koncept Hrista je tek titraj. Forma u kojoj se pojavio koncept Isusa bio je bez sumnje veoma uzvišen ali je zgrabio ljudska srca i osećaje na takav način da se nešto predivno upilo i izmešalo u njihovim dušama na pomisao kako je *dete* koje je primilo Hrista bilo rođeno u Svetoj Noći. Kao što je na jugu koncept Hrista bio neadekvatan, takva su bila i osećanja čoveka sa severa za Isusa. Ali, zbog svega toga postojalo je osećanje koje je uzburkalo dubine ljudskog srca. Ipak, ono još nije sasvim razumljivo. Jer, ako uporedimo nemerljivi značaj Hrista Isusa za evoluciju čovečanstva sa svim sentimentalnim sitnicama o 'dragom malom Isusu' sadržanim u brojnim pesmama i himnama koje se obično koriste da protresu ljudsko srce – jer u svom egoizmu ljudi veruju da ove trivijalnosti pale emocije koje mogu da uzburkaju nebesa – onda imamo pravi utisak da nešto teži da sebi stvori dom ali nije baš posve u stanju da to uradi, da se jedan element meša sa drugim na takav način da dublje značenje, daleko dublji smisao, ostaje u podsvesti.

Šta je zapravo to što ostaje u podsvesti dok na površinu izlaze pomisao na Isusa, osećaj za Isusa, doživljavanje Isusa? Proces se odvija neobičnim i važnim tokom. Razumevanje Hrista potonulo je u podsvest i tamo, u podavesti, počinje da sja razumevanje za Isusa. U podsvesti – ne u svesti, koja je bila zamagljena – svest o Hristu koja je počela da nestaje i svest o Isusu koja je počela da se meša, bile su određene da se sretnu i uravnoteže jedna drugu. Zbog čega su onda, ljudi koji su dolazili iz Skandinavije, sa severa današnje Rusije, primali hrišćanstvo bez ideje o Hristu koja im je isprva bila potpuno strana? Zbog čega su primali hrišćanstvo sa idejom o Isusu? Zbog čega je Božić svetkovina koja je pre svega govorila ljudskom srcu, budila u ljudskom srcu

osećanja o svetom blaženstvu? Zbog čega je bilo tako? Šta je bilo prisutno u toj Evropi koja je doista primala potpuno izvrnutu sliku o hrišćanstvu sa juga? Šta je to što je u ljudskim srcima osvetlilo ideju koja je zatim, u svetkovini Božića, stvarala takvo duboko, duboko vrelo proživljavanja?

Ljudi tih prostora su bili pripremani – ali su postepeno zaboravili za šta su pripremani. Bili su pripremani u starim severnjačkim misterijama. No, zaboravili su smisao i važnost ovih drevnih misterija. I, moramo da se vratimo daleko u prošlost da bismo iz izvora i sadržaja severnjačkih misterija otkrili duboku tajnu prodiranja osećaja za Isusa u život duše evropskih naroda.

Principi na kojima su se zasnivale severnjačke misterije potpuno su se razlikovale od onih povezanih sa misterijskim školama Male Azije i juga. Doživljavanje severnjačkih misterija bilo je mnogo intimnije i direktno povezano sa zvezdama, sa prirodom, sa plodnošću Zemlje, nego sa mudrošću predstavljenom u simbolima predocenim u Hramu. Misterijske istine nisu detinje igrarije kako je to danas prikazano u neki mističkim sektama; misterijske istine su veliki i moćni impulsi u evoluciji čovečanstva. Današnja antroposofija se više ne može vratiti na gnozu kao što se ni čovečanstvo ne može vratiti drevnim misterijama severa važnim za ljudsku evoluciju. A verovati da se takve misterijske istine sada otkrivaju zbog neke vrste žudnje za vraćanjem na ono što je nekada bilo živo u njima, bilo bi pogrešno razumevanje. Zbog dubljeg sagledavanja sebe, saznavanja sebe, danas čovečanstvo mora da bude svesno sadržaja takvih misterija. Jer ono što povezuje severnjačke misterije sa celokupnom evolucijom univerzuma, nastalo je na Zemlji, kao što je i gnostička mudrost potaknuta iz kosmosa, bila povezana sa događanjima u dubinama univerzuma. Kako je *tajna o čoveku* povezana, kao što jeste, sa svim tajnama kosmosa, postaje jasno kada je ljudsko biće stupilo u fizičko postojanje na Zemlji – to je bilo ono što je, više nego igde drugde u određenom trenutku zemaljske evolucije, ležalo u korenima ovih drevnih severnjačkih misterija.

Ali, moramo da se vratimo daleko unatrag – do oko tri hiljade godina pre Hrista, možda i ranije – da bismo razumeli šta je bilo živo u srcima onih u kojima se, kasnije, javio osećaj za Isusa. Negde u oblasti poluostrva Jutland, u današnjoj Danskoj, bilo je središte iz kojeg su se, u tim drevnim vremenima, širili važni impulsi iz misterija. A – dopustimo da moderni intelekt prosudi o tome, kao što i hoće – ovi impulsi su bili povezani sa činjenicom da je u trećem milenijumu pre Hrista, u nekim severnjačkim plemenima, on sâm, koji je rođen u određenim nedeljama u zimskom periodu, smatran za važnog stanovnika Zemlje. Razlog za to bio je u tome što je sa ovih mesta na kojima su se odigravale misterije na poluostrvu Jutland, među plemenima koja su tada sebe nazivala Ingaevonci²¹, ili su ih tako nazvali Rimljani – Tacitus²² –

---

²¹ Ingaevonci su germanski narodi sa obala Severnog mora. Naziv pominje Tacit u svojoj *Germaniji* (oko 98.g.n.e.), koji je zapisao da na severu postoje tri plemena/naroda koji su sinovi Manasa, sina Tuistovog i deli ih na Ingaevonce koji su živeli na obalama Severnog mora, Irminonce koji su živeli oko Elbe i

Sveštenik Hrama dao je znak za seksualno sjedinjavanje u određeno vreme tokom prve četvrtine godine. Ma kakvo seksualno sjedinjavanje van tog perioda koji je određivalo središte misterijske škole bilo je tabu; i u ovom plemenu Ingaevonaca čovek, koji nije bio rođen u periodu najtamnijih noći, u vreme najjače hladnoće, pred našu Novu godinu, smatran je inferiornim bićem. Jer impuls je dolazio iz misterijskog središta u vreme prvog punog meseca posle prolećne ravnodnevnice. Samo tada, onima za koje se verovalo da su bili povezani sa duhovnim svetom i postigli dostojanstvo čoveka, bilo je dozvoljeno seksualno sjedinjavanje. Karakteristična virilnost (krepkost, muževnost) – čak i sa posledicama – očaravala je Tacita, koji je pisao vek posle Misterijuma na Golgoti, poticala je od činjenice da su sile koje su ulazile u takvo seksualno sjedinjavanje bile sačuvane tokom ostatka godine.

I tako su, oni koji su pripadali plemenu Ingaevonaca (a u manjoj meri to je važilo i za druga germanska plemena) posebno intenzivno doživljavali proces začecja u vreme prvog punog meseca posle prolećne ravnodnevnice. Oni su to doživljavali, ne u potpuno probuđenoj svesti, nego kao da im je to objavljeno u snu. Ipak su bili svesni njegovog značenja u odnosu na povezanost tajne o čoveku i tajni o nebesima. Ženi, koja je trebala da začne, Duhovno biće se javljalo u nekoj vrsti vizije i najavljivalo joj ljudsko biće koje, kroz nju, treba da dođe na Zemlju. Nije bilo jasne svesti o tome kada se događao dolazak ljudskog bića u fizički svet, nego samo u polusvesti, u sferi doživljavanja duše; ljudi su podsvesno znali da su njima upravljali bogovi, koji su zatim dobili ime *Wanen*, povezano sa *wähnen*²³, odnosno sa onim što je počelo da se odvija svojim tokom, ne u jasnoj, intelektualnoj, probuđenoj svesti, nego u svesti kognitivnog sna.

Ono što je nekada postojalo i odgovaralo duhu (svoje) epohe, često je kasnije sačuvano u simbolima. Činjenica da je u tim drevnim vremenima, sveta misterija primana u podsvesti generacija ljudskih bića i dovela do toga da su se sva rođenja koncentrisala u određenom periodu zime, pa je smatrano grehom ako se čovek rodi u neko drugo vreme – to je bilo sačuvano u fragmentima koji su u kasniju svest prešle kao Hertha ili Erda ili Saga o Nertus²⁴. Niko od učenih, kako naučnici sami otvoreno priznaju, nije bio sposoban da ovako protumači ove fragmente, jer je zapravo sve to opšte

---

Istvaeonce koji su živeli na obalama Rajne. Pominje ih i Plinije kao jednog od pet članova konfederacije starogermanskih plemena koju su činili Cimbri, Tevtonci i Čausi. Po legendi, njihov otac bio je Ing ili Ingo ili Inguio, sin Manasov. U svojoj knjizi, *Tevtonska mitologija*, Jakov Grim ukazuje da je on u Skandinaviji nazivan Yngri koji je predak švedske kraljevske loze Yngliga. (n.p.)

²² „Mannus je imao tri sina, po kojima su narodi oko Severnog mora nazvani: Ingaevonci, u središnjem delu Hermiones a ostali Istae (Tacit, *Germania* 2).

²³ U nemačkom jeziku ova reč ima značenja: pogrešno zamišljati, verovati i smatrati se zaštićenim. Nasuprot Asima koji se javljaju čoveku u budnom stanju, Vani se ljudima javljaju u snu. Radi se o dve loze nordijskih božanstava Asenima ili Asasima ili Asima i Vanenima ili Vanima o čijem se poreklu malo zna. (n.p.)

²⁴ Nertus je boginja Zemlje u nordijskoj mitologiji čiji je kult opisao Tacit. Njeno svetište je bilo na ostrvu Frisiji a žrtve koje su joj prinošene davljene su u svetom jezeru. (n.p.)

poznato o Sagi o Nertus, sa izuzetkom nekoliko kratkih zabeleški, koje dolaze od Tacita, koji je o kultu Nertus ili Hertha zapisao:

"Reudignonci, Avionci, Angli, Varini, Eudosejci, Saurini i Nuitonci – germanski narodi koji žive između reka i šuma" (to su, uglavnom neka plemena koja pripadaju Ingaevoncima) "poštovali su *Nertus*, odnosno, *Majku Zemlju*, i veruju da ona interveniše u ljudskim poslovima, putuje među ljudima, zalazi među ljude." (*Germanija* 40).

U drevnom kultu o Vanima, svaka žena koja je trebalo da rodi stanovnika Zemlje u svesti sna je saznavala, da joj se javila Boginja kasnije obožavana kao Nertus. Božanstvo, međutim, nije predstavljano kao žensko nego muško-žensko. Tek kasnije, kroz iskrivljenost (tumačenja), Nertus je postala potpuno ženski princip. Kao što se arhanđel Gavriilo, približio Mariji, Nertus se u svojim bojnim kolima približava ženi koja je trebala da da stanovnika Zemlji. Takva žena je to videla u duhu. Kasnije, kada je misterijski impuls zamro u ovom obliku, eho događaja je proslavljan u simboličkim obredima kojima je Tacit mogao da bude svedok i o čemu je rekao sledeće: –

"Na jednom ostrvu u okeanu je sveti gaj i u njemu posvećena kočija prekrivena velom. Samo sveštenik sme da joj pristupi." (– Taj sveštenik je uzet da predstavlja 'posvećenog' u misteriju Hertha – "On zna kada se Boginja pojavljuje u svetoj kočiji. On postaje svestan prisustva Boginje u njenom svetom mestu i, uz duboko poštovanje, upreže krave u kola. Zatim slede dani veselja i slavlja u svim mestima koje Boginja čašćava svojom posetom. Slede dani veselja i svadbena slavlja. Za to vreme nisu vođeni ratovi, nije potezano oružje, nisu isukivani mačevi. U to vreme bilo je poželjno i znalo se samo za mir i spokoj, sve dok Boginju, zamorenu boravkom među smrtnicima, isti sveštenik ne bi vratio u njeno svetilište." (– To je zapravo bila forma preuzeta iz vizije –)

"Zatim su sledili dani veselja i svadbena slavlja." U drevnim dokumentima opisi su tačni i egzaktni, samo ih ljudi nisu razumeli. "Zatim su sledili dani veselja i svadbena slavlja. U to vreme nisu vođeni ratovi, nije potezano oružje, nisu isukivani mačevi." A tako je bilo i u vreme kada danas proslavljamo Uskrs, kada su ljudska bića u dubini duše verovala da je vreme plodnosti Zemlje došlo i za njih; tada su bile začete duše koje su bile rođene u vreme koje sada slavimo kao Božić. Uskrs je bio vreme začeca. To se proživljavalo kao sveta, kosmička misterija i to je ono što je kasnije simbolizovano u kultu Nertus. Svo doživljavanje je bilo skriveno u podsvetnom delu duše i nije moglo da dopre do svesti. To je nagovešteno u Tacitovom opisu kulta.: "U to vreme bio je poželjno i znalo se samo za mir i spokoj. – sve dok Boginju, zamorenu boravkom među smrtnicima, isti sveštenik ne bi odveo natrag u njeno svetilište. Tada su kočija, veo pa i sama Boginja okupani u skrivenom jezeru. Robovi su izvodili kult, robovi koje je jezero odjednom progutalo za kaznu, tako da je svo znanje o ovim stvarima potonulo u tamu nesvesnog.

Tajni užas i tajna tama ovladale su bićem koje je moglo da otkrije samo prinošenje žrtve smrti."

Sve što je dolazilo na svet pobuđivalo je lucifersku i ahrimansku kopiju. Događaj koji – kako su ga doživeli Ingaevonci – bio je deo redovne, dosuđene evolucije čovečanstva koja je bila povezana sa vremenom prvog punog meseca posle prolećne ravnodnevnice. Ali, zbog precesije ekvinocija što je iz starih dana zaostalo kao doživljavanje sna kasnije je preobraženo i zato postalo ahrimansko. Kada je ono što je u drevno doba izraslo u istinski kult Hertha bilo pomereno unapred za oko četiri nedelje, postalo je ahrimansko. To je značilo da spajanje žene sa duhovnim svetom bilo zahtevano na nepravilan način – u pogrešno vreme. Tu leži objašnjenje za uvođenje *Valpurgijske noći* – između 30. aprila i 1. maja²⁵. To nije ništa drugo do ahrimanska transpozicija (pomeranje) vremena. Luciferska transpozicija vremena je potisnuta nazad; ahrimanska transpozicija krenula je u suprotnom pravcu, povezujući se sa precesijom ekvinocija. Tako je ahrimanska, mefistofelovska forma Hertha kulta, izopačenje u dijaboličko, kasnije postala Valpurgijska noć; povezana sa najdrevnijim misterijama od kojih su ostali samo bleđi odjeci.

Dosta sadržaja drevnih severnjačkih misterija nastavilo je da živi – ukoliko se stvar pravilno razume – u skandinavskim misterijama. Tamo, umesto Nertus, nalazimo Friggo²⁶, boga koji se, prema simbolima koji su sa njim povezani – ali to je postalo razumljivo samo kroz duhovnu nauku – pretvara u izdajnika onoga što leži u korenu ove misterije.

Još nešto mora da se pomene u vezi sa ovom misterijskom praksom. Možete da vidite da je, ako je ljudsko seme sazrevalo od vremena punog meseca prolećne ravnodnevnice do zimskog doba, *jedno* takvo ljudsko biće bilo *prvo* koje treba da se rodi u 'Svetoj Noći.' Među Ingaevoncima, prvi koji treba da se rodi u Svetoj noći – Svetoj noći svake treće godine u najdrevnijim vremenima – bio je izabran kao njihov vođa kada dođe u tridesetu, i ostaje vođa tri godine, samo tri godine. Šta se zatim sa njim dešavalo možda ću moći da vam kažem nekom drugom prilikom.

Brižljivim istraživanjem se otkriva da nisu samo Friga, Freja (Frigg, Frei, Freiga), dodatna imena za Nertus, kao što je i skandinavsko 'Nört,' nego da je i naziv 'Ing', otuda Ingaevonci, drugo ime za Nertus. Oni koji su povezani sa misterijama nazivaju sebe "ljudima koji pripadaju bogu ili boginji Ing" –

---

²⁵ Posvećeno sv. Valpurgiji, engleskoj redovnici iz 8.v.n.e. koja je u nemačkoj obaljala misionarsku dužnost. Tamo je povezivana sa veštičijim kultom Sabat: veliko okupljanje veštica i veštaca na otvorenom u srednjem veku i renesansi, koje je održavano uz predsedavanje Đavola, verovalo se da tada održavaju svoje rituale crne magije, đavolske mise, koje su završavane seksualnim orgijama. (n.p.)

²⁶ Spominje se kao muško božanstvo i ne treba ga mešati sa Frigom, ženom Odina i majkom Baldura; zaštitnica braka čija je palata bila Fausaliri (Močvarne dvorane). Imala je titulu kraljice Asgarda mada Odin nije imao titulu kralja. (n.p.)

Ingaevonci²⁷. U spoljašnjem svetu su ostali samo fragmenti onoga što je doista živelo u ovoj misteriji. Jedan takav fragment čine reči koje je naveo Tacit. Drugi fragment je poznata anglosaksonska runa od samo nekoliko redaka. Ovi čuveni stihovi poznati su svakom filologu germanskih jezika, ali niko ne razume njihovo značenje. Približno ovako glase:

"Ing je bio prvo viđen među istočnim Dancima. Kasnije je otišao ka Istoku. Hodao je po talasima, praćen svojom bornim kolima."

U ovoj anglo-saksonskoj runi nalazi se eho onoga što je ležalo iza starih misterijskih običaja Uskršnjeg začeca sa pogledom na Božićno rođenje. Ono što se posle događalo u duhovnom svetu najbolje se znalo na danskom poluostrvu. Zato ovaj stih tačno glasi: "Ing je bio prvo viđen među istočnim Dancima."

Onda je došlo vreme kada se ovo drevno znanje sve više i više iskrivljavalo/kvarilo i moglo je da se nađe samo kao eho, u simbolima. Bilo je to vreme u evoluciji čovečanstva kada se raširilo ono što je nastalo u toplim zemljama. A to što je došlo iz toplih krajeva je nešto što nije povezano – kao što je to slučaj u hladnim krajevima – sa bliskim odnosom između godišnjih doba i čovekovih vlastitih unutarnjih iskustava. Iz toplih krajeva dolazi impuls koji je rezultirao širenjem običaja začinjanja i rođenja tokom čitave godine; to se naravno već dogodilo na jugu čak i u doba stare, atavističke vidovitosti, mada je u nekoj meri još protkano starim principima, principima koji su prevladavali u doba kada su u hladnim područjima žene imale premoć a na jugu su misterije Hrama odavno zamenile stare misterije prirode. Praksa sa juga širila se ka severu, mada je neka mešavina starog još ostala u vreme kada su Vani bogovi bili zamenjeni bogovima *Asi*. Kao što su Vani povezani sa *wähnen*, tako su i Asen/*Asi* povezani sa germanskim *sein* (biće) – odnosno, bivstvom ili postojanjem u materijalnom svetu koji um nastoji da shvati spolja. A kada su ljudi severa ušli u doba kada je počela da se učvršćuje individualna inteligencija, kada su *Asi* zamenili *Vane*, stari misterijski običaji su nestali. Prešle su u izolovane, raštrkane misterijske zajednice Istoka. A samo jedno Biće – On u kome je trebalo da se obnovi celokupni smisao Zemlje, On u kome je trebao da boravi Hrist – samo On je bio određen da unutar sebe ujedini ono što je nekada bila suština i sadržaj severnjačkih misterija.

Stoga, poreklo priče u *Evandjelju po Luki* o objavljivanju arhandela Gavriela Mariji treba tražiti u vizijama duhovnih stvarnosti koje su se nekada davno reflektovale u simbolu *Nertus* drevnih severnjačkih misterija. Simbol je preseljen istočno. Duhovna nauka to danas otkriva i samo to objašnjava smisao anglo-saksonske rune. Jer *Nertus* i *Ing* su jedno te isto. O Ing se kaže: "Ing je prvo viđen među istočnim Dancima. Kasnije je krenuo ka Istoku.

---

²⁷ Potomci Manija koji je nordijsko božanstvo Meseca; uzeo je sa Zemlje dva deteta Bila i Hjukija (čija imena znače: rastući i opadajuće) što se dovodi u vezu sa mesečevim menama jer su oni bili njegovi pratioci. (n.p.)

Hodao je po talasima, praćen svojim bornim kolima," – to jest, po talasima oblaka, kao što se Nertus kretala po talasima oblaka.

Ono što je nekada bilo opšte u severnim područjima, ovde je postalo *singular*, individualno. Javilo se kao jedan, jedinstveni događaj i ponovo ga nalazimo u opisu datom u *Lukinom evanđelju*.

Ali, ma šta da je nekada postojalo u svetu i ukorenilo se, ma šta da se usidrilo u srcu razumevanja, ostaje u posedu duše. A, kada je znanje o Božiću bilo primano na severu sa rimskog juga, ljudi su osećali – ne u jasnoj svesti nego u podsvesti – da je nekako povezan sa običajima drevnih misterija. Zato su ljudi na severu bili u stanju da razviju posebno intenzivno osećanje za *Isusa*. Stvarnost koja je živela u staroj misteriji o Nertus već je pala u podsvesno, ipak, u podsvesti je bila prisutna, ljudi su je osećali i maglovito doživljavali.

Kada su se, u tim davno prošlim vremenima na dalekom severu, kada je Zemlja još bila prekrivena šumama koje su bile dom bizonima i elkovima, porodice okupljale u svojim snegom prekrivenim kolibama i pod svetlošću svetiljke, okupljale oko novorođenog deteta, govorili su kako im je sa ovim novim životom doneta nova svetlost najavljena prošlog proleća sa nebesa. Takav je bio drevni Božić. Ovim ljudima, koji su trebali da jednog dana prime vesti o hrišćanstvu, bilo je rečeno: U času koji je posebno svet, rađa se Onaj koji je predodređen za veliko. To je dete koje treba da se rodi prvo posle ponoći u noći koja je naznačena kao *sveta*. I, mada ljudi više ne poseduju drevno znanje, kada je stigla vest da je taj Jedan rođen u dalekoj Aziji, jedan/onaj u kome je živeo Hrist koji je morao da siđe dole na Zemlju sa sveta zvezda, u njima je oživelo nešto od starog osećanja.

Obaveza je u današnje doba razumeti takve stvari sve dublje i dublje i tako u konkretnoj stvarnosti shvatiti smisao evolucije zemaljskog čovečanstva. Istine su moćne, imaju značenje koje izaziva strahopoštovanje i sadržane su u Svetom pismu, a ne samo banalnosti o kojima tako česta danas slušamo u propovedanju vere, nego svete istine koje zatitraju kroz svaki damar našeg bića, duboko dotičući naša srca. To su istine koje se ulivaju tokom čitave evolucije čovečanstva i odjekuju u evanđeljima. I kao što duhovna nauka otkriva njihovo duboko, duboko izвориšte, evanđelja će jednog dana postati dragoceno blago, cenjeno zbog njihove prave vrednosti. Ljudi će onda znati zbog čega se u *Evanđelju po svetom Luki*²⁸ kaže:

"U to vreme pak iziđe zapovest od cara Avgusta da se popiše sav svet. Ovo je bio prvi popis kada je Kvirinije upravljao Sirijom.

I svi su išli da se popišu – svako u svoj grad.

Tako i Josif ode iz Galileje iz grada Nazareta gore u Judeju u Davidov grad koji se zove Vitlejem, zato što je bio iz Davidove kuće i porodice,

Da se upiše sa svojom isprošenom ženom Marijom koja je bila trudna.

A kad su bili onde, dođe vreme da ona rodi,

---

²⁸ *Novi zavet*, izdanje Biblijskog društva Beograd, prevod dr. Emilijan M. Čarnić, str.113.

I rodi svoga sina prvenca, te ga povi u pelene i metnu u jaslje, jer za njih²⁹ nije bilo mesta u gostionici."

Radi Njega, prvorođenog među ljudima u čijim dušama je trebalo da se probudi pravo jastvo, moć svete misterije drevnog doba prešla je sa danskog poluostrva na daleki Istok.

"A u istom tom kraju pastiri su noćivali pod vedrim nebom, stražareći kod svog stada.

I anđeo Gospodnji im pristupi i slava Gospodnja ih obasja, te se uplašiše vrlo."

I Nerta je, krećući se zemljom, najavila staru Vane-svest, odnosno, u podsvesti atavističke vidovitosti, dolazak ljudskog bića na Zemlju.

"Anđeo im pak reče: ne bojte se, jer gle, javljam vam veliku radost koja će biti svemu narodu,

zato što vam se danas rodio Spasitelj u Davidovom gradu, koji je Hristos Gospod.

I ovo vam je znak: naći ćete dete povijeno u pelene gde leži u jaslama.

I odjednom se sa anđelom stvori mnoštvo nebeske vojske hvaleći Boga i govoreći ..."

I sada su nebeske Snage objavile ono što je sveštenik Nerte u starom kultu severnjačke misterije objavljivao ženi koja treba da začne.

"Otkrovenje Božanskog sa Visina dogodilo se u vreme kada među dobronamernim ljudima vlada mir."

Kao što Tacit pripoveda: "Tada su došli dani veselja i svadbena slavlja. U to vreme nisu vođeni ratovi, nije potezano oružje, niti su mačevi isukivani."

Veliki cilj kojem čovek mora da stremi je postizanje moći da sagleda tok evolucije čovečanstva. Jer i Misterijum na Golgoti, kroz koji je zemaljska evolucija poprimila dublji smisao, postaće potpuno razumljiv kada se bude razumelo njegovo mesto u celokupnoj evoluciji čovečanstva. U budućnosti, kada nestane materijalizma, čovek će znati, ne u apstraktnoj teoriji nego kao konkretno stvarno iskustvo, da je on *božanskog* porekla, drevne, svete misterijske istine će ponovo biti shvaćene; onda će proći vreme mešanja/intervenisanja, vreme u kojem će Hrist, doista živeti na Zemlji, ali moći će da se razume samo probuđenom svešću. Jer gnostička koncepcija Hrista je izbledela; razumevanje je razvijeno u vezi sa starim kultom Nertus, ali u nesvesnom. U budućnosti, međutim, čovečanstvo će morati da dovede obe nesvesne struje do svesti i ujedini ih. A onda će sve veće razumevanje Hrista naći uporište na Zemlji, razumevanje kojim će biti objedinjeno misterijsko znanje sa velikom obnovljenom gnozom.

Oni, koji ozbiljno shvataju antroposofski pogled na svet, kao i pokret koji je sa njom povezan, videće da ono što ona mora da kaže čovečanstvu nije dečija

---

²⁹ Izvorno stoji: za Njega. (n.p.)

igra nego velike, najozbiljnije istine koje protresaju dušu. A naše duše to moraju podneti jer je istina da nas velikost mora prodrmati.

Ne samo da je Zemlja moćno živo biće; Zemlja je uzvišeno duhovno biće. I, kao što najveći ljudski genije ne može stajati na visini koju dostiže kasnije u životu ukoliko se prvo nije razvijao kroz detinjstvo i adolescentno doba, tako i Misterijum na Golgoti nije mogao da se dogodi, Božansko ne bi moglo da se ujedini sa zemaljskom evolucijom, da se na početku zemaljskih dana Božansko – na drugačiji način ali ipak na božanski način – nije spustilo na Zemlju. Oblik koji je uziman otkrivanjem Božanskog iz nebeskih visina nije bio isti kao nekada u drevnom kultu Nertus, ali to je ipak bilo pravo otkrovenje.

Znanje sadržano u toj drevnoj mudrosti bilo je, istina, atavističko po svom karakteru ali je zbog toga bilo uzvišenije nego materijalistički pogled na svet koji, u sferi znanja, tako brutalno svodi čovečanstvo na nivo životinje.

U hrišćanstvu moramo da se bavimo *Činjenicom*, ne teorijom. Teorija je nužna posledica i važna za svest koja je morala da se razvije u daljem toku ljudske evolucije. Ali, suština hrišćanstva kao takvog, Misterijum na Golgoti, jeste dovršena Činjenica. Impuls je stupio, pre svega, u tokove podsvesti što je još bilo moguće u Maloj Aziji u vreme kada se dogodilo spajanje Hrista sa Zemljom.

Pastiri, ljudi sličnih osobina kao oni među kojima je cvetao kult Nertus, takođe su opisani u *Evandjelju po sv. Luki*. Na ovo mogu tek ukratko ukazati. Kada bismo mogli duže da govorimo o njima uvideli biste da postoji duboka utemeljenost za to što sam vam danas govorio. Ljudska bića su se spustila iz duhovnih visina ... otuda otkrovenje Božanskog iz nebeskih visina ... Otkrovenje je moralo da bude iskazano u ovom obliku onima koji su iz drevne mudrosti znali da se sudbina čoveka mora ujediniti sa tajnama zvezda sa nebesa. Ali, ono što mora da živi na Zemlji kao rezultat Hristovog ujedinenja sa čovekom Zemlje – to može da se razume tek veoma postepeno. Poruka je dvostruka: 'Otkrovenje Božanskog iz visina' – 'Mir u dušama na Zemlji koje su dobronamerne.' Bez ovog drugog dela, Božić, svetkovina rođenja *Hrista*, nema smisla!

Nije se Hrist samo *rodio* zbog ljudi; ljudi su ga i razapeli. Čak je i to bilo neophodno. Ali, manje-više je tačno da su ljudi razapeli Hrista! I može da nam svane da razapinjanje na drvenom Krstu na Golgoti nije bilo samo razapinjanje. Mora doći vreme kada će drugi deo Božićne objave postati stvarnost: 'Mir ljudima na Zemlji koji su dobronamerni.' Jer i negativna strana je uočljiva. Ljudi su doista veoma daleko od pravog razumevanja Hrista i Misterijuma na Golgoti.

Zar ne zadire u samo srce to što i mi sami živimo u vreme kada je nadglasana žudnja ljudi za mirom?³⁰ Gotovo da izgleda kao izrugivanje slaviti Božić u danima kada se dižu glasni povici protiv želje za mirom. Danas, kada

---

³⁰ Opaska u vezi sa agitacijom protiv nemačkog predloga za mirovne pregovore iz decembar 1916.g.

nas najgore još nije zadesilo, ne možemo a da se žarko ne nadamo da će se desiti promena u ljudskim dušama, i osećanje Božića, želja za mirom zameniti ove demonstracije protiv želje za njim. Inače ne bi bilo onih koji se danas bore za Evropu, nego oni koji dolaze iz Azije, koji će se jednog dana osvetiti zbog ovog odbijanja želje za mirom; to mogu biti oni koji će morati da propovedaju hrišćanstvo i Misterijum na Golgoti na ruševinama duhovnog života Evropljana. A onda će ostati neizbrisivi zapis: da je u vreme hrišćanstva 1960 godina posle vesti o miru dobronamernim ljudima na Zemlji, čovečanstvo došlo da nadglasa želju za mirom.

Možda to neće uspeti! Možda dobri Duhovi koji deluju u Božićnom impulsu zaštite nesrećno evropsko čovečanstvo od takve sudbine.

V

Objava Magima i pastirima

Stuttgart, 1. januar 1921 GA 203³¹

Danas ćemo se mislima vratiti na svetkovinu kojom svake godine oživljavamo sećanje na Misterijum na Golgoti.

Tri su ovakve važne hrišćanske svetkovine: Božić, Uskrs i Duhovi. Svaka od ovih svetkovina povezuje na drugačiji način život čovekove duše sa velikim događajima iz kojih je čitava zemaljska evolucija primila svrhu i značenje.

Svetkovina Božića je direktnije povezana sa životom osećanja čoveka. U određenom smislu, to je najpopularnija od svih svetkovina, jer kada se pravilno razume produbljava život osećanja i uvek je draga ljudskom srcu.

Svetkovina Uskrsa postavlja velike zahteve pred čovekove snage/moći *razumevanja*, zato što je određena mera uvida bitna u Misterijumu na Golgoti, u to kako natčulno biće ulazi u tok zemaljske evolucije. Uskrs je svetkovina koja nosi svojstvo ljudskog razumevanja do najvišeg nivoa, nivoa koji je na kraju dostupan svima; ali privlačnost uskršnje svetkovine nikada ne može biti toliko rasprostranjena kao Božićna.

Kroz svetkovinu Duhova³², uspostavljen je odnos između *volje* i natčulnog sveta kojem Hristovo Biće pripada. Radi se o impulsu volje koji zatim deluje u svetlu tako da svetkovina Duhova čini ljude svesnim kada se njeno značenje pravilno razume.

I tako je hrišćanska misterija oslikana na tri načina ovim svetkovinama. Postoje mnogi aspekti misterije hrišćanstva i u toku godine smo sa različitih aspekata izučavali vreme održavanja svetkovine. Danas ćemo razmisliti o jednom aspektu prikazanom grafički u evanđeljima.

---

³¹ Drugi prevod ovog predavanja objavljen je pod naslovom: *Dve Božićne objave*.

³² Pedesetnica.

Evandjelja govore o dve objave rođenja Hrista Isusa. Jedna objava je data jednostavnim pastirima na polju, kojima je – u snu ili na neki sličan način – anđeo najavio Rođenje. U ovom slučaju, znanje o događaju je doneto unutarnjim silama duše koje su u pastirima imale posebno obeležje, pastirima koji su obitavali blizu mesta rođenja Hrista Isusa. A Evandjelja donose i drugu objavu datu za tri kralja, tri maga sa Istoka koji su sledili glas zvezde koja je njima objavila da je Hrist Isus došao na svet.

Ovde se ukazuje na dva načina kojima je, u ranija vremena, više znanje dolazilo ljudima. To je materija koju moderan um ne razume. Ideja koja danas prevladava je da su čovekove osobine shvatanja i mišljenja – to jest, unutarnje snage duše – bile hiljadama i hiljadama godina u osnovi iste kao što su i danas, osim što su u ranija vremena bile primitivnije. Ali, iz duhovne nauke znamo da je smisao i raspoloženje ljudske duše pretrpelo velike promene u toku vekova. U doba antike, da kažemo pre oko šest ili sedam hiljada godina, čovek je imao sasvim drugačiju koncepciju ne samo vlastitog života nego i univerzuma. Stav njegove duše pretrpeo je stalne promene dok se, u modernom svetu, svodi jednostavno na intelektualnu analizu i čisto fizičko poimanje stvari u spoljašnjem svetu. Ovaj razvoj se nastavlja od instinktivne vidovitosti u drevno doba, kroz fazu današnjeg duševnog raspoloženja, da bi se, u budućnosti vratio u formu vidovnjačke vizije sveta protkanu punom, jasnom svešću.

U vreme kada se na Zemlji dogodio Misterijum na Golgoti, stara instinktivna vidovitost već je postajala nejasna. Mada se odnos ljudske duše znatno razlikovao od današnjeg, oni više ne poseduju snage drevnog vidovnjaštva; niti su u stanju da primene stare oblike mudrosti u traženju bliskijeg i tačnijeg znanja o svetu. Učenja drevne mudrosti, jednako kao i osobine instinktivnog vidovnjaštva, izgubile su snagu kada se dogodio Misterijum na Golgoti. Ipak, eho je preživeo, kako evandjelja jasno ukazuju ako ih pravilno razumemo. Odjeci drevne mudrosti su preživeli tu i tamo u nekim izuzetnim pojedincima. Ovi pojedinci su možda bili jednostavni pastiri u polju koji su sa velikom čistotom u srcu posedovali određenu snagu vidovitosti koja je došla do njih nalik snu. A može biti i pojedinaca koji su dosegli visine učenja, poput tri maga sa Istoka, u kojima su bile očuvane drevne osobine sagledavanja kosmičkih dešavanja.

U nekoj vrsti stanja sna, jednostavni pastiri u polju su bili u stanju da iznutra shvate šta se približavalo u događaju rođenja Hrista Isusa. S druge strane, znanje koje su posedovala trojica maga sa Istoka omogućilo im je da, kontemplirajući o nebeskim pojavama, primete/uoče razliku da jedan događaj, koji se dešavao na Zemlji, po značaju daleko prevazilazi svakodnevni tok života.

Stoga pažnju usmeravamo na dva određena ali potpuna različita oblika (sa)znanja. Prvo ćemo promisliti o znanju koje su posedovala tri mudraca kao poslednji ostatak drevne mudrosti. Jasno je ukazano na to da su ovi

magi/mudraci znali da čitaju tajne kretanja zvezda. Priča o tri kralja ili mudraca ukazuje na postojanje drevnog znanja o zvezdama, drevno znanje o tajnama svetova zvezda u kojima su bile otkrivane i tajne dešavanja u svetu ljudi. To drevno znanje o zvezdama se veoma razlikovalo od današnje savremene astronomske nauke – mada je, u izvesnom smislu i ona proročka po tome što se mogu predvideti pomračenja Sunca i Meseca. No, to je čisto matematička nauka, koja govori samo o stanjima i odnosima u prostoru i vremenu utoliko koliko se oni mogu izraziti matematičkim izrazima. Šta se odigrava sa višim značenjem u unutarnjem životu čoveka iza prostora i vremena, a ne u prostoru i vremenu, iščitavano je drevnim znanjem o zvezdama iz smerova i kretanja zvezda, i ta zvezdana mudrost je oblikovala bitni sadržaj nauke koja je pripadala jednoj ranijoj epohi. Ljudi su tražili u zvezdama objašnjenja za ono što se događalo na Zemlji. Ali tim ljudima svet zvezda nije bila apstrakcija nalik mašinama kakva je postala danas. Smatralo/osećalo se da svaka planeta ima stvarno(st) *biće*. U nekoj vrsti unutrašnjeg govora duše, ovi su ljudi, reklo bi se, razgovarali sa svakom planetom, kao što danas razgovaramo jedni sa drugima u svakodnevnom razgovoru. Shvatali sa da se ono što kretanje zvezda donosi u univerzumu reflektuje u najvećoj dubini čovečije duše. To je bila živa, duhom protkana koncepcija univerzuma. Mudrost koja se odnosila na kosmička događanja bila je negovana i u misterijskim školama u kojima su učenici bili pripremani, brižljivo i intimno, da razumeju kretanje zvezda na takav način da im ljudski život na Zemlji postane razumljiv.

Kakvu su formu imale te pripreme? Te pripreme za znanje o zvezdama i njihovom delovanju sastojale su se u obuci učenika, čak i u doba instinktivne vidovitosti, da postignu sasvim otvorenu svest od one koja prevladava u svakodnevnom životu. Mnoštvo ljudi poseduje osobine instinktivne vidovitosti koja je bila prirodna u životu duše manje budne od naše. U drevno doba potpuna budnost mišljenja današnjice ne bi bila moguća. Ni matematika ni geometrija ne bi mogle da se razumeju ovako kako se danas razumeju modernim umom. Čitav život čoveka između rođenja i smrti bio je neka vrsta snolikog postojanja, ali u svemu tome on je imao daleko više žive svesnosti o svetu koji ga okružuje nego što je moguće u našoj potpuno budnoj svesti. A, ma kako to čudno izgledalo, u doba koje je trajalo do drugog milenijuma ili čak do početka prvog milenijuma p.n.e.³³ (– tome poslednjem preživlom ostatku ovog doba pripadali su ljudi poput tri mudraca –) pojedini učenici misterijskih škola bili su posvećeni u neku vrstu znanja koje je ličilo na geometriju ili matematičku nauku. Euklid je bio prvi koji je svetu dao geometriju u širem smislu³⁴. Geometrija koju je Euklid predočio čovečanstvu, negovana je hiljadama godina u misterijskim školama ali je prenošena samo

---

³³ Pre Hrista.

³⁴ Oko 300. g. p.n.e.

odabranim učenicima. Osim toga, ona u njima nije delovala na isti način kao u ljudima kasnijeg vremena. Mada se čini paradoksalnim, ipak je činjenica da su geometrija i aritmetika, koje danas uče deca, bile podučavane u misterijskim školama i prenošene pojedincima posebno odabranim iz mase na osnovu njihovog posebnog dara i koji su kasnije posvećeni u misterije.

Danas se često čuje da su učenja prenošena u misterijskim školama bila tajna i skrivena. Međutim, po svom apstraktnom sadržaju ova, tzv., 'tajna' učenja nisu se razlikovala od onoga čemu danas podučavaju decu u školi. Misterija ne leži u činjenici da su ove stvari danas nepoznate nego da su bile saopštavane ljudskim bićima na drugačiji način. Jer podučavanje dece o principima geometrije pozivajući se na intelekt u doba kada, od trenutka buđenja do padanja u san, ljudsko biće ima jasnu dnevnu svest, veoma se razlikuje od saopštavanja tih principa učenicima posebno odabranim zbog njihove veće zrelosti duše u doba instinktivne vidovitosti i snolike svesti. Prava koncepcija o ovim stvarima danas je retka.

U istočnjačkoj literaturi postoji *Himna Bogu Varuna* u kojoj se kazuje da se Varuna³⁵ vidi u vazduhu i vetrovima koji duvaju kroz šume, u grmljavini oblaka, u ljudskom srcu kada potpaljuje delovanje volje, u nebesima kada Sunce prolazi nebom i prisutan je na brežuljcima, i u soku some. U knjigama se danas naširoko navodi da niko ne zna šta je zapravo ovaj soma-sok³⁶. Moderni naučnici tvrde da niko ne zna šta je soma-sok, mada, u stvari, ima ljudi koji ga piju na litre i na određen način to im je poznato. Ali, saznati stvari iz povoljne pozicije misterija je potpuno drugačije od laičkog saznavanja tih istih stvari sa stanovišta iskustva obične budne svesti. Danas se može čitati o 'kamenu mudraca' za kojim su ljudi tragali u epohi kada je razumevanje prirode supstancija bilo drugačije od današnjeg. I opet, oni koji pišu o alhemiji tvrde da se ništa ne zna o kamenu mudraca. Tu i tamo, u mojim predavanjima, rekao sam da je mnogim ljudima poznat kamen mudraca, samo što oni ne znaju šta je on zapravo niti zbog čega se tako zove. Sasvim dobro je poznat jer ga u stvari mnogi koriste .

Moderni um sa tendencijom apstrahovanja i teoretisanja i otuđenjem od stvarnosti, nije u stanju da shvati ove stvari. A ne postoji ni bilo kakvo razumevanje onoga što je sadržano u kazivanju da je naše znanje o geometriji i aritmetici nekada bilo prenošeno zrelim dušama čija je priroda bila sasvim drugačija od karaktera duša savremenih ljudi. U mojoj knjizi, *Hrišćanstvo kao mistična činjenica*, ukazao sam na posebnu prirodu podučavanja u misterijskim školama ali ta važna materija nije shvaćena kako treba; prema tome se odnosilo krajnje površno. Način na koji je prenošeno znanje u misterijskim školama drevnog doba – jeste ono što treba da se razume.

---

³⁵ Vrhovni bog u vedskoj mitologiji, čuvar kosmičkog poretka, božanski sudija, onaj koji daruje kišu (n.p.)

³⁶ Soma, vedsko božanstvo soma-soka i Meseca, gospodar zvezda i biljaka. Biljka soma – *asclepiacida* proizvodi sok jakog narkotičkog dejstva za koji se misli da daje božansku snagu, ovu biljku je na Zemlju doneo orao. (n.p.)

Novalis je još bio svestan ljudskog elementa, elementa osećaja u matematici koje je, za razliku od velike većine danas, on smatrao bićem srodnim velikoj i predivnoj *Himni*³⁷ Učenici drevnih misterijskih škola vođeni su baš do takvog razumevanja sveta prožetog osećanjem ali izraženog u matematičkim oblicima. I, kada se u tom učeniku razvilo matematičko razumevanje univerzuma, on je postao onaj čija vizija je ličila na onu koju su ljudi opisali kao tri mudraca sa Istoka. Matematika univerzuma koja je za nas danas postala čista apstrakcija, tada je otkrivala *realitet Bića*, zbog toga je ovo znanje dopunjeno i obogaćeno nečim što mu je dolazilo u susret. I tako su nauka i znanje o spoljašnjem univerzumu koji su pripadali drevnoj kulturi sa zadnjim odjecima preživelim u mudracima, bile poreklo/ishodište jedne objave – objave date na način mudrosti koja se tiče spoljašnjeg univerzuma.

S druge strane, *unutarnje osećanje* o tajnama evolucije čovečanstva moglo je da nastane u ljudima koji su bili posebno pripremljeni za takva iskustva. Takvi ljudi su predstavljeni u *pastirima u poljima*. Te unutarnje sile morale su da dosegnu određeno stanje razvoja i tada je instinktivno-imaginativna percepcija postala direktna vizija. I tako su, kroz svoju sposobnost unutrašnje vizije, pastiri u poljima postali svesni objave: 'Bog otkriva Sebe u nebeskim visinama i kroz Njega među svim dobronamernim ljudima može zavladati mir.'

Tajne kosmosa bile su tako otkrivene srcima jednostavnih pastira u poljima i onima koji su bili predstavnici najviše mudrosti koju je u to doba mogao da postigne ljudski um. To je otkrovenje ukazano trojici mudraca sa Istoka. Velika misterija zemaljskog postojanja bila je objavljena na dve strane.

Šta je to što je ušlo u znanje maga/mudraca? Kakva se osobina razvila u posebno pripremanim učenicima misterijskih škola kroz matematiku koja im je saopštavana?

O istinama matematičke nauke filozof, Kant kaže da su one (takve) *a priori*. Time misli da su određene pre usvajanja spoljašnjeg, empirijskog znanja.³⁸ To je više izgovorena mudrost. Kantovo *a priori* doista ništa ne govori. Izraz ima smisla samo kada na osnovu duhovno-naučnog znanja shvatimo da matematika dolazi iz nas samih, diže se do svesti iz unutrašnjosti našeg vlastitog bića. A odakle potiče? U iskustvima kroz koje smo prošli u duhovnom svetu pre začeca, pre rođenja. Tada smo živeli u velikom univerzumu, doživljavajući ono što je bilo moguće doživeti pre nego što smo posedovali telesne oči i telesne uši. Tada su naša doživljavanja bila *a priori* – oblik saznavanja nezavistan od zemaljskog života. A ta se vrsta iskustva uzdiže, danas nesvesno, iz našeg najunutarnijeg bića. Čovek ne zna – osim što, poput Novalisa, to sagledava intuitivno – da doživljavanje života pre rođenja ili začeca nastaje kada je zaokupljen matematičkom mišlju. Za onoga

---

³⁷ Matematiku doista ne razume niko ko je ne izučava sa poštovanjem i predanošću kao otkrovenju od Boga (Iz *Misli o fizici*).

³⁸ „Matematika i fizika su dve teoretske nauke razuma koji mora da odredi njihove predmete *a priori*.“ (Iz predgovora drugom izdanju *Kritike čistoga uma*, 1787.)

ko doista može shvatiti te stvari, matematičko saznavanje je po sebi dokaz da je pre začeca i rođenja postojao u duhovnom svetu. O onima kojima to nije dokaz života pre rođenja, mora se reći da ne razmišljaju duboko i dovoljno o fenomenima i ispoljavanjima života i nemaju ni najbleđi nagoveštaj o pravom poreklu matematike.

Učenici drevnih misterijskih škola koji su upili određenu vrstu mudrosti čiji su poslednji odjeci preživeli u trojici mudraca/maga sa Istoka, imali su jasnu impresiju: Ako, dok razmišljamo o zvezdama vidimo u njima izraze matematičke, aritmetičke progresije, širimo po univerzalnom prostoru iskustva kroz koje smo živeli pre rođenja. Učenik misterijske škole je govorio sebi: Živeći ovde na Zemlji, ja gledam u univerzum, otkrivajući sve što je oko mene u prostoru. Pre mog rođenja živio sam unutar ovih ispoljavanja kosmičkih realiteta, živio sam sa misterijama brojeva povezanih sa zvezdama, sa svim što sada samo mentalno mogu da sagledam u matematičkim izrazima. U tom drugom postojanju, moje unutarnje sile vodile su me od zvezde do zvezde; živio sam svoj život u onome što je sada samo mentalna aktivnost. Takvo kontempliranje je u tim ljudima stvorilo živu predstavu o tome šta su proživeli pre rođenja, i ta su iskustva bila sveta za njih. Znali su da je taj drugi svet bio duhovni svet – njihov dom pre nego što su se spustili na Zemlju. Poslednji odjeci preostali od tog znanja preživeli su u mudracima sa Istoka i kroz njega su prepoznali znake dolazećeg Hrista.

Odakle dolazi Hristovo Biće? On je došao iz sveta u kojem mi sami živimo između smrti i novog rođenja, i sjedinio se sa životom koji se proteže od rođenja do smrti. Znanje o svetu u kojem postojimo od smrti do novog rođenja može da osvetli događaj kakav je Misterijum na Golgoti. I upravo kroz to znanje magima je objavljen Misterijum na Golgoti, kao i Božićna misterija.

Dok živi na Zemlji, čovek otkriva sile koje donose znanje o svetu oko njega, dok otkriva impulse za svoja delovanja i društveni život, čovek nesvesno proživljava i još nešto. On o tome nema znanja ali, kao što proživljava naknadno dejstvo svog života pre rođenja, tako doživljava i ono što na kraju prolazi kroz dveri smrti da bi postalo sadržaj života posle smrti. Ove sile su već prisutne u zametku između rođenja i smrti ali postaju plodotvorne/ostvaruju se samo u životu posle smrti. Delovale su sa izuzetnom snagom u starom, instinktivnom vidovnjaštvu, i u svojim zadnjim odjecima još su delovale u jednostavnim pastirima u poljima zbog čistote njihovog srca. Mi živimo unutar igre ovih sila uglavnom tokom spavanja, kada je duša izvan tela, u spoljašnjem univerzumu. Duša tada živi u obliku postojanja u kojem u kojem će svesno živeti posle smrti, kada fizičko telo bude odloženo.

Ove sile iz sveta spavanja i sna koja u određenim uslovima mogu prodreti u budan život, bile su veoma aktivne u staroj instinktivnoj vidovitosti, i delovale su na jednostavne pastire kojima je Misterijum na Golgoti objavljen na drugačiji način nego trojici mudraca.

Koja vrsta znanja je doneta silama koje su najviše delatne između smrti i novog rođenja, ako, kako se to dogodilo magima/mudracima, nisu bili prosvetljeni u toku života između rođenja i smrti? To je znanje o dešavanjima u svetu izvan Zemlje. Ljudsko biće se prenosi sa Zemlje u svet zvezda u kojem živi između smrti i novog rođenja. To je bio svet u kojem su tri mudraca sa Istoka bila prenesena – daleko od Zemlje u nebesa.

A kakvo znanje je doneto silama koje izviru iz najveće dubine bića čoveka, pre svega u svetu sna? Ove sile donose znanje o onome što treba da se desi unutar same Zemlje. U toj vrsti znanja, najjače deluju zemaljske sile, sile koje imamo kroz telo, kroz postojanje u telu. To su sile koje su posebno aktivne između stanja spavanja i budnosti. Tada smo, takođe, u spoljašnjem univerzumu, ali u spoljašnjem univerzumu koji je posebno povezan sa Zemljom.

Reći ćete: ovo je kontradiktorno iskazu da smo u toku spavanja izvan tela. Ali u stvarnosti nema kontradikcije. Opažamo samo ono što je izvan nas; ne opažamo ono unutar čega zapravo živimo. Samo oni kojima nedostaje pravo znanje i koji se zadovoljavaju neiskrenim frazama o tim stvarima do ishoda da je besmisleno zasnivati duhovnu nauku na znanju stečenom *izvan* ljudskog bića, jer ono što je doista važno jeste da se znanje o spoljašnjoj prirodi mora steći dobiti kroz sile *unutar* čoveka. 'Škole mudrosti' poput one u Darmstadu (Darmstadt)³⁹ mogu se zasnivati na visoko postavljenim principima ove vrste, ali čovek može ostati samo na širenju fraza, uprkos tome što je osnivač takve 'Škole mudrosti.' Moramo da razumemo unutarnju prirodu sveta pre nego što možemo da steknemo nadčulno znanje, i samo onda kada možemo da prodremo u prirodu našeg vlastitog najunutrašnjeg bića. Ljudi poput Kajserlinga (Keyserling) govore o potrebi sagledavanja stvari sa povoljne tačke duše, ali oni ne prodiru u najunutrašnije biće čoveka; oni samo izbacuju fraze.

Istina je da između spavanja i budnosti mi gledamo unazad, osećamo unazad, reklo bi se u naše telo. Postajemo svesni kako je naše telo povezano sa Zemljom – jer telo je dala Zemlja. Otkrivenje pastirima u polju bilo je otkrivenje koje je dala Zemlja, nadovezujući se na njihovu telesnu prirodu. U stanju sna glas anđela im je rekao šta će se dogoditi.

I tako je kontrast potpun:

Mudracima: otkrivenje/objava kroz nebesko znanje.

Pastirima: otkrivenje/objava koje je dala Zemlja.

To što je kao otkrivenje moralo da se dâ sa dve strane potpuno je u saglasnosti sa Misterijumom na Golgoti. Jer, približavalo se nebesko Biće, Biće koje do tada nije pripadalo Zemlji. A dolazak tog Bića morao je biti prepoznat kroz mudrost koja je prodrila u nebesa, kroz mudrost koja je u stanju da otkrije

---

³⁹ Osnovao ju je 1920. g., grof Hermann Keyserling (1880-1946.)

silazak Bića sa nebesa. Mudrost pastira je znanje koje je išlo od Zemlje; tkajući život Zemlje (mudrost) je postala svesna dolaska Bića sa nebesa. To je ista ona objava, samo sagledana sa druge strane – čudesna, dvostruka objava čovečanstvu o jednom događaju.

Odnos sa kojim je čovečanstvo primilo događaj na Golgoti treba objasniti činjenicom da su preostali samo tragovi drevne mudrosti. U prvim vekovima naše ere, određena gnostička učenja bila su u stanju da izliju svetlo na Misterijum na Golgoti, ali kako je vreme prolazilo, ljudi su sve više i više nastojali da ga razumeju čisto intelektualnim analizama i razumom. A u devetnaestom veku naturalizam je napao ovu oblast verovanja. Više nema razumevanja za natčulnu stvarnost događaja na Golgoti. Hrist je postao 'mudrac iz Nazareta' – u naturalističkom smislu. Ono što je neophodno jeste nova, duhovna koncepcija o Misterijumu na Golgoti. Misterijum na Golgoti kao takav ne sme nikada da se pobrkava sa odnosom prema njemu koji je prihvatio ljudski um.

Raspoloženje duše koje je prevladavalo u pastirima i mudracima bilo je u svojoj završnoj fazi u vreme Misterijuma na Golgoti. Sve u evoluciji čovečanstva prolazi kroz stalnu promenu i preobraženja. Šta je danas postala mudrost koju su posedovala tri mudraca sa Istoka? Postala je naša matematička astronomija. Magi su posedovali nadzemaljsko znanje koje je zapravo bilo slavno sećanje na život pre rođenja. Ovo znanje je uvelo u našu matematičko-mehanicističku koncepciju nebesa, do fenomena na koje primenjujemo samo matematičke zakone. Ono što izvire unutar nas u našu matematičku astronomiju je savremeni preobražaj znanja koje su nekada posedovali mudraci.

Naše spoljašnje, na čulima zasnovano znanje, preneseno samo, kao što jeste, kroz oči i uši, jeste eksternalizovana forma unutrašnjeg znanja koje su nekada posedovali ljudi poput pastira u polju. Duševno raspoloženje u kojem su nekada pastirima otkrivene tajne zemaljskog postojanja, sada nas navode da svet gledamo hladnom nepristrasnošću naučne opservacije. Ova vrsta opservacije je dete pastirske mudrosti – ali dete ne liči na roditelja! A naša matematička astronomija je dete, potomak mudrosti maga. Bilo je neophodno da čovečanstvo prođe kroz ovu fazu. Kada naši naučnici vrše svoja hladna, nepristrasna istraživanja u laboratorijama i klinikama, imaju malo zajedničkog sa pastirima starine, ali ovaj odnos duše je ipak probražaj koji vodi unatrag direktno do mudrosti pastira. A naši matematičari su naslednici mudraca sa Istoka. Spoljašnje je postalo unutrašnje – unutrašnje je postalo spoljašnje. U tom procesu, razumevanje Misterijuma na Golgoti je izgubljeno i moramo biti potpuno svesni te činjenice. Najpotpunije od svega je izbledelo razumevanje Misterijuma na Golgoti, možda u mnogima od onih koji tvrde da su zvanični propovednici hrišćanstva danas.

Prava stvarnost događaja na Golgoti ne može se više shvatiti silama znanja, osećanja i verovanja koje poseduje savremeni čovek. Ona mora da bude

ponovo otkrivena. Mudrost maga je postala unutrašnja; postala je naša apstraktna matematička nauka kojom se izučavaju nebesa. Ono što je postalo unutrašnje mora ponovo biti ispunjeno životom, ponovo određeno, ponovo oblikovano iznutra.

A sada, sa ove tačke gledišta, pokušajmo da razumemo ono što je sadržano u mojoj knjizi *Tajna nauka u skici*.

Mudraci su gledali svetove zvezda; stoga su otkrili duhovno, jer su mogli da otkriju čovekovo doživljavanje života pre rođenja. U našoj matematici to je postalo čista apstrakcija. Ali iste sile koje su otkrivene u našem matematičkom mišljenju mogu ponovo biti ispunjene životom, obogaćene i pojačane u imaginativnoj percepciji. Tada će, iz naših vlastitih unutarnjih sila biti rođen svet koji, mada ga stvaramo iznutra, može da se vidi kao spoljašnji univerzum, obuhvatajući Saturn, Sunce, Mesec, Zemlju, Jupiter, Veneru, Vulkan. Tada otkrivamo nebesa kroz unutarnju percepciju, unutarnju viziju, kao što su magi raspoznali tajne Misterijuma na Golgoti kroz spoljašnju percepciju. Spoljašnje je postalo unutrašnje, postalo je matematička apstrakcija. Zbog toga ono što je unutrašnje mora da bude prošireno u percepciju spoljašnjeg univerzuma; unutrašnja percepcija mora voditi do nove astronomije, iznutra doživljene astronomije.

Samo zbog nastojanja za dubljim razumevanjem Hrista danas možemo doista slaviti svetkovinu Božića. Može li se reći da ova svetkovina još ima neko pravo značenje za većinu ljudi? Postalo je prekrasan običaj uzimati božićno drveće kao simbol svetkovine, mada je ovaj običaj u stvari star tek oko jedan vek. Božićno drvo je prihvaćeno kao simbol ove svetkovine tek u devetnaestom veku. Šta je zapravo, Božićno drvo? Kada se trudimo da otkrijemo njegovo značenje i znamo legendu koja kaže da je ono izraslo iz tanušne grančice koju je dečak Ruprecht (Ruprecht) doneo u ruci 6. decembar kada sledimo njegovu priču, shvatamo da je Božićno drvo direktno povezano sa Drvetom iz Raja. Um se vraća do Rajskog drveta, do Adama i Eve. To je jedan aspekt načina na koji Misterijum na Golgoti ponovo može da bude objavljen u naše vreme. Um se vraća od Misterijuma na Golgoti do početka sveta. Smisao spasenja sveta nije shvaćen i um se vraća ponovo do Božanske kreacije sveta. To dolazi do izražaja u činjenici da je pravi simbol Božića – klevka/jaslice – tako divno prikazan u božićnim igrama ranijih vekova, postepeno zamenjen Božićnim drvetom koje je, u stvari, Rajsko drvo. Stara jahveanska religija (verovanje u Jehovu) prisvojila je mesto hrišćanstva i Božićno drvo je simbol njegovog ponovnog izbijanja. Ali u svom ponovnom pojavljivanju religija Jahvea/Jehove je podeljena u mnoštvo delova. Jahve je bio obožavan i na pravi način poštovan, kao jedno, nepodeljeno božanstvo u doba kada su njegovi narodi sebe osećali kao jednu, samodovoljnu zajednicu ne gledajući izvan vlastitih granica i puni očekivanja da će jednoga dana ispuniti celu Zemlju. Ali, u naše vreme, mada govore o Hristu Isusu, ljudi zapravo obožavaju Jahvea/Jehovu. U različitim narodima (ovo je sve bilo

evidentno i u ratu), ljudi su govorili o Hristu ali su zapravo poštovali izvorno Božanstvo koje je uticalo na nasleđe i na svet prirode – Jahvea/Jehovu. Tako imamo Božićno drvo na jednoj strani, a na drugoj, nacionalne bogove, donekle inferiorne onome iz hrišćanske stvarnosti. To su bili principi kojima je ljudsko razumevanje Misterijuma na Golgoti bilo skretano ponovo ka koncepcijama koje su pripadale mnogo ranijim epohama. Tvrdnje o principu nacionalnosti, isticanje nacionalnih bogova, označavaju korak unatrag u staru Jahve religiju. Oni koji smatraju da je dovoljno da obožavaju Hrista kao nacionalnog boga – jesu oni koji Njega najdublje negiraju.

Ono što nikada ne sme da bude zaboravljeno je da su objave pastirima i kraljevima sadržavale poruku *celom* čovečanstvu – jer Zemlja je zajednička (svima). Da je objava pastirima bila od Zemlje, to je bilo otkrivenje koje se ne može diferencirati po nacionalnosti. A to što su magi primili objavu Sunca i nebesa, i to je bilo otkrivenje namenjeno celokupnom čovečanstvu. Jer, kada Sunce obasjava teritoriju jednog naroda, sja i nad teritorijom drugog. Nebesa su svima zajednička; Zemlja je svima zajednička. Impuls 'univerzalnog ljudskog' je doista ubrzan hrišćanstvom. Takav aspekt Božića otkriven je u dvostrukoj proklamaciji/ objavi.

.....

Kada razmišljamo o Božićnoj misteriji, naši umovi moraju da se okrenu *rođenju*, nečemu što mora ponovo da se rodi u naše vreme. Jer istinsko hrišćanstvo mora doista da se rodi ponovo. Nama je potrebna svetska svetkovina Božića, a duhovna nauka priprema (ljude) za ovu svetsku svetkovinu Božića među ljudima.

VI

O tri maga (izvod iz predavanja)

Berlin, 30. decembar 1904

GA B60

Setićete se da sam govorio o značaju svetkovine Božića u njenoj povezanosti sa evolucijom rasa, ili, bolje reći, epohama civilizacije, i doista značaj svetkovine leži u toj velikoj povezanosti i sa prošlošću i sa budućnošću.

Danas želim da govorim o svetkovini kojoj se u modernim vremenima pridaje manji značaj nego samoj Božićnoj svetkovini, naime, svetkovini Tri kralja, maga/mudraca koji su sa Istoka došli da pozdrave novorođenog Isusa. Svetkovina Epifanije (slavi se 6. januara) će poprimati sve veći značaj kada se njena simbolika bude razumela.

Postaće vam jasno da je veoma duboka simbolika povezana sa svetkovinom Tri mudraca sa Istoka. Do 15. veka, ova simbolika je držana u velikoj tajnosti i nisu bile dostupne nikakve određene indikacije. Ali, od tog veka, nešto svetla je bačeno na svetkovinu maga ezoterijskim predstavama. Jedan od Tri kralja – *Gašpar* – prikazan je kao Maor, stanovnik Afrike; jedan kao beli čovek, Evropljanin – *Melkior*; a jedan – *Baltazar* – kao Azijat; boja njegove kože je boja stanovnika Indije. Doneli su miru/smirnu, zlato i tamjan kao darove Detetu Isusu u Vitlejemu.

Ova tri dara su puna značenja i u odnosu na ukupnu simboliku svetkovine koja se proslavlja 6. januara. Egzoterno, sam datum baca neko svetlo; ezoterijski, svetkovina je prepuna značenja. Istog datuma, 6. januar u drevnom Egiptu proslavljena je svetkovina posvećena Ozirisu, svetkovina ponovnog pronalaženja Ozirisa. Kao što znate, Ozirisa je nadvladao njegov neprijatelj Typhon (Set): Isis ga traži i najzad nalazi. Ovo ponovno pronalaženje Ozirisa, Sina Božjeg, predstavljeno je svetkovinom 6. januara. Svetkovina Tri kralja je ista svetkovina, ali u hrišćanskoj formi. Svetkovinu su proslavljali i Asirci, Armeni i Feničani. Posvuda je ova svetkovina bila pove(iv)ana sa nekom vrstom univerzalnog krštenja – ponovnog rođenja iz vode. To po sebi ukazuje na vezu sa ponovnim pronalaženjem Ozirisa.

Šta označava ovaj nestanak Ozirisa? Označava prelazak iz epohe *pre* sredine lemurske rase do epohe *posle* sredine te rase. Pre sredine lemurske rase, nijedno ljudsko biće nije bilo obdareno Manasom. Tek sredinom rase Manas se spustio u ljude kao plodno seme. Manas (Sam Duh) raširio se među ljudima i u svakom pojedincu stvoren je grob za Manasa – za raskomadnog Ozirisa. Božanski Manas se raširio i stoga boravio u ljudima. U jeziku egipatskih misterija, ljudska tela su nazivana 'grobom Ozirisa' Manas je bio sputan sve dok nije oslobođen novim otkrivenjem *Ljubavi*.

Šta je novo otkrivenje, novo ispoljavanje Ljubavi? Silazak Manasa negde oko sredine lemurske epohe bilo je praćeno prodiranjem principa želje ili strasti u čovečanstvo. Pre toga nije postojao princip želje u pravom smislu. Životinje prethodnih epoha bile su hladnokrvne; u to vreme čak ni čovek nije imao toplu krv. U periodu starog Meseca i, prema tome, u trećem zemaljskom ciklusu/rundi, ljudi su nalikovali ribama, u smislu da su toplota njihovih tela i okoline bile istog stepena. O toj epohi Biblija kaže: 'Duh Božji nadneo⁴⁰ se nad vodama.' Princip Ljubavi nije se nalazio u bićima nego izvan, ispoljavajući se kao zemaljska Kama (to jest, zemaljska strast ili želja). Kama je egotistička ljubav, samoljublje. Prvi donosilac ljubavi oslobođene sveg egoizma je Hrist koji se pojavio u telu Isusa iz Nazareta.

Ko su magi? Oni predstavljaju posvećenike tri prethodne rase ili kulturne epohe, posvećenici čovečanstva do vremena dolazećeg Hrista, Donosioca

---

⁴⁰ U engleskom prevodu upotrebljena je reč *brood*, koja osim nadneti se, ima i značenja: leglo, gnezdo, mladi, gomila, mnoštvo, jato, razmišljati o nečemu (n.p.)

Ljubavi osobođene od egoizma – ponovno oživljeni Oziris. Posvećenici – a tako i trojica mudraca – bili su obdareni Manasom. Doneli su zlato, tamjan i smirnu kao svoje darove. A zbog čega je njihova koža prikazana u tri boje: belu, žutu i crnu? Jedan je Evropljanin – njegova koža je bela; jedan je Indus – njegova koža je žuta; jedan je Afrikanac – njegova koža je crna. To ukazuje na povezanost sa takozvanim korenskim rasama. Preživeli lemurske rase su crni; oni koji pripadaju preživelim atlantske rase su žuti; a predstavnici pete korenske rase, post-atlantske ili arijevske rase su beli.

Tako su tri kralja ili mudraca predstavnici Lemurijaca, Atlantidana i Arijevaca. Doneli su tri dara. Evropljanin (Melkior) donosi zlato, simbol mudrosti, inteligencije koja će najviše doći do izražaja u petoj korenskoj rasi. Dar posvećenog predstavnika četvrte korenske rase (Baltazar) je tamjan, povezan sa onim što je bila suštinska karakteristika Atlantidana. Oni su bili više sjedinjeni sa Božanstvom, sjedinjenost koja je imala dejstvo kao sugestivni uticaj, neka vrsta univerzalne hipnoze. Na ovu sjedinjenost sa Božanskim upućuju darovi. Osećaj mora biti uzvišen, oplemenjen da bi ga Bog mogao oploditi. To je izraženo simbolički tamjanom, koji je univerzalni simbol dara koji ima neke veze sa intuicijom.

U jeziku ezoterizma, smirna je simbol umiranja, smrti. Šta je značenje/smisao umiranja i uskrsnuća, prikazano na primeru uskrslog Ozirisa? Podsećam vas na Geteove reči: "Sve dok ga nemaš, ovo umiranje i postajanje, nisi ništa do tupi gost na tamnoj Zemlji." Jakov Bem (Jacob Boehme) izražava istu misao rečima: "Onaj ko ne umire pre nego što umre, nestaje kad umre." Smirna je simbol umiranja nižeg života i uskrsnuće/uskrsavanje višeg života. To daruje posvećeni koji predstavlja treću korensku rasu (Lemurijac). Duboki smisao je u ovome. Isus iz Nazareta je visoko razvijeni individualitet. U tridesetogodišnjem svom životu on ustupa svoj život silazećem Hristu, silazećem Logosu. Sve su to magi/mudraci predvideli. Velika žrtva Isusa iz Nazareta je u tome što je dao svoje 'ja' da bi napravio put Drugom Logosu. Postoji određen razlog za ovu žrtvu. Do šeste korenske rase a i tada tek postepeno, neće biti moguće da ljudsko telo primi u sebe Hristov princip od detinjstva nadalje. Samo tada, u šestoj korenskoj rasi, čovečanstvo će dostići takvu zrelost da telu neće biti potrebne godine pripreme nego će od početka biti sposobno da prima Hristov princip. U četvrtoj podrasi pete korenske rase bilo je neophodno da se telo priprema trideset godina. (u severnim područjima nalazimo nešto slično, u tome da je personalitet Siga⁴¹ bio tako pripreman da bi mogao da stavi svoje telo na raspolaganje višem Biću, i, zapravo je to uradio). U šestoj korenskoj rasi biće moguće da čovek stavi svoje telo na raspolaganje uzvišenom Biću, kao što je to učinio Isus iz

---

⁴¹ Verovatno se odnosi na Sigurda ili Zigfrida, severnogermanskog junaka iz sage o Nibelunzima i koji je sličan keltskom kralju Arturu. Postao je nepobediv kada je zaliven krvlju zmaja Fafnira kojeg je ubio. Koristeći čarobni plašt, nevidljiv se borio sa valkirom Brunhildom uz Gunera, koji je bio vidljiv i koji je Sigurdovom pobedom dobio Brunhildu (n.p.)

Nazareta kada je osnovano hrišćanstvo. U vreme osnivanja hrišćanstva još je bilo neophodno da napredni individualitet žrtvuje svoje 'ja' i pošalje ga u oblast astralnog, da bi Logos mogao da se naseli u njegovo telo. To je čin/postupak na koje je bačeno svetlo poslednjim rečima sa Krsta. Koje drugo značenje bi mogle da sadrže reči: "Bože moj, Bože moj, zašto si me napustio?" Ove reči iskazuju mističnu činjenicu koja je tada dovršena. U trenutku Hristove smrti, Božansko Biće je izašlo iz tela i telo Isusa iz Nazareta je izgovorilo te reči – telo toliko visoko razvijeno da je moglo da izrazi stvarnost. I tako su te reči izrazile jedan događaj od neizrecivog značaja. Sve to je predstavljeno smirnom. Smirna je simbol žrtve, smrti, žrtve zemaljskog da bi Više moglo da se uzdigne/uzvisi. U sredini lemurske epohe, Oziris je došao do svog groba; Manas se uvukao u ljudska bića. Ljudi su obrazovani pod vođstvom posvećenika sve dok princip Ljubavi (Budi) nije mogao da zasja u Hristu Isusu. Budi je nebeska Ljubav. Niži, seksualni princip je oplemenjen kroz Hristovu Ljubav. Kama je pročišćena u vatri Božanske Ljubavi.

Melkior je predstavnik principa mudrosti, inteligencije – što je zadatak pete korenske rase. To je simbolizovano njegovim darom – zlatom.

Princip sakramentalnog /pričesnog darivanja je predstavljen tamjanom. Ovaj dar simbolizuje princip koji je dominirao u četvrtoj korenskoj rasi, Atlantiđanima. Zadatak hrišćanstva se ispunjava u šestoj korenskoj rasi, kada će materijalno postojanje biti praćeno sakramentalizmom i sakramentalnim delovanjima. Značaj sakramenata je danas u znatnoj meri izgubljen; nestao je osećaj za njihovo značenje. Ali, ovo osećanje će ponovo biti oživljeno kada se rodi viši čovek. To je ono što je simbolizovano tamjanom.

U lemurskoj rasi, Oziris sreće svoju smrt, u šestoj korenskoj rasi Oziris je uskrsnuo.

Tako darovi, koje su donela Tri kralja ukazuju na povezanost svetkovine treće, četvrte, pete i šeste korenske rase. Čime su Tri sveta kralja vođena, i kuda su vođeni? Vođeni su Zvezdom do pećine, špilje u Vitlejemu. To je nešto što može da razume samo onaj ko poseduje znanje o tzv. nižim ili astralnim misterijama. Biti vođen Zvezdom ne znači ništa drugo do videti samu dušu kao Zvezdu. Ali, kada se duša vidi kao Zvezda? Kada čovek može da sagleda dušu kao zračecu auru. I, koja vrsta aure zrači tako da može da bude vodilja? Postoji aura koja svetluca samo slabom svetlošću; takva aura ne može da bude vodilja. Postoji viša aura, aura inteligencije, koja doista ima svetlost koja se slobodno izliva i spušta, ali još ipak ne može da bude vodilja. Ali, blistava aura, ozarena Budijem, doista je Zvezda, to je vodilja koja zrači. U Hristu, svetli Zvezda Budija – Zvezda koja prati evoluciju čovečanstva. Svetlost koje sja pred mudracima je duša samog Hrista. Sam Drugi Logos, sja pred magima i nad pećinom u Vitlejemu.

Špilja ili pećina je telo u kojem obitava duša. Videlac sagledava telo iznutra. U astralnoj viziji, sve je obrnuto – na primer, 365 umesto 563. Ljudsko telo se vidi kao pećina, šupljina. U telu Isusa sja Hristova Zvezda,

duša Hrista. To se mora shvatiti kao realnost, koja zauzima mesto u astralnom svetu. To je zakonitost manjih misterija Tamo, ona istinska Hristova Duša sja kao Zvezda sa austom, i upravo ta Zvezda vodi posvećenike tri korenske rase do Isusa u Vitlejemu.

Svetkovina Tri kralja se proslavlja svake godine 6. januara i njeno značenje će postajati sve snažnije. Ljudi će sve više razumevati šta je magi a šta su veliki magi, učitelji. A onda će razumevanje hrišćanstva voditi do razumevanja duhovne nauke.

VII

Otkrivanje kosmičkog Hrista

Basle, 26. decembar 1921

Svetkovina Svete Noći vekovima je, u čitavom hrišćanskom svetu, bila velika svetkovina sećanja. A kada o njoj razmišljamo kao takvoj moramo biti svesni svega onoga što se povezuje sa ovom proslavom u osećanjima i srcima ljudi. Mora se zapamtiti da svetkovina od 25. decembra nije uspostavljena u hrišćanstvu sve do četvrtog veka n.e. Po prvi put je, u četvrtom veku, zapravo 354. godine, u Rimu, uspostavljena svetkovina Isusovog rođenja u ono vreme u godini kada se (i) pre hrišćanskog sveta slavila kao veliki spomena vredan doprinos (proteklim) vremenima. Takav doprinos vremenima je u četvrtom veku naše ere učinjen iz najdubljih poriva hrišćanske evolucije.

Narodi severa su nagrnuli ka jugu Evrope Mnogi paganski običaji su još bili rasprostranjeni u južnim delovima Evrope, u rimskim oblastima u Grčkoj; mnoštvo paganskih običaja još je postojalo u Severnoj Africi, u Maloj Aziji – ukratko, gdegod su postepeno počeli da se šire hrišćanska misao i hrišćansko osećanje. Ali u samoj prirodi hrišćanstva nije svrha bila da bude sektaško učenje, određeno za ovaj ili onaj krug ljudskih bića. Međutim, mnogi faktori, i unutrašnji i spoljašnji, umešali su se protiv njegove prvobitne namene. Namena hrišćanstva je bila, što se samo po sebi razume, da nahrani duše i srca svih ljudi na Zemlji.

U religijskoj svesti starog doba, božanske sile su bile povezane sa zvezdama, a najmoćnija sila od svih bilo je Sunce. Ova svest je još bila živa u paganskim narodima i Severa i Juga Evrope, a unutar tog paganskog uma živela je misao da je vreme kada Zemlja prolazi kroz svoje najtamnije dane, vreme zimske ravnodnevnice, takođe i vreme kada pobednička snaga Sunca, koja deluje na zemaljsku plodnost, počinje da se otkriva.

Osećaj da se u ovo godišnje doba Zemlja odmara u svom vlastitom biću, odvojena/zatvorena za božanske snage kosmosa i koja živi u usamljenosti unutar univerzuma, bio je u vreme zimskog solisticija zamenjen osećanjem nade da će još jednom zrake svetlosti i ljubavi iz carstva Sunca doći da

probude Zemlju do plodnosti. A ostvarenje prirode bića čovekove vlastite duše bilo je blisko povezano sa ovim drugim osećanjem.

U životu drevnih paganskih religija čovek je sebe osećao kao unutrašnji deo Zemlje, ud ili član Zemlje. Kao da se sam život Zemlje nastavlja u njegovom vlastitom telu. I tako je u danima leta kada Zemlja prima najsnažnije sile toplote i svetla iz nebeske sfere Sunca, čovek osećao da je njegovo vlastito biće takođe bilo predavano tome svetu iz kojeg zračeće zrake Sunca koje (pre)nose toplotu obasjavaju Zemlju. U toku sredine leta, osećao je kao da se celo njegovo biće predalo širokim kosmičkom prostoranstvima. U vreme zimske ravnodnevnice, čovek je osećao sebe u bliskoj povezanosti sa Zemljom i sa svim silama toplote i zračenja leta sačuvanim u Zemlji. Osećao je da, zajedno sa Zemljom, živi usamljen unutar kosmosa. A povratak sila božansko-duhovnog kosmosa na Zemlju u vreme zimske ravnodnevnice bilo je u njemu duboko i stvarno iskustvo/doživljaj.

I tako je u misli Božićne svetkovine čovek polagao sve što je njegov život osećanja, njegov život duše i duha doneo njemu tako prisno povezano sa univerzalnošću kosmičkih snaga. Ovaj intimni doživljaj u slavljenju zimskog solisticija bio je blisko povezan sa hrišćanskim impulsom i zbog toga su, oni koji su stekli to iskustvo, taj doživljaj povezivali sa ovom svetkovinom zimske ravnodnevnice.

U ravni sa promenom koja se odvijala između doba opisanog u *Starom zavetu* i doba opisanog u *Novom zavetu*, najnegovaniji najradosniji doživljaj hrišćanstva koji je negovan s najviše ljubavi leži u sećanju na rođenje Isusa. Narodi *Starog zaveta* izrazili su veliku misteriju ljudskog života i smrti izrekom: Kada duša prolazi kroz dveri smrti ona stupa na stazu koja će je ponovo ujediniti sa Očevima, a to je doista bilo ljubavlju odnegovano i intimno iskustvo – doživljaj povezan sa koncepcijama iskazanim u *Starom zavetu*.

Tokom prva četiri veka hrišćanstva ova čežnja za zajedništvom sa Očevima bila je zamenjena nečim drugim. Duše ljudi bile su usmerene na rođenje Bića koje je u središtu hrišćanskog sveta/zajednice. Osećanje koje je živelo u narodima *Starog zaveta* izmenilo se u osećanje povezano sa događajem u Nazaretu ili Vitlejemu, sa rođenjem Deteta Isusa.

I tako je, kada je uspostavljena svetkovina Božića u četvrtom veku, hrišćanstvo dalo svoj doprinos ujedinjavanju ljudi širom zemlje. S ljubavlju odnegovan i intiman doživljaj bio je povezan sa svetkovinom Božića. I, ako razmišljamo o načinu na koji se Božić proslavljao tokom vekova, posvuda nalazimo dokaz da su, u vreme približavanja Božića, duše ljudi u hrišćanskom svetu bile ispunjene ljubavlju prema Detetu Isusu. I ova posvećenost ljubavi je otkrivanje nečega izuzetno važnog kroz vekove koji su usledili.

Doista moramo duboko unutar sebe razumeti šta je značilo uspostavljanje proslavljanja Božića 25. decembar to jest, manje-više u vreme zimske ravnodnevnice. Jer zapravo, sve do 353. godine n.e., u samom Rimu, nije proslavljana ova svetkovina na dan 25. decembar niti je to bilo sećanje na

rođenje Isusa iz Nazareta. Praznik je slavljen 6. januara kao sećanje na krštenje u reci Jordan. To je bilo praznovanje sećanja povezanog sa Hristovim Bićem. I ova svetkovina sećanja obuhvatala je misao da je kroz krštenje u Jordanu, Hrist, koji je bio Biće koje pripada svetu izvan Zemlje, sišlo sa nebesa i sjedinilo se sa ljudskom prirodom u osobi Isusa iz Nazareta.

Bilo je to slavljenje rođenja koje nije bilo obično rođenje. Svetkovina je bila proslava *silaska Hristovog Bića*, pomoću kojeg su nove i oživljene sile ulile u zemaljsko postojanje. Dan je bio određen za otkrivanje Hrista, za sećanje na misteriju da se nebeska sila ujedinila sa Zemljom, i da je kroz ovu intervenciju nebesa evolucija čovečanstva primila novi impuls. Ova misterija silaska božanskog Bića u zemaljsko postojanje još je razumevana u doba događaja na Golgoti, i neko vreme posle toga. Jer u to vreme još su postojali fragmenti drevne mudrosti koja je omogućavala da se razume istina koja je mogla da se spozna samo u *natčulnom doživljaju*. Staro instinktivno znanje, drevna mudrost koja je ulivana u ljudska bića rođena na Zemlji kao dar Bogova – ta mudrost bila je postepeno izgubljena. Ali, u vreme Misterijuma na Golgoti, još je bilo preostalo dovoljno mudrosti da bi čovek mogo da ima neki uvid u moćni Događaj koji je morao da se dogodi.

I tako je, u prvim vekovima hrišćanstva, postojalo razumevanje Misterijuma na Golgoti kroz svetlost mudrosti. Ali, od vremena četvrtog veka posle Hrista, ova mudrost je gotovo u celosti nestala. Ljudski umovi su bili zaokupljeni onim što su im sa svih strana doneli paganski narodi, i više nije bilo moguće razumevanje duboke misterije povezane sa sjedinjavanjem Hrista sa čovekom Isusom. Mogućnost razumevanja stvarne prirode Misterijuma na Golgoti bila je izgubljena za ljudske duše. A tako je ostalo i kroz naredne vekove. Drevna mudrost je bila izgubljena za čovečanstvo – a to je i bilo nužno, jer tom drevnom mudročću čovek nikada ne bi mogao da postigne/ostvari svoju slobodu, stanje svoje samo-zavisnosti. Bilo je neophodno da čovek stupi na tren u tamu, da iz te tame, u slobodi, razvije prvobitnu suštinu svog bića. Ali, pravi hrišćanski instinkt zamenjen je drugom osobinom umesto mudrosti koja je svet hrišćanske zajednice dovela do Misterijuma na Golgoti – mudrost koja je osvetlila rasprave koje su vođene o prirodi ove misterije. Nešto drugo je zamenilo osobinu mudrosti.

Moderno hrišćanstvo malo zna ili razume dubinu rasprava koje su vodili mudri crkveni oci u prvim vekovima hrišćanstva, o načinu na koji su dve prirode – božanska i ljudska – bile ujedinjene u ličnosti/personalitetu Isusa iz Nazareta. U prvim vekovima hrišćanstva to je bila misterija koja je sama upućivala na živu mudrost – mudrost koja je izbledela, izgubila se u praznoj apstrakciji. U zapadnjačkom hrišćanstvu je ostalo malo od svete revnosti kojom su ljudi nastojali da razumeju kako su se božansko i ljudsko ujedinili u Misterijumu na Golgoti.

No, hrišćanski impuls je moćan i snažan. A snaga *ljubavi* je ta koja je došla da zameni mudrost kojom je Misterijum na Golgoti bio doček(iv)an u vreme

kada je njegov sjaj obasjavao Zemlju. Čudesnim obiljem ljubav se, kroz vekove, izlivala iz umova i srca ljudi na Detešce Isusa u jaslicama. I stvarno je čudesno koliko je snažno ova moć ljubavi reflektovana u božićnim igrokazima koji su došli do nas iz ranijih vekova hrišćanstva. Ukoliko dopustimo da to deluje na nas, shvatićemo koliko je duboko svetkovina Božića svetkovina sećanja. A shvatićemo i da, kao što su narodi *Starog zaveta* stremili da se mudrošću združe sa Ocima, tako i narodi *Novog zaveta* teže da se, u pobožnosti i ljubavi, za Božić okupe oko bezgrešnog Detešca u jaslicama.

Ali ko će negirati da ljubav izlivena na izvorište hrišćanstva iz tolikih srca malo-pomalo postala navika? Ko će negirati da u naše doba svetkovina Božića izgubila svoju živu snagu koju je nekada posedovala? Ljudi *Starog zaveta* čeznuli su da se vrate svom izvorištu, da se združe sa svojim Ocima, da se vrate svojim precima. Hrišćanin okreće svoj um i srce ljudskoj prirodi u njegovoj prvobitnoj čistoti kada slavi svetkovinu Isusovog rođenja. A iz istog tog hrišćanskog instinkta – instinkta koji je uzrokovao da čovek pridruži Božićnu svetkovinu svom zemaljskom poreklu – dan pre Božića, 24. decembar bio bio posvećen Adamu i Evi. Dan Adama i Eve prethodio je danu Isusovog rođenja. I tako se, iz dubokog instinkta, dogodilo da se Rajsko drvo kao simbol poveže sa Božićnom svetkovinom.

Svoj pogled prvo skrećemo na jaslvice u Vitlejemu, na Detešce koje leži među životinjama koje stoje oko blagoslovljene Majke. Bića, sa kojim je do Rajskog drveta, i sa tim Rajskim drvetom povezana kolevka/jaslvice kao što je Sveta legenda o poreklu čoveka na Zemlji povezana sa Misterijumom na Golgoti. Sveta legenda kazuje da je drvo Rajskog drveta na volšeban način spušteno i da je Krst podignut na Golgoti, mestu lobanje/mrtvačke glave, – Krst na kojem je raspet Hrist Isus – bio napravljen od istog tog drveta Rajskog stabla. Drugim rečima, božansko poreklo čoveka je povezano sa njegovim zemaljskim poreklom.

I u drugom smislu, osnovna koncepcija hrišćanstva težila je da izbriše razumevanje ovih stvari. U naše vreme niko ne može pogrešiti govoreći da ljudi imaju veoma malo uvida u istinu da je Božanstvo možda poštovano kao Princip Oca ali da se Božanstvo može shvatiti i kao *Sin*. Čovečanstvo uopšte, jednako kao i naša tzv., prosvećena teologija, je manje-više izgubilo moć uviđanja razlike između Boga Oca i Boga Sina. A, zbog toga što je taj uvid izgubljen, mnoge savremene škole ortodoksne teologije zastupaju/proglašavaju stanovište da evanđelja, u stvari, tretiraju Boga Oca a ne Boga Sina, da Isusa iz Nazareta treba jednostavno shvatiti kao velikog Učitelja, glasnika Boga Oca.

Kada ljudi danas govore o Hristu, još povezuju Njegov plamen sa određenim sećanjima na Svetu priču, ali nemaju jasno određeno osećanje razlike u prirodi Boga Sina na jednoj i Boga Oca na drugoj strani. Ali, u vreme kada se Misterijum na Golgoti dogodio u oblasti zemaljskog postojanja, ovo osećanje još bilo veoma živo. Preko u Aziji, u mestu koje nije imalo veći značaj

za Rim u to vreme, Hrist se pojavio u Isusu iz Nazareta. Prema ranim hrišćanima, Hrist je bio Božanska priroda koja je se utelovila, dušom naselila ljudsko biće na način koji se nikada ranije nije pojavio na Zemlji, niti se mogao desiti kasnije. I tako taj jedan događaj na Golgoti, ovo jedno utelovljenje, oboženje ljudskog bića Božanskom prirodom, Hristom, saopšteva/prenosi značaj i svrhu čitavoj zemaljskoj evoluciji. Sva prethodna evolucija treba da bude shvaćena kao priprema za ovaj događaj na Golgoti, a deo evolucije koji sledi kao ispunjenje, posledicu Misterijuma na Golgoti.

Prizor ovog Događaja je tako postavljen u Aziji, a na tron Rima postavljen je Cezar Avgust (Augustus Caesar). Narodi današnjeg doba više ne shvataju da je Cezar Avgust na tronu Rima bio shvatan kao božanska inkarnacija. Rimski cezari su zapravo bili shvatani kao bogovi u ljudskom obliku.

I tako imamo dve različite koncepcije Boga. Jedan Bog na tronu Rima a drugi na Golgoti – mestu lobanje. Ne bi mogao da postoji veći kontrast!

Razmislite o liku Cezara Avgusta, koji je, prema njegovim potčinjenima i prema odluci Rima bio Bog inkarniran u čoveku. Mislilo se da je on Božansko Biće koje se spustilo na Zemlju; božanske sile su se ujedinile sa silama rođenja, sa krvlju; Božanska snaga, koja se spustila u zemljsko postojanje, pulsirala je u i kroz krv. Govorili su: *Ex Deo nascimur*. – Od Boga smo rođeni. A čak i u nižim nivoima postojanja osećali su se povezanim sa onim što je živelo, kao kruna čovečanstva, u osobi Cezara Avgusta.

A ono što tako bilo poštovano i slavljeno bio je Princip Božanskog Oca. Jer, to je bio princip koji je živio u krvi kao deo ljudskog bića kada je dolazilo na svet, kada se rađalo. Ali, u Misterijumu na Golgoti, Božansko Hristovo Biće je ujedinilo Sebe sa čovekom Isusom iz Nazareta – nije se, u ovom slučaju, ujedinio sa krvlju, nego sa najvišim silama ljudske duše. Tu se Bog ujedinio sa ljudskim bićem na takav način da je čovečanstvo bilo spašeno da ne postane žrtva zemaljskih sila materije. Bog Otac živi u krvi. Sin živi u duši i duhu čoveka. Bog Otac vodi čoveka u materijalni život: *Ex Deo nascimur*. – Od Boga smo rođeni. Ali, Bog Sin ponovo izvodi čoveka iz materijalnog postojanja. Bog Otac vodi čoveka iz natčulnog u materijalno. Bog Sin vodi čoveka iz materijalnog u nadčulno. *In Christo morimur*. – U Hristu umiremo.

Tu se radilo o dva potpuno različita pogleda na život. Pre-postojanje je bilo određena i opšteprihvaćena činjenica. Ljudi su gledali unatrag kroz rođenje i kroz začecje, navise u božansko-duhovne svetove, odakle se duša spuštala, prilikom rođenja u fizičko postojanje.

U našem jeziku postoji samo reč 'besmrtnost.' Nema izraza za drugu stranu večnosti, zato što u našem jeziku nema reči 'nerođenost.' Ali, da bi se razumevanje večnosti upotpunilo, reč 'nerođenost' mora da se uvrsti (u jezik) kao i reč 'besmrtnost.' Doista sve što reč 'nerođenost' može nama da znači je od veće važnosti nego što je implicirano rečju 'besmrtnost.'

Tačno je da ljudsko biće prolazi kroz dveri smrti u život u duhovnom svetu, ali je isto tako tačno da je današnjem čoveku predstavljena veoma

egotistična koncepcija ovog života u duhovnom svetu. Ljudska bića žive ovde na Zemlji. Ona čeznu za besmrtnošću jer ne žele da potonu u ništavilo smrti. I tako, kada se govori o besmrtnosti, sve što je potrebno jeste apelovati na instinkte samoljublja (egotizma).

Ukoliko pažljivo slušate propovedi, shvatićete koliko se mnoga od njih oslanjaju, pozivaju na egotističke impulse u ljudskim bićima kada žele da saopšte pojam besmrtnosti duše. Ali, kada dođe do koncepcije nerođenosti nije se moguće osloniti na takve impulse. Ljudska bića nisu toliko samoljubiva u svojoj želji za postojanjem u duhovnom svetu pre rođenja i začeca kao što su to u svojoj želji za životom posle smrti u duhovnom svetu. Ukoliko im je osiguran život u drugom svetu, onda su zadovoljni. Zbog čega bi se, kažu, zamarali pitanjem odakle dolazimo? Iz svog egotizma ljudi žele da znaju o drugom svetu. A kada jednom otkriju mudrost posebno obojenu egotizmom, nerođenost će im biti podjednako važna koliko im je danas važna besmrtnost.

U starim vremenima ljudi su znali da su živeli u božansko-duhovnim svetovima, da su rođenjem silazili u materijalno postojanje. Osećali su da su sile oko njih u čisto duhovnom okruženju bile sjedinjene s krvlju, živele u krvi. A iz tog uvida nastala je koncepcija: Od Boga smo rođeni. Bog koji živi u krvi, Bog koga telesni čovek predstavlja ovde na Zemlji – on je Bog Otac.

Drugi pol života – naime, smrt – iziskuje drugačiji impuls života duše. U ljudskom biću mora da postoji nešto što ne umire smrću. Tome odgovara koncepcija Boga koji vodi iznad zemaljskog i fizičkog do natčulnog i nadtelesno. To je Bog povezan sa Misterijumom na Golgoti. Princip Božanskog Oca uvek je bio povezivan, s pravom, sa prelazom od natčulnog do materijalnog a kroz Božanskog Sina tranzicija se zaokrenula od čulnog i materijalnog do natčulnog. I zbog toga je misao Uskrsnuća u suštini povezana sa Misterijumom na Golgoti. Reči sv. Pavla da je Hrist ono što On jeste za čovečanstvo zbog toga što je On, Onaj koji se uzdigao – ove reči su integralni deo hrišćanstva.

Tokom vekova, razumevanje za Vaznesenog, Pobjednika nad Smrću, postepeno se izgubilo i moderna teologija se u celosti bavi čovekom Isusom iz Nazareta. Ali, Isus iz Nazareta, čovek, ne može da se postavi u istu ravan sa principom Oca. Isus iz Nazareta mora da se shvati kao glasnik Oca ali ne bi mogao, prema argumentima ranog hrišćanstva, da bude postavljen pored Boga Oca. Osobe koje ravnopravno (po)stoje jedan uz drugog su Božanski Otac i Božanski Sin: Otac koji donosi, uvodi prelazak od natčulnog do materijalnog – ‘Od Boga smo rođeni (se rađamo)’ – i Sina koji uvodi prelazak od materijalnog do natčulnog – ‘U Hristu umiremo.’ A, prevazilazeći i rođenje i smrt, tu je i treći princip koji proizilazi i jednak je sa Božanskim Ocem i Božanskim Sinom – naime, Duh – Sveti Duh. Unutar čovekovog bića, zbog toga, treba da vidimo prelazak od natčulnog do materijalnog i od materijalnog do natčulnog. Princip koji ne poznaje ni rođenje

ni smrt je Duh u kojem i kroz kojeg smo probuđeni: 'Kroz Svetog Duha bićemo ponovo probuđeni.'

Vekovima je Božić bio svetkovina sećanja. Koliko je supstance ove svetkovine bilo izgubljeno dokazuje činjenica da je sve što je preostalo od Bića Hrista, čovek, Isus iz Nazareta. Ali, za nas danas, Božić mora da postane poziv i obavezujući poziv do nečeg *novog*. Nova stvarnost mora da bude rođena. Hrišćanstvu je potreban impuls obnavljanja, utoliko koliko hrišćanstvo više ne razume Hristovo Biće u Isusu iz Nazareta, ono je izgubilo smisao i svrhu. Smisao i suština hrišćanstva moraju da budu nađeni ponovo. Čovečanstvo mora ponovo da nauči da shvati da se Misterijum na Golgoti može razumeti samo u svetlu natčulnog znanja.

Drugi faktor, takođe, doprinosi tom nedostatku razumevanja Misterijuma na Golgoti. Možemo s ljubavlju posmatrati Detešce u jaslicama, ali nemamo mudročću ispunjeno razumevanje sjedinjavanja Hristovog Bića sa čovrkom Isusom iz Nazareta. Niti možemo gledati gore u nebeske visine sa istim intenzitetom osećaja koji je postojao u ljudima u vreme Misterijuma na Golgoti. U tim danima ljudi su gledali ka zvezdanim svetovima i videli u kretanju i sazveždima nešto kao lik Božanske Duše i Duha Kosmosa. A u Hristovom Biću mogli su da vide duhovni princip univerzuma vidljivo ispoljen u slavi zvezdanih svetova. Ali, za modernog čoveka zvezdani svetovi i svi svetovi kosmičkog prostora postali su tek malo više od produkta računanja – kosmički mehanizam.

Svet je postao prazan od bogova. Iz tog sveta iz kojeg su bogovi odstranjeni, sveta kojeg danas istražuju atronomija i fizika, Hristovo Biće ne bi nikada moglo da se spusti. U svetlu iskonske mudrosti, koju je čovečanstvo posedovalo, ovaj svet je bio sasvim drugačiji. Bio je telo Božanske Duše Sveta i Božanskog Duha Sveta. A iz tog duhovnog kosmosa, Hrist se spustio na Zemlju i sjedinio sa ljudskim bićem Isusom iz Nazareta. Ta istina je u samoj istoriji iskazivana na dubok način. Pre Misterijuma na Golgoti, posvuda na Zemlji postojale su misterijske škole, svetilišta koja su bila škole za sticanje znanja i istovremeno škole za negovanje religijskog života. U tim misterijskim školama predočavani su pokazatelji o onome što mora da se dogodi u budućnosti. U misterijama je otkrivano da unutar svog bića čovek nosi snagu koja je pobjednik nad smrću, a ta pobjeda nad smrću bila je stvarni doživljaj posvećenika u misterije. Sa dubokim ubeđenjem kandidat za posvećenika je znao: Ti u sebi budiš snagu koja pobeđuje smrt. Posvećenik je u slikama doživljavao proces koje će postati potpuno delatan u vreme koje tek treba da dođe, u skladu sa velikim planom istorije sveta. U misterijskim školama svih naroda, obelodanjivana je ova sveta istina: *Čovek može da postane pobjednik nad smrću*. Ali, takođe je ukazivano i na to da ono što je samo u slikama predočavalo Misterijum na Golgoti, jednog dana može da postane stvaran i jedinstven događaj svetske istorije. Misterijum na Golgoti je od davnina

najavljivan unapred u paganskim misterijama; to je bilo ispunjenje onoga što je svuda najavljivano u svetištima i svetim mestima misterijskih škola.

Kada je kandidat bio pripreman u misterijskim školama, kada je prolazio kroz tešku obuku koja ga je dovođila do tačke inicijacije, kada je svoju dušu oslobodio do te mere od tela da je duša mogla da se sjedini sa i opaža duhovne svetove, kada se vlastitim znanjem uverio da je u ljudskoj prirodi da život uvek odnosi pobedu nad smrću – tada je konfrontirao najdublji doživljaj koji je pratio ove drevne misterije. A ovaj najdublji doživljaj bio je da prepreka koju predstavlja Zemlja, prepreka materije, koja mora biti otklonjena ukoliko to što je, u isto vreme i duhovno i materijalno, postane vidljivo – naime, *Sunce*. Tim misterioznim fenomenom – mada je taj fenomen bio poznat svakom posvećeniku – kandidat je bio vođen. On je otkrivao Sunce u ponoćnom času, video Sunce *kroz* Zemlju, na drugoj strani Zemlje.

Instinktivni osećaj najsvetijih i najuzvišenijih stvari je preostao kroz tok istorije. Mnoga od tih osećanja i opažanja su oslabila, ali za one koji žele da to sagledaju nepristrasnim očima, stari smisao još može da se vidi. I tako možemo da čitamo neke stvari iz činjenice da u ponoć na prelasku između 24. i 25. decembar ponoćna misa mora da se održi u svakoj hrišćanskoj crkvi. Nešto od toga možemo da pročitamo kada znamo da misa nije ništa manje ni više od sinteze ritula i obreda misterijskih škola koje su dovođile do inicijacije, do otkrivanja Sunca u ponoć. Ova institucija ponoćne mise na Božić je eho inicijacije kojom je kandidat osposobljavan, u ponoćni čas, da vidi Sunce na drugoj strani Zemlje i odmah zatim da otkrije univerzum kao duhovni univerzum. A, u isto vreme, Kosmička Reč odjekivala je kroz kosmos – Kosmička Reč koja je iz toka i sazvežđa najavljivala misterije Bića Sveta..

Krv je izazvala neslogu među ljudskim bićima. Onaj element u čoveku koji se spustio sa nebeskih visina krv sputava do zemaljskog i materijalnog. Posebno su se u našem veku ljudi ozbiljno ogrešili o suštinu hrišćanstva, utoliko koliko su se ponovo okrenuli principu krvi. Ali, oni moraju da nađu put do Bića koje je Hrist Isus, Onaj ko se ne obraća krvi nego ko je pročistio svoju krv i dao je Zemlji. Hrist Isus je Biće koje govori, obraća se duši i duhu, Onaj koji *ujedinjuje* a ne razdvaja – tako da među ljudima na Zemlji može da zavlada mir iz njihovog razumevanja Kosmičke Reči.

Novim razumevanjem svetkovine Božića, natčulno znanje može da pretvori materijalni univerzum u duh pred okom duše, transformiše ga na takav način da Sunce u ponoć postaje vidljivo i prepoznato po svojoj duhovnoj prirodi. Takvo znanje donosi razumevanje nadzemaljskog Hristovog Bića, Sunčevog Bića, koje se ujedinilo sa čovekom Isusom iz Nazareta. Može dovesti i do razumevanja ujedinjavajućeg mira koji treba da nadkriljuje narode na Zemlji. Božanska bića se otkrivaju u visinama i kroz to otkrivanje mir dalje odjekuje iz srca dobronamernih ljudi.

To je poruka Božića. Mir na Zemlji sliva se u, usaglašava se sa Božanskim Svetlom koje struji na Zemlju. Potrebno nam je nešto više od pukog sećanja na

dan Isusovog rođenja. Potrebno nam je da razumemo i shvatimo da nova svetkovina Božića mora da se pojavi, da nova svetkovina Rođenja mora da vodi od sadašnjosti do neposredne budućnosti. Mora da se rodi novi Hristov Impuls i novo znanje o prirodi Hrista. Potrebno nam je novo razumevanje istine da su božansko-duhovna nebesa i fizički svet na Zemlji povezani međusobno i da je Misterijum na Golgoti najznačajniji simbol ovog jedinstva. Ponovo moramo da razumemo zbog čega nas u ponoćni čas Božić opominje, traži da budemo svesni božansko-duhovnog porekla čoveka i činjenice da je otkrivanje nebesa neodvojivo od mira na Zemlji.

Sveta Noć mora da postane stvarnost. Nije dovoljno da jedni drugima dajemo darove na Božić, nova Sveta Noć, koja nas ne podseća samo na rođenje Isusa iz Nazareta, nego nam donosi novo rođenje, rođenje novog Hristovog Impulsa. Moramo da naučimo da iz pune svesti razumemo šta to odjekuje u misterijama starog doba. Taj impuls moramo da primimo *svesno*. Opet moramo da naučimo da razumemo da, kada Sveta Noć Božića postane stvarnost čoveku, on može da doživi čudesno ponoćno sjedinjavanje između otkrivanja nebesa i mira na Zemlji.

To je značenje reči koje će sada biti date i koje su posvećene Božiću. One sintetizuju ono što sam noćas želeo da prinesem do vaših duša i srca. Iz svesti o antroposofskom razumevanju Hrista, tim rečima se kazuje kako ponovo možemo da dođemo do mudrosti, koja je nekada instinktivno živela u ljudima i preostala do tog stepena da je, u vreme Misterijuma na Golgoti, još postojao neko ko je znao kako da proslavi otkrivanje Hristovog Bića. Mi, danas, moramo da postignemo razumevanje Hrista kao Kosmičkog Bića – Kosmičkog Bića koje se sjedinilo sa Zenljom. Vreme kada je to razumevanje dostupno većini ljudi na Zemlji, je vreme kosmičke Svete Noći čiji dolazak očekujemo. Ukoliko to razumemo, onda možemo da u sebi oživimo osećanja koja sam nastojao da izrazim sledećim stihovima:

Behold the Sun
At the midnight hour;
Build with stones in the lifeless ground,
Thus in decay and in the night of Death
Find the Creation's new beginning,
Young morning's strength;
Glory in the heights the eternal Word of
Gods;
Shelter in the depths the Powers of
Peace.
In darkness dwelling, create a Sun.
In matter weaving, know the joy of
Spirit!

Otkrivanje Sunca
U ponoćni čas;
Građeno kamenjem beživotnog tla,
Tako u umiranju i u noći Smrti
Nalazimo novi početak Stvaranja,
Snagu mladog jutra;
Slava u visinama večne Božje Reči;
Zaklon u dubinama Snaga Mira.
U tami koje obitavaju, stvaraju Sunce.
U tkanju materije, znaju radost Duha!

VIII

Rođenje Hrista u nama

Berlin, 27. decembar 1914

"Da se Hrist rodi i hiljadu puta u Vitlejemu, a ne u tebi, izgubljen si zanavek."

Dva su aspekta ove divne izreke velikog mistika Angelusa Silesijusa⁴² (Angelus Silesius). Jedan je objavljivanje da se istinski Božić mora slaviti u najvećim dubinama čovečijeg srca, da svaka spoljašnja proslava Božića mora da ubrza oživi impuls kako bi, u Svetoj Noći zime, bile izvučene najdublje sile duše iz tame koja prevladava unutra kao što tama zime prevladava vani. Ove sile dubine duše su svesne svog sjedinjenja sa Bićem koje prožima svu zemaljski evoluciju, dajući joj smisao i svrhu. Unutar sebe nalazimo nešto sa čime se Hrist sjedinje ukoliko, svesnom predanošću duhovnim snagama koje deluju u svetu, prodiremo dovoljno duboko u naš život duše.

A drugi aspekt reči Angelusa Silesijusa, jeste da u zemaljskoj evoluciji ljudsko biće danas može da postane svesno činjenice da pravo doba zrelosti, uverenost/pouzdanje prave zrelosti, zavisi od unutarnjeg osećanja duše sjedinjenog sa suštinom i substancijalnošću Hrista Isusa.

Tokom godina, kroz naša izučavanja postalo nam je jasno da, kako se zemaljska evolucija nastavlja, svest o Hristu postaje dublja da, prolazeći od inkarnacije do inkarnacije, ljudska bića sve više i više razumevaju pravu prirodu Hrista. A mi smo nastojali da pojačamo to znanje crpeći ga iz izvora koji nam omogućuje da slavimo Svetu Noć Božića, svetkovinu Rođenja Isusovog na dublji i dostojniji način.

Iz današnjeg predavanja postaće jasno šta se time podrazumeva.

Poznatog savremenog istoričara jednom je upitao čovek zainteresovan za svetska zbivanja, zbog čega u njegovim spisima nema pomena o događajima koji su proizašli iz Misterijuma na Golgoti, niti o uticaju Hrista Isusa na tok ljudske istorije. Pitao ga je zbog čega njegove knjige govore o uticajima koje su na istoriju izvršili pape, kraljevi, vojni pohodi, vlade, pa i zbivanja u prirodi, ali nema niti jedne reči o silama koje su se ulile u čovečanstvo iz Misterijuma na Golgoti i od tada deluju na sav ljudski život i delovanje ljudi. Posle duge pauze i dubokog promišljanja, istoričar je odgovorio: 'Metod koji sam usvojio za izlaganje istorije mora da ostane takav kakav jeste; jer Hristove sile koje

---

⁴² Joannes Scheffler (1624-77), hrišćanski mistik, pesnik koji je u svojoj zbirci *Heilige Silenlust* tumačio mistični sadržaj *Pesme nad pesmama*, pisao pod velikim uticajem nemačkog misticizma inspirisanog Ekartom (Meister Eckhart /1260-1327/, hrišćanski mistik optužen za herezu, umro u toku ispitivanja, govorio da je Bog darovao sebe čovečanstvu kroz svog Sina, čime je obožen čovek, smatrao je da u iskri duše čovek postiže jedinstvo s Bogom). (n.p.)

struje kroz događanja u svetu pripadaju domenu iskonskog u koje ljudski um ne može da gleda. Efekti i uticaji Misterijuma na Golgoti – da, izvesno je da su bili primećeni; ali u pisanju istorije nije moguće opisati unutrašnju, suštinsku prirodu ovih delovanja Hrista¹.

To je samo jedan od mnogih primera koji se mogu predočiti kao dokaz činjenice da najistaknutiji i najprosvetljeniji umovi modernih vremena ne mogu tražiti slavljenje svetkovine Božića u jednom unutarnjem smislu. Jer, u duši ovog istoričara, Hrist Isus kao živi Lik, živo Biće, nije postao dovoljno stvaran da bi on mogao da oseti Njegovo prisustvo u svoj ljudskoj evoluciji iz godine u godinu, iz nedelje u nedelju, čak i iz sata u sat. Naučnik, koji je stvarni znalac, danas može da sagleda celokupni tok istorije a da ne uoči da, od Misterijuma na Golgoti, Hristova Snaga posvuda deluje. Mnogo je uzroka za objašnjenje činjenice što se Svetkovina Svete Noći, svetkovina Božićne Misterije još ne slavi u dušama velike većine ljudskih bića.

Određeno svetlo je na to bacio onaj koji je govorio o ovim stvarima iz dubokog i istinskog osećaja za Božićnu Misteriju. To je bio Gete, koji tako divno priča o životu i putovanjima Viljema Majstera (*Wilhelm Meister*). Viljem Majster dolazi u veličanstveno zdanje kroz koje ga vodi njegov vlasnik. Pokazao mu je galeriju koja sadrži zbirke slika najvažnijih istorijskih pojava među različitim ljudima davnine – posebno među drevnim Hebrejima – od vremena Raja, Izgona, i kroz kasnije epohe. Istorija je oslikana impresivnim prizorima, završavajući se razaranjem Jerusalima ... ali tu nema niti jedne slike iz života Hrista Isusa, mada zbirka obuhvata period pred Raspeće pa do razaranja Jerusalima. Viljem Majster pita: Zbog čega u ovoj galeriji slika ništa ne oslikava život Bogo-Čoveka koji je doneo toliki blagoslov u evoluciju čovečanstva? – Ovo su njegove reči⁴³: "U vašim istorijskim nizovima vidim samo ponor. Jerusalimski hram je razoren a ljudi rasejani a vi ipak niste uveli božanskog Čoveka koji je kratko pre toga tu podučavao; koga, kratko pre toga, oni nisu slušali." Odgovor Viljemu Majsteru je: "Bilo bi pogrešno to uraditi tako kako vi to tražite. Život Bogo-Čoveka na koga aludirate, nije povezan sa opštom istorijom sveta u njegovo vreme. Bio je to privatni život; njegovo učenje bilo je učenje za pojedince. Ono što je u javnosti zadesilo velike mase ljudi i manje delove koje ih čine, pripada opštoj/zajedničkoj istoriji sveta, opštoj religiji sveta, religiji koju smo nazvali Prva. Ono što unutra zadesilo pojedince, pripada Drugoj religiji, filozofskoj; takva religija je bila da je Hrist podučavao i propovedao sve dok je hodao po Zemlji."

To su duboko dojmive reči. Svako ljudsko biće na Zemlji je *individualno* povezano sa Hristom. Narodna istorija, kako bi je mogli nazvati, protkana je delovanjima nekoliko ljudi, jer je povezana sa ljudskim delovanjem uopšte, unutar opšte ljudske sudbine. Ali, ono što je Hrist Isus doneo u svet prodire duboko iznutra u proživljavanja svakog ljudskog srca, svake ljudske duše –

---

⁴³ Prevod citata iz *Viljema Majstera* na engleski: Thomas Carlyle.

što pripada nije važno kom delu zemaljske evolucije – utoliko koliko sebe oseća zaista *Čovekom*. Moramo da shvatimo da se ovo 'osećanje sebe kao čoveka' po prvi put javilo od kada je kroz Misterijum na Golgoti ušlo u ljudsku evoluciju.

A sad da nastavimo. Vlasnik palate je vodio Viljema Majstera do druge galerije koja je bila zatvorena a u kojoj su oslikana zbivanja iz *Novog zaveta*. Viljemu Majsteru stoga nije bilo dozvoljeno da vidi zbivanja *Novog zaveta* na mestu na kojem su predstavljena spoljašnja događanja i delovanja u svetu, nego tek u ezoterijskom svetištu za čije gledanje duša mora da bude pripremljena, da iz nje budu povučene stvari koje se odnose na svetsku istoriju ljudi/naroda. Osnova za delovanje duše tu mora biti ezoterijska i *individualna*: tad ona može da pređe Prag koji vodi do slika i prizora iz *Novog zaveta*. Ovde opet, slike ne idu dalje od poslednje večere. Viljem Majster pita: "Kao što ste postavili život Bogo-Čoveka kao uzor i primer, da li ste isto tako odabrali njegove patnje, njegovu smrt?" Odgovor koji je primio pun je značenja; to je odgovor koji ukazuje na ono što s puno uvažavanja i strahopoštovanja prati proživljavanje misterije ispunjene na Zemlji Bićem koje je obitavalo u telu čije rođenje slavimo u Svetoj Noći zime. Viljem Majster je vođen, reklo bi se, do prvog nivoa ezoterijske istine, gde se osvedočio oslikavanju prizora sve do poslednje večere; ali onda sledi najezoteričniji deo od svih, čemu se odnosio sa dubokim i svetim strahopoštovanjem: "Navlačimo veo na ove patnje zbog toga što ih toliko visoko poštujemo. Smatramo gnusnom bezočnošću izlaganje mučenja na Krstu i Onog Svetog koji je na njemu patio, izlagati ih svetlosti Sunca."⁴⁴

Ovo je primer osećaja za ezoterizam kakav je postojao u 18. veku. Osećaj je bio jasan i pravi, jer ćemo se i mi sami morati složiti da slikovita predstavljanja Hristovih patnji muka, osim ako potiču od ruke vrhunskog umetnika, dovode Misterijum na Golgoti do ljudskog nivoa. I možemo da razumemo da se onaj, ko je u 18. veku imao dubok, dubok osećaj za Misterijum na Golgoti, protivio gledanju brojnih iskrivljenih prikaza ove svete misterije, radije želeći da nauče veo preko tih stvari, zbog toga što je osećao da samo najunutrašnije sile duše mogu da se ujedine, natčulno, sa onim što je povezano sa i što prati poslednju večeru.

Ali, šta je u osnovi tih ezoterijskih osećaja i doživljaja? Srca ljudi čeznula su za uspomenom, poimanjem Hristove misterije većom od ma koje druge iz tog vremena. Uz svu poniznost, poniznost dublju od one kojom prilazimo bilo kojoj drugoj stvari predstavljenoj duhovnom naukom, doista se može reći da vekovima najbolje ljudske duše čeznu, žude da spoznaju Hrista što ne može biti saopšteno drugačije nego duhovnom naukom. A danas možemo da budemo sigurni da će, kada sazri vreme, duše ljudi otkriti kao stvarnost, ono što ovako može da se spozna samo u drugačijoj formi.

---

⁴⁴ *Putovanja Vilhelma Majstera (Travels of Wilhelm Meister. Deo II.)*

Svest o tome da će takvo znanje jednog dana biti unutar dohvata ljudskog srca, i čežnja za tim, bila je jedna od velikih životnih zagonetki najboljim dušama. Ljudi su težili za razumevanjem Hrista koje bi im omogućilo da shvate važnost moćnog Dela ispunjenog na Gpolgoti koje se može otkriti oku duše kada se podigne veo. U jučerašnjem predavanju sam objasnio zbog čega se izgubilo znanje o Hristu koje su nekad posedovali stari vidovnjaci, kako je primljeno u najranijem periodu hrišćanstva a onda postepeno bledele i nestajalo. Danas ću ponovo pročitati, drevnu gnostičku himnu iz koje je jasno da u staroj, vidovnjačkoj formi znanja bila živa svest o tome da Hrist koji je došao u svet kroz Detešce rođeno u vreme Božića, jeste Kosmičko Biće, čija se veličanstvenost i slava uvećavala, više su vizije duše vinule u kraljevstva duha – jer kroz ova kraljevstva On se spustio/sašao. Bilo je neizbežno da kasnije, kada su izvori znanja presušili, veo mora da se navuče nad velikim Događajem, zbog toga što ljudi više nisu bili u stanju da objasne da se u tajni koju predstavlja Detešce, krije najviša najsvetija mudrost. U ovom Detešcu bilo je rođeno Biće koje je prošlo nebeske svetove pre nego što se pojavilo na Zemlji. –

Behold, O Father, how, distant from
Thy Breath,
This being upon earth
(this 'being' is the human soul)
Wanders, the target and victim of all ill,
Lost and perplexed, it flees the deadly
chaos –
How shall it find its way?

Pogledaj, o Oče, kako, daleko od
Tvog Daha,
Ovo biće nad Zemljom
(to 'biće' je ljudska duša)
Luta, meta i žrtva svega zla,
Izgubljena i zbunjena, ona izmiče
smrtonosnom
Haosu – Kako će naći svoj put?

Nasuprot Bogu Ocu, Isus govori o silasku ⁴⁵ kroz kosmičke sfere, o tome kako su se njegove oči okrenule ljudskoj duši kojoj On donosi spasenje/iskupljenje, a koja luta u haosu a ipak čezne za Hristom. –

Therefore send me, O Father,
Descending, I bear the seal of
heaven,
Traversing all the Aeons ...

Zato pošalji me, o Oče,
Silazeći, ja nosim pečat nebesa,
Prelazeći sve eone ...

Duhovni svetovi stoje u nizu jedan iznad drugog u nebeskim sferama i što više se uznesemo/vinemo to više nalazimo starije svetove kao još žive realnosti, najdrevnije je predstavljeno do danas u najvišim od svih sfera. Ono što je nekada bilo povezano sa stadijumom evolucije na Saturnu treba

---

⁴⁵ U engleskom prevodu je upotrebljena reč *descent* čije je značenje osim spuštanje, silazak i prelaz nasleđem, poreklo, loza, generacija, rod. (n.p.)

(po)tražiti u samim najvišim duhovnim sferama, a ove uzastopne sfere, koje se odnose na protok vremena nazvane su 'eoni.'

Traversing all the Aeons,
eaching all sacred knowledge;
Thus may God's image be made
manifest;
And thus to you I give
The deeply hidden knowledge of the
sacred way:
'Gnosis' it shall be for you.

Prolazeći svim eonima,
Prenoseći eho svog svetog znanja
Tako se može pokazati slika Božija
I tako ja tebi dajem
Duboko skriveno znanje svetogputa:
'Gnoza' će to biti za tebe.

Čovečanstvo je uveliko izgubilo svest o Hristu kao Kosmičkom Biću. Ovaj gubitak je bio neizbežan jer je staro vidovnjaštvo moralo da nestane a jedan period mešanja – jedan eon lišen duha – da dođe, da bi, na kraju, mogao da nastane novi vid vidovnjačke vizije. Ali, ova nova vizija mora ponovo da bude usmerena ka duhovnim svetovima, ne sme da bude označena formama, kakve su ljudima predočene spoljašnjim uvidom Bića, koje je u Svetoj Noći stupilo u evoluciju čovečanstva. Ova nova vizija mora da otkrije kako se Hristovo Biće spustilo iz nebeske sfere i odande na Zemlju, dajući Zemlji smisao i svrhu.

Behold, O Father, how, distant from
Thy Breath,
This being upon earth
Wanders, the target and victim of all ill,
Lost and perplexed it flees the deadly
chaos –
How shall it find its way?
Therefore send me, O Father,
Descending I bear the seal of heaven,
Traversing all the Aeons,
Teaching all sacred knowledge;
Thus may God's image be made
manifest;
And thus to you I give
The deeply hidden knowledge of the
sacred way:
'Gnosis' it shall be for you.

Pogledaj, o Oče, kako, daleko od
Tvog Daha,
Ovo biće nad Zemljom
Luta, meta i žrtva svakog zla,
Izgubljeno i zbunjeno izmiče
smrtonosnom haosu –
Kako će ono naći svoj put?
Zato me pošalji, o Oče,
Silazeći ja nosim pečat nebesa
Prolazeći svim eonima,
Podučavam sveto znanje,
Tako se može slika Božja
Učiniti jasnom, pokazati;
I tako tebi ja dajem
Duboko skriveno znanje o svetom
putu:
'gnoza' će to biti za tebe.

Šta je, zapravo, Zemlja koja nas okružuje, kada sagledamo njeno suštinsko biće? Ukoliko pred vama leži truplo onoga čija duša već obitava u duhovnim svetovima, da li ćete uopšte reći: To je čovek? Da li ćete uopšte reći: To je još, u

punom smislu reči, čovek? Viši članovi ljudske prirode više nisu u truplu koje je duša napustila otišla. Ali od sredine atlantske epohe, Zemlja je postepeno postajala truplo lišeno duše. Zemlja oko nas, uprkos svojim lepotama, dosegla je stanje trupla od sredine vremena Atlantidana i sve više i više je postajala nalik truplu. Stojeći pred ogromnim stenama, ne bismo mogli izreći ništa istinitije do da je tu kostur koji vremenom Zemlja sve više postaje! U kamenjem posutoj Zemlji otkrivamo umirući deo organizma Zemlje, koji je bio živi organizam sve do sredine atlantske epohe. Geologija sama shvata da, kada hodamo po Zemlji ili vodimo plug kroz truplo Zemlje, hodamo po truplu Zemlje, vodimo plug kroz truplo Zemlje. Geolozi su to shvatili a i sama spoljašnja nauka, kada počinje stvarno da misli, ne može drugačije da čini. I tako, utoliko koliko smo okruženi Zemljom, suočeni smo sa smrću; mi smo posmatrači postepenog umiranja naše zemaljske kugle.

A sad hajde da zamislimo da se Misterijum na Golgoti nije dogodio, da Kosmičko Biće koga nazivamo Hrist, nije ušlo u zemaljsku evoluciju kroz dva dečaka Isusa.⁴⁶ Onda zemaljske evolucije više ne bi bilo, do danas bi već bila nadvladana smrću. Ali, kroz dva dečaka Isusa, Hrist je *doista stupio* u zemaljsku evoluciju i onda, živeći više od tri godine u jednom, dovršio Misterijum na Golgoti, i tako je novo seme života unešeno u Zemlju. Stoga, kada se ispuni vreme, Zemlja neće ostati truplo u kosmičkom prostoru – duša koja je postala plen Ahrimana i Lucifera! Ne – to bi se dogodilo da Hrist nije sašao na Zemlju kao živo, plodonosno seme. Zbog toga što je On došao, Zemlja neće postati prah, duša neće postati svojina Lucifera i Ahrimana, jer je Hristovo seme ulilo novi život u zemaljsku evoluciju! Kao što se Zemlja nekada odvojila od Sunca i postala dete Sunca, tako će i zemaljska evolucija, natopljena novim impulsom, biti praćena smislom i svrhom koju je preneo Hrist.

Tako duhovna nauka skreće naš pogled koji sa strahopoštovanjem i uvažavanjem upravljamo na Misterijum na Golgoti i pokazuje ka kraljevstvima izvan opsega materijalne vizije. Osećamo da je na nama da dignemo veo ... pošto smo rešeni da vidimo iza ovog vela a ne samo ono što se pruža pred pogledom jednog doba predodređenog da se razvija u materijalizmu. Zbog toga, za one u kojima su oživali impulsi duhovne nauke, ponovo postaje da bude moguće da pogledaju naviše ka Hristu kao Kosmičkom Biću. Dopustite da iznova i iznova bude ponovljeno da se nije umanjila beskrajna predanost koju možemo da osetimo prema Detešcu rođenom u Svetoj Noći Božića. Bolje je reći da se ova predanost produbila kada možemo da osetimo realnost Hrista kao što je to osetio Kristijan Morgenštern (Christian Morgenstern)⁴⁷ kada se iz njegove duše razlegla

---

⁴⁶ Videti: *Duhovno vođstvo čoveka i čovečanstva* kao i ciklus predavanja Rudolfa Štajnera o *Evandjelju po sv. Luki i Evandjelju po sv. Mateju*.

⁴⁷ Christian Otto Josef Wolfgang Morgenstern (1871-1914), nemački pisac i pesnik, čija se filofska misao i esejistika oslanjala na Fridriha Ničea, Fjodora Dostojevskog, Lava Tolstoja i Rudolfa Štajnera. Jedna od

pesma koja liči na uskrsnuće drevnih i svetih gnostičkih misli podjednako protkanih Hristovom ljubavlju i kosmičkom mudrošću. I tako se novi Božić slavi kada u tamnoj noći materijalizma, odjeknu glasovi koji nisu glasovi gnostika starih vremena, nego su oživljeni i obogaćeni posvećivanjem Živom Biću Kosmičkog Hrista.

Licht ist Liebe ... Sonnen-Weben
Liebes-Strahlung einer Welt
schöpferischer Wesenheiten –
die durch unerhörte Zeiten
uns an ihrem Herzen hält,
und die uns zuletzt gegeben
ihren höchsten Geist in eines
Menschen Hülle während dreier
Jahre: da Er kam in seines
Vaters Erbteil – nun der Erde
innerlichstes Himmelsfeuer:
dass auch sie einst Sonne werde.

(Svetlost je Ljubav ... sunčeve
zrake utkivaju zračenje svetla ljubavi
Duhova-Stvoritelja, koji su nam,
nakon što su nas beskrajnim
vekovima skrivali u svojim srcima,
na kraju predali svog Najuzvišenijeg.
Tri godine obavijen telom čoveka,
On došao je u posed imovine svoga
Oca – i sada je najunutarniji nebeski
oganj same Zemlje, da i ona jednog
dana može da postane Sunce).

"Da se Hrist i hiljadu puta rodi u Vitlejemu, a ne u tebi, izgubljen si zanavek."

Može li se u našim dušama slaviti unutarinja svetkovina Svete Noći; može li se naša duša ispuniti razumevanjem da novo znanje o Hristu mora da bude rođeno u naše vreme. Ovo novo znanje o Hristu povezuje najunutarnije jezgro čovekovog bića sa iskonskom prvobitnom nevinošću, povezuje stanje detinjstva, do sada još ne-zrelog života sa samom uzvišenošću Kosmičkog Bića. Kada se, u Svetoj Noći zime naši umovi okrenu Hristu Detetu, pred našim dušama se odigrava najveća od svih svetkovina posvećenja, svetkovina koja odzvanja kroz sve eone – i mi znamo da su najdublja stvarnost bića i prirode čoveka neraskidivo (po)vezane sa ukupnom kosmičkom evolucijom.

Oni čija su srca prosvetljena duhovnom naukom osećaju i znaju da pobeda nad svom smrću može biti postignuta kada se duša sjedini sa Hristovim Bićem. Govorim o tome danas na sahrani onoga koji je tako tragično oduzet od nas u ratu. Razumevanje kako su uzvišenosti Kosmičkog Bića povezane sa najunutrašnjom prirodom čoveka nije bilo moguće sve dok ljudski um nije osposobljen da shvati da sama kvintesencija, suština istorije leži u Misterijumu Vitlejema. Ali, u onima koji razumeju, ovaj uvid će osvetliti tajnu dva dečaka Isusa. U jednom od dečaka nalazila se snaga najmudrijeg od svih ljudi prehršćanskih vremena, naime Zaratustre. Taj dečak predstavlja krunu svih

---

najpoznatijih pesama je *Nemoguća činjenica* (1910) a poznat je i po skolastičkom pitanju "Koliko anđela može da stane na vrh igle?(n.p.)

prethodnih stanja ljudske evolucije; aura drugog dečaka bila je obasjana silama velikog Bude. Telo jednog od dečaka potiče od najplemenitije krvi/loze drevnog hebrejskog naroda; duša dečaka Isusa opisanog u *Evandjelju po sv. Luki*, vodi unatrag do zemaljskih početaka.⁴⁸ Duša ovog dečaka Isusa bila je sačuvana u vreme, kada je, u doba Lemurije, čovek sišao na Zemlju; ova duša je vođena misterijama sve dok nije upućena u telo Isusa čije rođenje je opisano u *Evandjelju po sv. Luki*. Rečeno je da je, neposredno po rođenju, ovo Dete, izgovorilo reči razumljive samo Majci, na jeziku koji nije nalikovao ni jednom od jezika, a koje je i Dete zaboravilo kada se u njemu probudila zemaljska svest. Misterija se oglasila odmah po rođenju ... I doista, mnogo toga što moramo da otkrijemo a odnosi se na Hristovu Misteriju jeste izlaganje onoga što je izgovorio dečak Isus iz *Evandjelja po sv. Luki* odmah posle svog rođenja.

I tako nas duhovna nauka osposobljava da razumemo Hristov impuls iz dubljeg aspekta ljudske evolucije – i evolucije prehršćanskih vremena – jer razlike nestaju a glas posvećenog još može da se čuje. Kada jednom bude shvaćena veličina onoga što je izliveno u evoluciju čovečanstva u Misterijumu na Golgoti, biće moguće da ove sile budu još plodonosnije. Ali, ljudi moraju da znaju ko je bio Hrist pre nego što budu mogli iskreno da govore o Njemu – u istoriji, na primer. Ukoliko se u našem pokretu bude sve više povećavao broj pojedinaca – koji su rešeni da upale svetlost koja se može upaliti u onim unutarnjim dubinama koje su još od Misterijuma na Golgoti bile na dohvat ljudima, tada će Hristova Svetlost zasjati iz svake pojedine duše. Hristovo Svetlo postaje Božićno drvo koje će osvetliti bolesnu evoluciju u dobima koja tek treba da dođu. Duša će posmatrati ponovo živu Zemlju, posvuda unutar ove nove Zemlje pronaći će Hrista.

Oni, koji su u duhovnoj nauci našli saveznika mogu da prime njene vesti o Hristu takvom dubinom osećanja da će se svetkovina Božića jednog dana slaviti u duši svakog pojedinca. To je svetkovina koja predstavlja rođenje tog znanja o Hristu koje dolazi od samog Hrista i stoga je rođenje Hrista u nama. Istinite su doista reči: "Da se i hiljadu puta Hrist rodio u Vitlejemu a ne u tebi, izgubljen si zanavek." Ali, tim prelepim rečima Angelusa Silesijusa možemo da dodamo: *Osigurali smo večnost ukoliko tragamo za doživljajem koji pripada Svetoj Noći zime, ukoliko težimo da se Hrist rodi u dubinama naših duša!*

---

⁴⁸ Videti: Predavanja Rudolfa Štajnera o *Evandjelju po sv. Mateji* i *Evandjelju po sv. Luki*.